

KAUNO TECHNOLOGIJOS UNIVERSITETAS
SOCIALINIŲ, HUMANITARINIŲ MOKSLŲ IR MENŲ FAKULTETAS

Aistė Visockienė

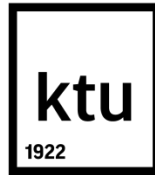
**JAUNIMO POLITIKOS FORMAVIMAS: MARIJAMPOLĖS
SAVIVALDYBĖS ATVEJIS**

Baigiamasis magistro projektas

Vadovas

Doc. dr. Rūta Petrauskienė

KAUNAS, 2018

**KAUNO TECHNOLOGIJOS UNIVERSITETAS
SOCIALINIŲ, HUMANITARINIŲ MOKSLŲ IR MENŲ FAKULTETAS**

**JAUNIMO POLITIKOS FORMAVIMAS: MARIJAMPOLĖS
SAVIVALDYBĖS ATVEJIS**

Baigiamasis magistro projektas

Viešoji politika (kodas 621L22008)

Vadovas

Doc. dr. Rūta Petrauskienė

Recenzentas

Doc. dr. Gintaras Žilinskas

Projektą atliko

Aistė Visockienė

KAUNAS, 2018

KAUNO TECHNOLOGIJOS UNIVERSITETAS

Socialinių, humanitarinių mokslų ir menų

(Fakultetas)

Aistė Visockienė

(Studento vardas, pavardė)

Viešoji politika, II kursas

(Studijų programa, kursas)

Baigiamojo projekto „Jaunimo politikos formavimas: Marijampolės savivaldybės atvejis“

AKADEMINIO SAŽININGUMO DEKLARACIJA

20 18 . sausio 18 .
Kaunas

Patvirtinu, kad mano, **Aistės Visockienės**, baigiamasis projektas tema „Jaunimo politikos formavimas: Marijampolės savivaldybės atvejis“ yra parašytas visiškai savarankiškai ir visi pateikti duomenys ar tyrimų rezultatai yra teisingi ir gauti sąžiningai. Šiame darbe nei viena dalis nėra plagijuota nuo jokių spausdintinių ar internetinių šaltinių, visos kitų šaltinių tiesioginės ir netiesioginės citatos nurodytos literatūros nuorodose. Įstatymų nenumatytų piniginių sumų už šį darbą niekam nesu mokėjęs.

Aš suprantu, kad išaiškėjus nesąžiningumo faktui, man bus taikomos nuobaudos, remiantis Kauno technologijos universitete galiojančia tvarka.

(vardą ir pavardę įrašyti ranka)

(parašas)

Visockienė, Aistė. *Youth Policy Shaping: Case Study of Marijampolė Municipality* : Master's thesis in Political Science / supervisor assoc. Doc. Rūta Petrauskienė. The Faculty of Social Sciences, Arts and Humanities, Kaunas University of Technology.

Research area and field: 02 S

Key words: youth policy, policy shaping model, youth coordinator, youth organization.
Kaunas, 2018. 74 p.

SUMMARY

Lithuania youth policy was recognized in 1996 as the Lithuanian parliament approved the concept of youth policy, which has been identified and defined by the public authorities responsible for youth policy objectives and targets. 2003. the adoption of the Republic of Lithuania Law on the Fundamentals of youth, which is the basic act establishing the basic principles of youth policy and management. The law defines young people from 14 to 29 years. Youth policy is understood as a system or set of measures which aim to help create the conditions for young people's development, self-development and integration into society. Today's society is very global and very rapid changes taking place. Young people running a number of social, cultural, natural and technological factors. Come to reason and express themselves properly becomes quite difficult, and sometimes impossible. Not quite the huge migration taking place both within the country as young people leave the cities, and outside, as young people leave for other countries to study or work. All of these aspects it becomes clear youth policy-making role and importance. It is very important to properly assess the situation in the region and identify the expectations of young people, further developing the policy. In order for young people to remain in their city or country, the state must form a youth-friendly policies to provide conditions for the full development.

Municipalities is very important systematic and consistent work involving all the parties of young people making process. Youth representatives from organizations working with youth, education specialists, administrative staff and politicians must clearly identify priorities and prepare a proper strategy for youth. To find out how young people involved in youth problems, the implementation of the youth policy and how policy-making model is the formation of the municipality of youth policy.

The selected youth policy-making model is a very important point, which determines the future of the youth situation in the municipality. As for the choice of the model need to properly assess the political will of the representatives of the youth activity and existing legislation and the ability to properly adapt the municipality. He object of reseaech is the youth policy development Marijampole municipality. The project aims - to find out the policy-making model applied Marijampole municipality shaping youth policy. Preparation of the project was to raise 4 Project Objectives: To analyze the youth policy and public policy concept cycle stages of the public policy process, consider

the policy-making theories, these tasks have been completed in the first part of the work. the second part of the implementation of the third objective - išsiaiškinti which focuses on youth policy in Lithuania and the European Union. And the fourth part of the implementation of the fourth task - to make analysis a time to find out what influences the formation of youth policy Marijampole municipality.

The project provides conclusions, summarizing all the analyzed scientific literature, laws and marijampole municipality mayor, council decisions, orders or other strategic documents. Also at the end of the project, according to the survey results, the conclusion was drawn that could improve youth policy formulation and implementation of Marijampole municipality.

TURINYS

PAVEIKSLAI	7
LENTELĖS.....	7
ĮVADAS	8
1. JAUNIMO POLITIKOS FORMAVIMO TEORINIAI ASPEKTAI	10
1.1. Viešosios politikos samprata ir politikos ciklas	10
1.2. Viešosios politikos procesas	14
1.3. Politikos formavimo teorijos.....	17
1.4. Jaunimo politikos samprata ir jos formavimas	20
2. JAUNIMO POLITIKOS FORMAVIMO ES IR LIETUVOJE ANALIZĖ	24
2.1. Jaunimo politikos reikšmė bendrame ES kontekste.....	24
2.2 Jaunimo politiką apibrėžiantys bei įtvirtinaty strateginiai dokumentai ir tesės aktai Lietuvoje	27
2.3. Jaunimo politiką formuojančių institucijų sistema Lietuvoje.....	30
3 JAUNIMO POLITIKOS FORMAVIMO MARJAMPOLĖS SAVIVALDYBĖJE TYRIMAS	36
3.1 Tyrimo metodika	36
3.2 Tyrimo duomenų analizė ir interpretacija	39
3.3. Marijampolės savivaldybėje priimti mero, tarybos sprendimai susiję su jaunimo politika.....	53
IŠVADOS	57
REKOMENDACIJOS.....	58
LITERATŪRA	59
PRIEDAI	62

PAVEIKSLAI

1 pav. Politikos proceso ciklas	13
2 pav. Institucijos atsakingos už politikos formavimą Lietuvoje	31
3 pav. Marijampolės savivaldybės jaunimo ir jaunimo organizacijų raida pastaraisiais metais.....	36
4 pav. Marijampolės savivaldybės jaunimo bei jaunimo organizacijų raida pagal pastaruosius(2014-2016) metus.....	40

LENTELĖS

1 lentelė. Tyrimo instrumentas.....	38
2 lentelė. Tyrimo informantų charakteristika	39
3 lentelė. Marijampolės savivaldybės gyventojų skaičius	39
4 lentelė. Jaunimo informavimas apie dalyvavimo galimybes (organizacijų atstovų nuomonė)	41
5 lentelė. Jaunimo informavimas apie dalyvavimo galimybes (formuojančiųjų nuomonė)	42
6 lentelė. Svarbiausi veiksniai, į kuriuos labiausiai atkreipiamas dėmesys sprendžiant problemas	43
7 lentelė. Seka, pagal kurią vyksta jaunimo problemų sprendimas Marijampolės savivaldybėje	44
8 lentelė. Informantų nuomonė apie jaunimo reikalų tarybos efektyvumą, užtikrinant jaunimo atstovavimą	45
9 lentelė. Galimybės suteikimas jaunimui/ jaunimo organizacijų atstovams įsitraukti į tarpžinybinių struktūrų (komitetų, komisijų, darbo grupių), kuriose svarstomi jaunimui aktualūs klausimai sudėtį ir veiklą.(Atsakymai jaunimo politiką formuojančiųjų)	47
10 lentelė. Galimybės suteikimas jaunimui/ jaunimo organizacijų atstovams įsitraukti į tarpžinybinių struktūrų (komitetų, komisijų, darbo grupių), kuriose svarstomi jaunimui aktualūs klausimai sudėtį ir veiklą.(Atsakymai jaunimo organizacijų atstovų, kurie aktyviai prisideda prie jaunimo politikos formavimo Marijampolės savivaldybėje)	47
11 lentelė. Komisijos ir darbo grupės į kurių sudėtį įtraukti jaunimo atstovai	48
12 lentelė. Jaunimi organizacijų aktyvumas kreipiantis dėl paramos į Marijampolės savivaldybę	49
13 lentelė. Jaunimo organizacijų, gavus paramą, prisidėjimas prie jaunimi poltikos formavimo Marijampolės savivaldybėje	49
14 lentelė. Jaunimo organizacijų bendradarbiavimas, sprendžiant aktulias jaunimo poltikos problemas, su kitomis Marijampolės savivaldybėje esančiomis jaunimo organizacijomis	50
15 lentelė. Jaunimo organizacijų atstovų vertinimas, dėl Marijampolės savivaldybės administracijos požiūrio į jaunimo politikos formavimą	51

PRIEDAI

1 PRIEDAI. Interviu protokolas	64
--------------------------------------	----

ĮVADAS

Temos aktualumas. Lietuvoje jaunimo politika buvo pripažinta 1996 metais, kaip Lietuvos Respublikos seimas patvirtino Jaunimo politikos koncepciją, kurioje buvo įvardintos bei apibrėžtos valstybinės institucijos, kurios atsakingos už jaunimo politikos tikslų bei uždavinių įgyvendinimą. 2003 m. buvo priimtas Lietuvos Respublikos jaunimo pagrindų įstatymas, kuris yra pagrindinis teisės aktas nustatantis pagrindinius jaunimo politikos principus bei jų valdymą. Įstatyme jauni žmonės apibrėžiami nuo 14 iki 29 metų. Jaunimo politika suprantama kaip sistemų ar priemonių visuma, kurių pagalba siekiama sudaryti sąlygas jaunų žmonių tobulėjimui, saviugdai bei integracijai į visuomenę. Šiandieninė visuomenė yra labai globali, o vykstantys pokyčiai labai spartūs. Jaunimą veikia daugybė socialinių, kultūrinių, fizinių ir technologinių veiksnių. Susiprasti ir tinkamai save išreikšti darosi pakankamai sudėtinga, o kartais ir neįmanoma. Ne gana to, vyksta didžiulė migracija tiek valstybės viduje kaip jaunimas išvyksta į didmiesčius, tiek išorėje, kaip jauni žmonės išvyksta į kitas valstybes mokytis ar dirbti. Visų šių aspektų kontekste išryškėja jaunimo politikos formavimo reikalingumas ir svarba. Čia labai svarbu tinkamai vertinti regiono situaciją ir identifikuoti jaunimo lūkesčius, toliau formuojant politikos principus. Norint, kad jaunimas liktų savo mieste ar šalyje valstybė privalo formuoti palankesnę jaunimo politiką, suteikti sąlygas visapusiškam tobulėjimui.

Savivaldybėse labai svarbu sistemingas ir nuoseklus darbas įtraukiant visas šalis jaunimo formavimo procese. Jaunimo atstovai, organizacijos dirbančios su jaunimu, švietimo specialistai, administracijos darbuotojai ir politikai turi aiškiai įvardinti prioritetus ir tinkamai paruošti strategiją jaunimo klausimu. Išsiaiškinti, kaip jaunimas įtraukiamas į jaunimo problemų sprendimą, kaip įgyvendinama jaunimo politika bei koks politikos formavimo modelis taikomas savivaldybėje formuojant jaunimo politiką. Pasirinktas jaunimo politikos formavimo modelis yra labai svarbus momentas, nuo kurio priklauso jaunimo situacijos ateitis savivaldybėje. Kalbant apie modelio pasirinkimą reikia tinkamai įvertinti politinę valią, jaunimo atstovų aktyvumą ir egzistuojančius teisės aktus bei galimybę juos tinkamai pritaikyti savivaldybėje. Išdėstyti faktai įpareigoja šiandien dienos, ypatingai, regiono savivaldos vykdomoje politikoje išskirti ir aiškiai deklaruoti jaunimo politikos formavimo svarbą.

Tyrimo problema. Šiuo metu, kada šalyje taip sparčiai mažėja gyventojų, jaunimas išvyksta į užsienį, tinkamas jaunimo politikos formavimas sukelia dar daugiau dėmesio. Marijampolės savivaldybė, norėdama neprarasti jaunimo, diskutuoja, įtraukia jaunimą ar jaunimo atstovus į sprendimų priėmimą, kelia aktualius probleminius klausimus, juos analizuoja. Todėl tyrimo problemą galima galimai išreikšti probleminiu klausimu: Kaip sprendžiamos problemos, susijusios su jaunimo politikos formavimu Marijampolės savivaldybėje?

Tyrimo objektas. Jaunimo politikos formavimas Marijampolės savivaldybėje.

Projekto tikslas: Išsiaiškinti politikos formavimo modelį taikomą Marijampolės savivaldybėje formuojant jaunimo politiką.

Projekto uždaviniai:

1. Išanalizuoti jaunimo politikos ir viešosios politikos sampratą, ciklo etapus bei viešosios politikos procesą.
2. Išnagrinėti politikos formavimo teorijas.
3. Išsiaiškinti jaunimo politikos svarbą Lietuvoje bei Europos sąjungos šalyse.
4. Atlikti tyrimą ir išsiaiškinti kas turi įtakos efektyviam jaunimo politikos formavimui Marijampolės savivaldybėje.

Tyrimo metodai:

- Mokslinės literatūros, dokumentų, teisės aktų analizės metodai. Remiantis moksline literatūra apibrėžiama jaunimo politika, viešoji politika bei formavimo teorijos. Analizuojami Lietuvos Respublikos teisės aktai ir dokumentai, reglamentuojantys jaunimo politikos formavimą, pateikiama jaunimo politikos reikšmė bendrame Lietuvos bei Europos sąjungos kontekste. Taip pat išskiriami visi veikėjai, kurie prisideda prie jaunimo politikos formavimo nacionaliniu bei vietos lygmeniu.

- Kokybinis tyrimas – pusiau struktūrizuotas interviu. Remiantis šiuo metodu buvo apklausti asmenys, kurie tiesiogiai dalyvauja formuojant jaunimo politiką Marijampolės savivaldybėje bei organizuoja ir aktyviai dalyvauja jaunimui skirtose veiklose. Interviu metu buvo siekiama atskleisti jaunimo politikos formavimo ypatumus Marijampolės savivaldybėje bei išsiaiškinti kokį politikos formavimo modelį taiko Marijampolės savivaldybė formuodama jaunimo politiką.

Projekto struktūra Magistro baigiamojo projekto struktūrą sudaro santrauka anglų kalba, paveikslų bei lentelių sąrašas, turinys, įvadas, teorinė bei tiriamoji dalys, išvados, rekomendacijos, literatūros sąrašas, bei priedai. Pirmame darbo skyriuje aptariami teoriniai temos aspektai, apibrėžiama viešosios bei jaunimo politikos reikšmė, išskiriami politikos ciklo etapai, nagrinėjamas viešosios politikos procesas. Antrame skyriuje aprašomi Lietuvos Respublikos teisės aktai ir dokumentai, kurie apibrėžia jaunimo politiką bei pateikiama jaunimo politikos reikšmė Lietuvoje bei Europos Sąjungos kontekste. Trečiame skyriuje atliekamas pusiau stuktūrizuoti interviu tyrimas, jų atsakymai lyginami tarpusavyje ir galiausiai pateikiamos tyrimo išvados. Darbo pabaigoje suformuluojamos išvados ir pateikiamos rekomendacijos.

1. JAUNIMO POLITIKOS FORMAVIMO TEORINIAI ASPEKTAI

Siekiant nustatyti jaunimo politikos formavimo aspektus, šiame skyriuje bus analizuojama viešosios politikos samprata pagal teoretikus W. Jankins`ą, T. Dye, D. Stone, W. Parsons`ą ir kt. Taip pat politikos ciklas ir viešosios politikos procesas, kurios taip pat nagrinėja minėti autoriai. Analizuosime politikos formavimo teorijas bei jaunimo politikos sampratą ir jos formavimą.

1.1. Viešosios politikos samprata ir politikos ciklas

Terminas „viešojo politika“ dažniausiai vartojamas apibūdinanti įvairių valstybinių institucijų elgseną, t.y., oficialių asmenų, valstybės institucijų elgsena ar tam tikros veiklos pasirinkimas.

„Aiškindamas „viešosios politikos“ sąvoką, T.Dye (1998), siūlo paprastą ir trumpą apibrėžimą – tai yra „viskas, ką valdžia pasirenka veikti ar neveikti“, kitaip tariant viešojoje politikoje atsiranda pasirinkimas – atlikti tam tikrus veiksmus ar nedaryti nieko“ (Šerikova, 2007, p. 23).

Mokslinėje literatūroje vyrauja tam tikri poržiūriai į viešąją politiką (institucionalistinis, biheivoristinis ir pan.) Institucionalistai viešąją politiką mato kaip procedūrų ir taisyklių integravimą. Biheivoristai teigimu „viešojo politika yra galių sąveikos rezultatas“ (Gerston, 2010, p. 165).

Jankins`as (1987) teigia, kad „viešąją politiką galima laikyti valstybinių institucijų santykiu su aplinka“, kitų autorių (Dye, 1998 ir Parsons, 2001) teigimu, viešojo valdžia yra alternatyva ką nors daryti ar kam nors pasipriešinti. Braskauskas (2006) teigia, kad viešojo politika – tai strateginiai ir ilgalaikiai veiksmai bei tam tikros vyraujančios veiklos iškeltų tikslų ir uždavinių realizavimas. Tačiau Holett`as ir Ramaesh`as (2003) teigia, jog „iš daugelio viešosios politikos apibrėžimų, bendras bruožas būtų tai, kad viešojo politika yra valdžios politika ir valdžios sprendimai išlaikant juos status quo (faktinėje padėtyje) ir jos priimamų sprendimų pasekmė“ (p. 94).

Analizuodama viešosios politikos procesus D. Stone pateikia tokią politikos sampratą, „visa politika yra kaip kova dėl skirtingai suvokiamo viešojo intereso“ (Stone, 2013, p. 39). Teoretikė išskiria tokius viešosios politikos tikslus arba principus: *teisingumas, efektyvumas, saugumas, laisvė*. D. Stone yra viena iš viešosios politikos teoretikių, kuri siūlo normatyvinę prieigą. Jai įdomus ne politikos procesas, o principai, kuriais yra įmanoma analizuoti politiką.

Raipos (2002) teigimu, viešojo politika gali būti priemonė, kuri sprendžia visuomenėje kylančias problemas. „Viešojo politika dažniausiai suprantama kaip valdžios pastangos reguliuoti visuomenėje kylančias problemas tarp interesų grupių, skirstyti materialias ir simbolines vertybes bei paslaugas, fiskalinės politikos svertais reguliuoti biudžetą ir pinigų srautus“ (Raipa, 2002, p. 11). Viešojo politika daugiausiai dėmesio skiria visuomenei ir jos problemoms. „Ją domina, kaip problemos iškeliamos ir artikuliuojamos ir kaip jos įtraukiamos į politikos darbotvarkę“ (Parsons, 2001, p. 14). Taip pat būtina

pabrėžti, jog „viešojo politika tarpininkauja tarp kultūrinių jėgų ir politikos, pasitelkdama biurokratiją ir administravimą (Raipa ir Pauliukevičiūtė, 2009, p. 102).

Viešojo politika suprantama ir ekonominiu aspektu. Šis aspektas yra svarbus tuo, kad apima visus viešosios politikos komponentus. Pasak Gerston'o (2010), yra „išskiriami tokie viešosios politikos komponentai:

1. Viešojoje darbotvarkėje esantys klausimai.
2. Veikėjai, kurie atsako už viešojoje darbotvarkėje esančius klausimus.
3. Ištekliai, veikiami svarstomo klausimo.
4. Institucijos, kurios tvarkosi su viešojoje darbotvarkėje esančiais klausimais.
5. Vyriausybės lygiai, adresuojami viešojoje darbotvarkėje esančių klausimų“ (p. 165).

Šiuose pateiktuose komponentuose nėra įtraukta visuomenė. Teoretiko N. Gerston'o viešosios politikos samprata pakankamai siaura, kadangi ji aprėpia tik viešojo valdymo institucijų veiklą sprendimų priėmimo procese. Viešajai politikai paliekama galimybė būti tik tik įrankiu sprendžiant ar nagrinėjant konfliktus kylančius visuomenėje. Visuomenės neįtraukimas į viešosios politikos sandarą, naikina viešojo politikos atsiradimą. Viešojo politika be visuomenės egzistuoti negali. Nes kaip teigia Šerikova (2007) „Viešojo politika – tai vyriausybės bandymas spręsti visuomenės problemas“ (p. 23).

Hollister'io (2007) teigimu, galima išskirti „tris pagrindines viešosios politikos egzistavimo erdves:

1. Renkami organai – tai pirmoji ir sudėtingiausia viešosios politikos formavimo vieta, kur sukuriama teisiniai pagrindai viešosios politikos įgyvendinimui. Šioje erdvėje būtina ieškoti kompromiso, suderinti skirtingus interesus ir vertybes, svarbu, kad teisės aktas išspręstų problemą, o ne tik atsižvelgtų į ją.

2. Teismai – tai išsiskirianti viešosios politikos formavimo vieta. Čia gali susitikti partijos, neradusios sutarimo įstatymų leidybos organuose. Šioje erdvėje problema neišsprendžiama, o tik nusprendžiama, kas ir kiek buvo teisu. Teismai nėra kiekvieno viešosios politikos proceso neišvengiama erdvė, nes čia dažniausiai tik atsakoma į klausimą: „Ar teisės aktai neprieštarauja Konstitucijai ar įstatymams?“.

3. Gatvė – neišspręsta problema atsiduria gatvėje. Neformali gatvės atmosfera leidžia kilti viešiesiems debatams. Tokių debatų išraiška gali būti viešosios peticijos, laiškai įstatymų leidėjams ir kt. Tokius veiksmus Hollister vadina „gatvės strategija“. Visuomeniniai veikėjai siekia informuoti visuomenę bei politikus apie konkrečią esamą problemą. Gatvėje problema atsiduria ir tada, kai jos nepavyksta išspręsti įstatymų leidybos organuose ar teisme. Viešojo politika gatvėse formuojama dažniausiai jautriausiose bei kritinėse srityse (mažumų, aplinkosaugos ir pan. politikų klausimai)“ (p. 3-4).

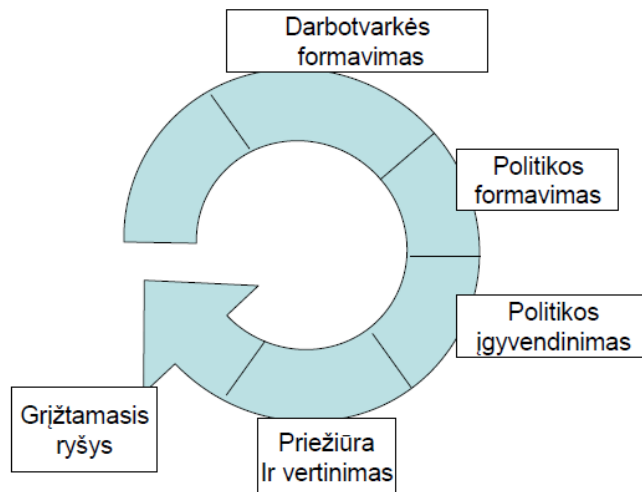
Viešoji politika taip pat apibūdinama nustatant, kas yra viešosios politikos veikėjas, ką jis veikia, ir kuo remiasi. Pasak Vaicekauskienės (2007) „viešoji politika yra kuriama valdžios institucijų, vykdoma viešųjų arba privačių veikėjų, sudaryta iš įstatymų leidimo, sprendimų priėmimo ir veiksmų arba neveikimo, skirta visuomeniniams tikslams bei ateities vizijai įgyvendinti ir problemoms spręsti, pagrįsta viešuoju interesu, kuris turėtų lemti vertybes ir principus“ (p. 7).

Lowi (1970) išskyrė pagrindines viešosios politikos funkcijas, kurios apima visas viešojo gyvenimo sritis – „reguliacinę, paskirstomąją, perskirstomąją. Su tiesioginiu valdymo pobūdžio poveikiu asmeniui yra susijusi tik reguliacinė politika, kuria nustatomos elgesio taisyklės, reikalaujančios iš individo konkretaus elgesio, o už taisyklių nesilaikymą nustatomos ir taikomos sankcijos. Tačiau bendrame politikos kontekste ji yra tik viena maža, nors ir svarbi, dalis. Kitos valdžios politikos rūšys yra susijusios su netiesioginiu poveikiu“ (p. 298). Pirmoji viešosios politikos funkcija – reguliacinė. Ji reguliuoja paslaugų teikimą visuomenei, t.y., transporto, komunikacijos bei komunalinių ir kitų paslaugų teikimą. Antroji funkcija – paskirstomoji, valstybės tarnautojai įgyvendinami viešąją politiką skirtus viešuosius resursus, pavyzdžiui, sudaro valstybinius, vietinius kontraktus; disponuoja viešuoju būstu ar žemės pardavimo lėšomis; moka stipendijas ar apmoka valstybės tarnautojams už darbą. Atliekant šią funkciją būtina laikytis socialinio teisingumo principo, nesukelti korupcijos apraiškų, viską atlikti kruopščiai, tiksliai ir teisingai. Trečioji viešosios politikos funkcija yra perskirstomoji. Vykdam šią funkciją valstybiniai resursai pagal visuomenės poreikį pervedami kitiems, kuriems labiau reikia. Ši funkciją dažniausiai pastebima gerovės valstybės principus deklaruojančiose šalyse, tai apima daugelį viešosios politikos sričių (jaunimo, darbo, kultūros, mokslo ir kt.).

Todėl apibendrinant galima teigti, jog svarbiausiu ir pagrindiniu viešosios politikos požymiu galima laikyti tikslingą elgseną, veiksmus, veiklos pasirinkimą ir įgyvendinimą, politinių problemų sprendimą.

„Politikos ciklas yra naudojamas pranešti, jog procesas yra cikliškas ar tęstinis, t.y. ne vienkartinis veiksmų sudarytas planas“ (Kraft ir Furlong, 2004, p. 77). Mokslinėje literatūroje vyrauja daug požiūrių į politikos ciklą ir ciklo etapus. „Pats svarbiausias šio ciklo privalumas yra tas, kad jis palengvina viešosios politikos formavimo supratimą, dėl kurio politikos proceso kompleksas suskirstomas į smulkesnius etapus, kurių skaičius ir etapai literatūroje pateikiami skirtingai“ (Šerikova, 2007, p. 24). Parsons`as (2001) teigia, kad „politinių ciklų idėja mums leidžia sukonstruoti modelį, kuriuo vadovaudamiesi galime tirti viešąją politiką“ (p. 85). Vilpišauskas ir Nakrošis (2003) politikos cikle pirmiausia išskiria viešosios politikos klausimų ir problemų identifikavimo etapą. Šis etapas svarbus, nes nuo teisingo problemos nustatymo priklauso viešosios politikos formavimo bei įgyvendinimo sėkmė. Politikos formavimo procesas tampa geriau suprantamas, kai yra nustatomi neigiami veiksniai, tada išauga tikimybė, jog tos pačios problemos nesikartos. Kadangi norint

formuoti, įgyvendinti ar tirti viešąją politiką, reikia pasinaudoti politikos ciklo idėja, todėl panagrinėkime lietuvių autorių Vilpišausko ir Nakrošiaus išskiriamus politikos ciklo etapus: „darbotvarkės formavimas, politikos formavimas, politikos įgyvendinimas, priežiūra ir vertinimas, grįžtamasis ryšys“ (Vilpišauskas ir Nekrošis, 2003, p. 32) (1 pav.).

1 pav. Politikos proceso ciklas (Vilpišauskas ir Nekrošis, 2003)

Darbotvarkės formavimo etape išskiriami viešosios politikos klausimai ir problemos, kuriuos bandoma įtraukti į darbotvarkę. Į darbotvarkę įtraukiamos tik tos problemos, kurios tuo metu yra svarbiausios ir aktualiausios. Politikos formavimo etape stengiamasi atrasti priemones iškeltoms problemoms spręsti, kurias atskleidus formuojama viešoji politika. Šiame politikos proceso ciklo etape įvadinami viešosios politikos tikslai, uždaviniai, priemonės, finansavimo šaltiniai ir t. t. bei jos įgyvendinimo sandara. Politikos įgyvendinimo etapas prasideda tada, kaip yra patvirtinamas viešosios politikos sprendimas bei įgyvendinimo priemonės. Šis etapas įgyvendinamas praktikoje. Priežiūros ir vertinimo etape vykdoma viešosios politikos priežiūra, kurios metu įvertinami jos rezultatai ir padariniai. Paskutiniojo, grįžtamojo ryšio etapo metu, apžvelgiama bei įvertinama prieš tai vykdyta politika, išvelgiami privalumai ir trūkumai ir stengiamasi iš to pasimokyti, jog vėliau išvengti ankstesnių klaidų.

Politikos ciklas leidžia mums atskirti viešosios politikos formavimo ir įgyvendinimo etapus, nes per politikos ciklo kontekste galima atskirti įstatymų leidžiamąją valdžią nuo vykdomosios valdžios, nustatyti galios ir atskaitomybės ryšius.

Apibendrinant galima teigti, jog viešąją politiką daugelis autorių apibūdina skirtingai. Pati viešoji politika yra suprantama kaip veiksmas ar procesas, kuris veikia visuomenės labui. Viešosios politikos turinį ir veiklos kryptis geriausiai nusako priimami sprendimai, kurie turi įtakos teisėkūrai, potvarkiams, administracinio reguliavimo taisyklėms. Todėl viešojoje politikoje labai svarbus yra sprendimų rengimas ir jų įgyvendinimas, nes viešoji politika dažniausiai suvokiama pagal tai, kaip

valdžios institucijoms pavyko atlikti numatytus o darbus realiai, o ne pagal jų numatytus planus ir ketinimus. Naudojantis viešosios politikos ciklu, kurio pagalba galime sukurti modelį ir juo naudojantis turime galimybę nagrinėti viešąją politiką. Politinio ciklo pagalba galime nuosekliai ištirti viešąją problemą, pradedant etapu, kuris identifikuoja viešosios politikos prolemos klausimus, o baigiant grįžtamojo ryšio etapu, kurio metu įtvirtinami ir vertinami vykdytos politikos privalumai ir trūkumai.

1.2. Viešosios politikos procesas

Viešoji politika yra suvokiama kaip procesas, o ne kaip susiformavęs produktas, kuris visada išlieka toks pat, nepakitęs. Svarbu suprasti, jog viešoji politika yra nepertraukiama, ji prasideda atsiradus viešajai problemai, kuriai įtakos turi socialinės ar politinės grupės, kurios siekia paveikti biurokratijos žingsnius.

Viešojo valdymo koncepcija neatskiedžiama nuo viešosios politikos formavimo, todėl šalyje formuojama viešoji politika daro tiesioginę įtaką viešojo valdymo kokybei. „Politikos formavimo procesas, arba trumpiau – procesas, tai socialinė dimensija, į kurią įeina politika, psichologija ir kultūra“ (Dunn, 2006, p. 57).

Monkevičiaus (2010) teigimu „viešoji politika, tai ne vien politinio proceso stadijų analizė, bet ir daug platesnis problemų, socialinių procesų, vertybių ir institucijų kontekstas, kuriame vyksta politinis procesas ir jo analizė“ (cit. Laswell, 1970).

Viešoji politika suprantama bei nagrinėjama kaip procesas, kuris turi nuoseklę tvarką bei apima 4 stadijas: viešosios darbotvarkės formavimo, viešųjų sprendimų priėmimo, įgyvendinimo ir rezultatų vertinimo. Tačiau politikos proceso etapų skaičius ir formuluotės kinta. „Simonas (1945) formulavo tik informacijos, sumanymo ir pasirinkimo, o Mackas (1971) apsisprendimą priimti sprendimą, alternatyvų ir kriterijų formulavimą, sprendimą, realizavimą, taisyumą ir papildymą“ (Parsons, 2001, p. 38). Tai rodo ne tik fazių skaičiaus gausėjimą, bet ir formuluočių sudėtingumą. Pasak Parsons'o (2001) „8–9 dešimtmečiais jau buvo išskirta kur kas daugiau politinio proceso stadijų: problema, problemos apibrėžimas, alternatyvių atsakymų/sprendimų paieška, alternatyvų įvertinimas, alternatyvos pasirinkimas, įgyvendinimas, įvertinimas“ (p. 83).

Furman`a ir Šerikova (2007), teigia, jog „norint išanalizuoti politikos eigą, būtina ištirti daugelį procesų ir jo elementų, kurie sąveikauja politinėje sistemoje. Sistemine-funkcine viešosios politikos analizės paradigma tvirtina, kad politinis procesas susideda iš atskirų proceso dalių – stadijų, o kiekviena stadija gali būti tiriama atskirai“ (p. 105).

Kadangi dauguma teoretikų savaip žiūri į politikos formavimo procesą, jie išskiria skirtingus politikos proceso etapus. Panagrinėkime A. Raipos išskiriamus politikos proceso etapus, kadangi šio autoriaus etapai yra svarbiausi ir sutampa su kitų užsienio bei Lietuvos teoretikų išskiriamais etapais:

- politikos tikslų iškėlimas;
- politikos formulavimas;
- politikos priėmimas;
- politikos įgyvendinimas;
- politikos vertinimas.

Politikos tikslų iškėlimas – tai etapas, kuriame apsprendžiama, kurie politikos tikslai ar politikos problemos šiuo metu yra svarbiausios ir kokias reikia nagrinėti. Šie tikslai vertinami aukščiausiam valstybės valdžios lygmenyje. Šiame etape būtina įvertinti turimą politikos kontekstą, išteklius, kurie galėtų būtų skiriami tam tikslui pasiekti, nes šiame etape nustačius teisingus neigiamus veiksnius, didėja tikimybė, kad vėliau politikos pasekmės turės mažiau tikimybės neigiamo požiūrio atžvelgiu. Šis, pirmasis etapas, labai svarbus dėl to, jog nuo tinkamo problemos iškėlimo, priklauso viešosios politikos įgyvendinimo sėkmė, čia pradedamas arba atmetamas iškelto politikos tikslo nagrinėjimas.

Antrasis politikos proceso etapas – politikos formulavimas. „Šiame etape nustatomi viešosios politikos tikslai, uždaviniai bei priemonės ir politikos įgyvendinimo sandara“ (Vilpišauskas ir Nekrošis, 2003, p. 28). Politikos formulavimo etape uždavinius įvykdo centrinė valdžia, ji kuria strategijas, planus, programas.

Trečiasis politikos proceso etapas – politikos priėmimas. Šiame etape pritariama teisiškai įvertintiems tikslams ir priemonėms. Politikos priėmimo etape svarbiausią vaidmenį atlieka įstatymų leidžiamoji valdžia, kuri turi galutinio sprendimo teisę. Šio etapo atlikimas priklauso nuo to, ar pavyko susitarti vykdant antrąjį politikos proceso etapą, formuojant politiką. Jei politikos priėmimo etape bus atmetami sukurti projektai, politikos procesas vėl grįš į formavimo stadiją arba nutrūks. Šiame etape svarbus sprendimų priėmimas. Kaip teigia Dye`as (1998) „sprendimų priėmimas nulemia tolimesnę politikos formavimo eigą ir jos politikos pasekmes. Problemų sprendimas skirstomas į 5 etapus: problemos atpažinimą, sprendimo siūlymą, sprendimo pasirinkimą, sprendimo įgyvendinimą ir rezultatų monitoringą“ (p. 143). Brewer`is ir DeLeon`as (1983) sprendimų priėmimo fazę apibrėžia kaip tam tikro sprendimo pasirinkimą iš galimų alternatyvių politikos problemos sprendimų pasiūlymų (cit. iš Holett, Ramaesh, 2003, p. 93).

Ketvirtasis etapas – politikos įgyvendinimas. Šio etapo sėkmingas tęstinumas vyksta teisingai priėmus sprendimus, atpažinus problemą. Politikos įgyvendinimas vykdomas hierarchine tvarka žemyn, tai reiškia, politika įgyvendinama remiantis subsidiarumo principu, sprendimai priimami pirmiausiai ministerijose, paskui savivaldybėse ir galiausiai konkrečioje įstaigoje, kurią liečia iškelta problema.

Penktasis, ir galutinis, politikos proceso etapas – politikos vertinimas. Šis etapas yra pakankamai sudėtingas, nes nuo jo priklausys tolimesni veiksmai. Gilinantį į politikos tikslo įgyvendinimo kiekybinius rezultatus galime tik pamatyti, ar pakako finansinių išteklių ir pan. Norint įvertinti kokybiškiau, sudėtinga, reikia atlikti daugybę tyrimų. Šis etapas priklauso nuo rezultatų, nes politikos įgyvendinimas gali būti tęsiamas arba gali būti gražintas į politikos formavimo stadiją, kurioje būtų ištaisomos klaidos.

„Parsons`as (2001) išskiria dar vieną papildomai etapą – tam tikros problemos viešojoje erdvėje pripažinimą. Bet kokios politikos ištakos, politikos formavimo procesas – tai tam tikros problemos pripažinimas. Kas yra laikoma problema ir kaip ta problema apibrėžiama priklauso nuo būdo, kuriuo politikos formuotojai siekia pateikti tam tikrą reiškinį ar įvykį. Problema turi būti apibrėžiama, struktūrizuojama, lokalizuojama tam tikrose ribose ir įvardijama“ (Parsons, 2001, p. 90-92). Šiame etape problemas iškelti gali visi – visuomenė, politikai ar suinteresuoti asmenys.

Dunno`as (2006) įvardina „politinio proceso modelį, kurį sudaro šios 8 fazės: darbotvarkės nustatymas, politikos formulavimas, politikos įvedimas, politikos įgyvendinimas, politikos įvertinimas, politikos koregavimas, politikos tęstinumas, politikos užbaigimas“ (p. 28). Tai dar vienas teoretikas, kuris politikos procesą skirto į savaip suprantamus etapus, tačiau etapai sutampa su daugeliu kitų autorių. „Aštuntąjį ir devintąjį dešimtymetį buvo išskirta keliolika politinio proceso stadijų“ (Šerikova, 2007, p. 24).

„Viešosios politikos skaidymas į stadijas, prasidedančias nuo problemų apibrėžimo ir darbotvarkės sudarymo fazės ir pasibaigiančias politikos įgyvendinimo bei įvertinimo faze, išties reiškia, kad primetame schemą realybei, kuri yra nepalyginamai sudėtingesnė ir tankesnė“ (Parsons, 2001, p. 86).

„Viešosios politikos formavimo proceso suskaidymas į hipotetinius vienetus yra dirbtinis, be to, jis reikalauja didžiulių intelektinių kaštų, netgi problemos apibrėžimo stadija gali būti sunkiai formuojama, nes kartais jai skirtas įstatymas arba reglamentas nesutampa, be to, politika sudaroma iš politikų kompromisų“ (Lindblom ir Woodhouse, 1999, p. 77). Pats „svarbiausias politinio proceso ciklo privalumas yra toks, kad jis palengvina viešosios politikos formavimo supratimą, kurio dėka politikos proceso kompleksas suskirstomas į smulkesnius etapus, kurių skaičius ir etapai literatūroje pateikiami skirtingai“ (Holett ir Ramaesh, 2003, p. 91).

Analizuojant politikos proceso etapus, būtina atkreipti dėmesį, jog visas sprendimo priėmimo procesas vyksta atitinkamoje grupėje. Stoškus ir Beržinskienė (2005) sprendimų priėmimą suskirstė į tris fazes: 1) grupė pateikia kelis arba vieną geriausią variantą; 2) apsvarstomos stipriosios ir silpnosios sprendimo projekto ypatybės ir galiausiai 3) priimamas galutinis sprendimas“ (p. 24). Paskutinėje fazėje gali susidaryti problema, kadangi kiekvienas asmuo, kuris udaro grupę, yra individuali asmenybė, turi savus interesus, įsitikinimus, vertybes bei nuomonę, todėl priimant sprendimą tikėtini

nesutarimai grupėje. Tokiu atveju, kaip kyla nesutarimai grupėje, išspręti problemą bandoma kompromiso būdu, tačiau tai nevisada duoda efektyviausių rezultatų.

Reikia pabrėžti, kad toks nuoseklus viešosios politikos procesas, dar kitaip vadinamas „žingsnis po žingsnio“, yra kritikuojamas, nes praktikoje nuolat koreguojant politikos tikslui ir įgyvendinimo strategiją atsižvelgiant į besikeičiančias aplinkybes, atskiri viešosios politikos ciklo etapai sutampa ir jų išskyrimas praranda prasmę Lindblom ir Woodhouse (1993). „Netikslinga politikos formavimo procesą analizuoti „žingsnis po žingsnio“, t. y. nuo problemos atsiradimo iki politikos įvertinimo. <...> Klaidinga manyti, jog politika yra nuoseklus ir racionalus procesas“ (Lindblom ir Woodhouse, 1999, p. 95-99). Autorių nuomone, politikoje problemos gali atsirasti įvairiausiose netikėčiausiose stadijose. Furman`a ir Šerikova (2007) rašo, kad „nors teorinis politinio proceso modelis palengvina politikos suvokimą, tačiau realiai politiniai sprendimai retai kada priimami pavaizduota seka“ (cit. iš Dye, 1972, p. 105). Išnagrinėjus viešosios politikos procesą, panaudojant politikos formavimo ciklo modelį, galima teigti, jog šis modelis nėra tinkama strategija viešajai politikai įgyvendinti, tačiau jis gali būti naudojamas kaip tam tikras pagrindas ar sistema viešosios politikos formavime. „Formuojant politiką svarbiausią vaidmenį vaidina politinės sąveikos ir klaidingi žmonių sprendimai“ (Lindblom ir Woodhouse, 1999, p. 11). Šie faktoriai dažniausiai apsunkina sprendimų priėmimą, kurių pasekmės matomos juos įgyvendinus. Tačiau netinkamos priemonės pasirinkimas nepadedą priimti teisingus sprendimus, kurių pasėkmės jaučiasi įgyvendinus juos. Svarbiausiu politikos proceso etapu yra laikoma – politikos įgyvendinimo fazė, kadangi atsiskleidžia realūs sufomutos politikos rezultatai.

Apibendrinant poskyrį galima teigti, kad viešosios politikos procesas yra metodas, kuriuo pasinaudojus, politikos problema skaidoma į etapus, kurių pagalba yra apsprendžiama politika, iškeliami politikos tikslai ir problemos, nustatomi neigiami veiksniai, kurie gali paveikti įgyvendinimą, nustatoma politikos įgyvendinimo sandara, įvertinama teisiškai galimi sprendimo būdai ir pačios politikos vertinimas. Vieningo politikos proceso apibūdinimo ir etapų suskirstymo skaičiaus nėra, nes visi teoretikai pateikia daugybę savaip suprantamų, tačiau visų panašūs.

1.3. Politikos formavimo teorijos

Kiekviena politika yra hipotezė, įvardijanti pradines sąlygas bei numatanti rezultatus, o formavimas yra „tikslų numatymo ir juos formuojančių veiksmų sąveikos procesas“ (Pressman ir Wildavsky, 2008, p. 18).

„Formavimo tyrimas yra kaitos tyrimas. Jis apima ir politinio gyvenimo mikrostruktūros analizę: kaip veikia ir sąveikauja politinei sistemai priklausančios ir jai nepriklausančios organizacijos; kokiais motyvais jos vadovaujasi; kokie motyvai jas paskatintų veikti kitaip“ (Parsons, 2009, p. 413).

Nagrinėjant politikos formavimą išskiriamos dvi pagrindinės politikos formavimo teorijos, tai yra politikos formavimas „iš viršaus į apačią“ ir politikos formavimas „iš apačios į viršų“. Hierarchinius („iš viršaus į apačią“) modelius tyrė tokie mokslininkai kaip Hood`as (1976), Gunn`as (1978) ir kt. Jie siekė atskleisti sėkmingo politikos formavimo veiksnius. Politikos formavimo modelį „iš apačios į viršų“, kuris yra priešingas hierarchiniam modeliui, nagrinėjo Lipsky (1971), Wetherley (1977), Elmore (1978) ir kt. Teorija „iš apačios į viršų“ didelį dėmesį skiria bei išaukština žemesniųjų lygių veikėjų bei organizacijų veiklos ir jų santykių svarbą.

Gaučaitės ir Vilkosnio (2011) teigimu „hierarchinė politikos formavimo teorija „iš viršaus į apačią“ numato, jog sėkmingam politikos formavimui reikalinga vieninga, sukarinto tipo organizacija, kuri nustatytą formavimo užduotį“. Tokio tipo organizacijoje būtini griežtai apibrėžti bei nustatyti pavaldumo santykiai, taip pat visos užduotys yra numatomos iš anksto, o nustatytos normos yra privalomos. Žmonės vykdo numatytus įsakymus bei prašymus, o tarp organizacijų ir pačiose organizacijose vyrauja visapusiškas ryšys. Nėra nustatyti laiko limitai, per kuriuos turėtų būti formuojama politika. Taikant šį politikos formavimo modelį lengviau atskirti, kas yra atsakingas už politikos formavimo sėkmes ar nesėkmes.

Pasak Vilpišausko ir Nakrošio (2003) „norint įvertinti politikos formavimo ir įgyvendinimo veiksmingumą, neužtenka nustatyti, ar politikos tikslai ir uždaviniai buvo pasiekti“ (p. 110) . Kai kurioms politikos programoms nėra būdingi aiškūs politikos tikslai ir uždaviniai, o kartais jie gali būti tarpusavyje nesuderinti ir priešaringi.

„Formavimo ir įgyvendinimo veiksmingumas priklauso nuo komandinės grandinės pajėgumų koordinuoti ir kontroliuoti žmones bei išteklius“ (Parsons, 2001, p. 414).

Mokslininkai Vilpišauskas ir Nakrošis (2003) išskiria politikos formavimui svarbius veiksnius, nuo kurių priklauso politikos įgyvendinimo sėkmingumas:

1. Aiškiai ir tiksliai suformuluoti politikos tikslai ir uždaviniai, dėl kurių sutaria pagrindiniai politiniai veikėjai. Neaiškiai apibrėžti, nesuderinti ar priešaringi viešosios politikos tikslai ir uždaviniai suteikia didelę veiksmų laisvę politiką įgyvendinančioms institucijoms bei mažina efektyvios kontrolės galimybes.

2. Tesingai pasirinkta priežastinė teorija, kuria grindžiamos politikos priemonės ir kuri dažnai priklauso nuo ekonominės, socialinės, kultūrinės aplinkos bei vyraujančios ideologijos.

3. Teisinė – institucinė įgyvendinimo, jo koordinavimo, priežiūros ir atskaitomybės struktūra, galimybės mokytis koreguojant įgyvendinimą.

4. Išteklių, kuriais disponuoja įgyvendinančios institucijos (lėšos, laikas, personalo kvalifikacija ir įgūdžiai, strateginio planavimo bei kitų efektyvumą didinančių priemonių naudojimas).

5. Interesų grupių (įgyvendinamos politikos tiesiogiai ar netiesiogiai paliečiamų grupių interesams ar dominuojančioms idėjoms (politikos paradigmos) kurios dėl jų „teisingumo“ gina interesų grupes.

6. Ekonominės, politinės, socialinės aplinkos pokyčių, dėl kurių keičiasi ir galimybės tinkamai įgyvendinti anksčiau priimtus sprendimus ir kurios ypač svarbios atsižvelgiant į Lietuvoje pastaruosius dvylika metų vykstančius pokyčius ir vykdomas reformas.

„Hierarchinis modelis kritikuojamas dėl to, jog formuojant politiką neatsižvelgiama į „žemutiniame lygmenyje“ vykstančius procesus, kai tuo tarpu „iš apačios į viršų“ teorija pabrėžia tai, jog žemutinėje grandyje veikiantys politikos formuotojai turi plačią kompetenciją formuodami tam tikrą politiką“ (Jaunimo politika Lietuvoje, 2010). Galima teigti, jog formuojant politiką vieni svarbiausių yra tam tikros srities specialistai, tačiau ne pačios politikos formuotojai, nes būtent žemiausios grandies politikos formuotojai daro įtaką tiek pačiam formavimui, tiek kontrolei, tai reiškia, kad jie politiką gali formuoti kitaip, nei buvo suplanuota ją formuojant ir pasiekti visai kitokių rezultatų, nei tie, kurių buvo tikėtasi. „Neretai galimybė žemutinės grandies politikos formuotojams paveikti ar keisti nustatytą politiką sukelia politikos interpretavimo ir taikymo problemų“ (Vilpišauskas ir Nakrošis, 2011, p. 58). Šios problemos aktualios Europos Sąjungos struktūros atveju, kada valstybės narės, formuodamos teisės aktus, interpretuoja juos skirtingai, atsižvelgdamos į valstybės viduje susiklosčiusias aplinkybes.

Bene dažniausiai naudojamas, todėl būtinas paminėti, yra Sabatier`o (1989) sukurtas efektyvaus politikos formavimo modelis, jungiantis formavimo teorijas „iš viršaus į apačią“ ir „iš apačios į viršų“. Autorius išskiria sąlygas, būtinas efektyviam politikos formavimui. Pirmąją sąlygą puikiai įvardina Monkevičius (2011) „Tai pirmiausiai yra aiškiai suformuluoti ir nuoseklūs tikslai ir uždaviniai“, bei (Vilpišauskas ir Nakrošis, 2007) „Neaiškiai suformuluoti tikslai suteikia didelę laisvę politiką įgyvendinančioms institucijoms bei mažina efektyvios kontrolės galimybes“(p. 47). Antroji efektyvaus politikos formavimo modelio sąlyga yra tinkamai pasirinkta motyvuojanti teorija, kuria įforminamos pasirinktos politikos priemonės. Trečiąją sąlygą apibūdina Kučikas (2007) „politiką formuojančios struktūros, turi būti suorganizuotos taip, kad politikos formuotojai ir tie, kuriuos politika liečia, išliktų paklusnūs“. Dar svarbus aspektas, kuris apibendrina ir ketvirtąją sąlygą - siekiant efektyvaus politikos formavimo, yra būtini ryžtingi ir kvalifikuoti formuotojai, kurie būtų suinteresuoti pasiekti nustatytus politikos tikslus. „Svarbi yra ir visų suinteresuotų grupių parama bei tinkamos socialinės ir ekonominės sąlygos, kurioms keičiantis gali keistis ir galimybės formuoti numatytą politiką“ (Parsons, 2001, p. 433).

Nors šios teorijos supaprastina formavimo proceso kompleksiskumą, tačiau remiantis jomis galima geriausiai analizuoti santykį tarp Europos Sąjungos institucijų ir valstybių narių institucijų, formuojančių politiką. Analizuojant jaunimo politiką remiamasi prieš tai įvardytų teorijų sinteze –

jungiant hierarchines ir žemutinės grandies politikos formavimo teorijas bei naudojant sėkmingo politikos formavimo sąlygas, kadangi Lietuvoje formuojama jaunimo politika yra didžiąja dalimi suformuota Europos Sąjungos lygmenyje ir remiasi jos nuostatomis, o prie jaunimo politikos priemonių formavimo vietos savivaldos lygmenyje prisideda skirtingų sričių specialistai (Malinauskas ir Miginis, 2012).

Apibendrinant poskyrį galima teigti, kad yra išskiriamos dvi pagrindinės politikos formavimo teorijos. Pirmoji – politikos formavimas „iš viršaus į apačią“. Tokia politikos formavimo teorija pasižymi griežtumu ir konkretumu, viskas vyksta pagal planą, Taikant tokį formavimo modelį organizacijoje, iš anksto nustatomi griežti pavaldumo santykiai, visos užduotys numatomos iš anksto ir privalomos įvykdyti, egzistuoja idealus ryšys tarp organizacijų ir pačių organizacijų viduje. Taikant šį politikos formavimo modelį lengviau išsiaiškinti, kas yra atsakingas už politikos formavimo sėkmės ar nesėkmės. Antroji – politikos formavimas „iš apačios į viršų“. Šis politikos formavimo modelis daugiausiai dėmesio skiria žemutinės grandies formuotojams, nes nuo jų priklauso suformavimo sėkmė. Taikant tokį formavimo modelį organizacijose, žmonės iš žemiausios grandies daro įtaką tiek pačiam formavimui, tiek kontrolei, tai reiškia, kad jie politiką formuoja visai kitaip, nei buvo įsivaizduota ją formuojant ir gali pasiekti kitokių rezultatų, nei tie, kurių buvo tikėtasi. Taip pat yra P. A. Sabatier sukurtas efektyvus politikos formavimo modelis. Šis politikos formavimo modelis jungia formavimo teorijas „iš viršaus į apačią“ ir „iš apačios į viršų“. Taikant šį formavimo modelį, yra svarbūs aiškiai suformuluoti ir nuosekūs uždaviniai, tinkama priežastinė teorija, kuri grindžiama pasirinktos politikos priemone, ir struktūros. Tai pat taikant šį modelį turi būti kvalifikuoti ir ryžtingi formuotojai, kurie būtų suinteresuoti pasiekti užsibrėžtus tikslus.

1.4. Jaunimo politikos samprata ir jos formavimas

Reikėtų pabrėžti, jog jaunimo išskirtinumas siejamas su amžiaus riba. Didžiosios pasaulio organizacijos (PSO, UNICEF, UNFPA) rekomenduoja jaunimo amžių apibrėžti nuo 15 iki 24 metų, paauglystės – nuo 10 iki 19 metų, o visus 10 – 24 metų asmenis laikyti jaunais žmonėmis. Kadangi paauglių ir jaunimo amžiaus apibrėžimai gali kisti priklausomai nuo šalies kultūros, Lietuvoje šis amžiaus tarpsnis apibrėžiamas kitaip – pagal LR Jaunimo politikos pagrindų įstatymą (2003) jaunas žmogus yra asmuo nuo 14 iki 29 metų.

Tamulevičiūtė (2011), teigia, kad „Jaunimo politika – tai nėra rezultatas, užrašytas kokiam nors politiniame dokumente ar reglamentuotas įstatymo. Jaunimo politika tai yra nuolatinis, nesibaigiantis procesas, visuomenės rodomas dėmesys savo augančiam potencialui – ateities visuomenės kūrėjui. Visuomenės gerovė ir sėkmė priklauso nuo to, kiek žmonių įsitrauks į šią veiklą, kaip vaisingai

bendradarbiaus valdžia ir nevyriausybinės organizacijos, kaip rimtai bus žiūrima į jaunimą ir jo keliamas problemas“ (p. 9).

Jaunimo politika, kaip viena iš viešosios politikos sričių, yra susijusi su visomis valstybės viešosios politikos sritimis, tai švietimo, socialine, sveikatos apsaugos, krašto apsaugos ir kt., nes jauniems asmenims turi būti užtikrintos palankios sąlygos mokytis, dirbti, įsigyti būstą, tarnauti Tėvynei ar kitaip leisti laisvalaikį.

Keletas iš esminių jaunimo politikos principų yra jaunimo dalyvavimas sprendžiant jam aktualius klausimus bei tarpžinybinio koordinavimo, kaip valstybės ir savivaldybių įstaigos ir institucijos, sprendamos jaunimo problemas bendradarbiauja. Todėl formuojant jaunimo politiką, galima remtis naujojo viešojo valdymo modeliu, nes, kaip teigia Smalskys (2010), viešasis valdymas XXI a. pradžioje tapo naujuoju viešojo administravimo „su žmogiškuoju veidu“ modeliu. Pasak mokslininko, naujasis viešasis valdymas yra toks viešojo administravimo modelis, kuriame pripažįstamas platesnis piliečių dalyvavimas valdyme, korupcijos apribojimas, demokratijos, skaidrumo, atsakomybės ir kitų moralinių-etninių savybių iškelimas, geras tarpinstitucinis bendradarbiavimas bei aktyvi nevyriausybinių organizacijų veikla. Bileišis (2012) viešąjį valdymą apibrėžia taip „<...>tai visuma viešosios politikos nustatymo, formavimo ir (arba) dalyvavimo ją formuojant ir įgyvendinant procesų, kuriuose dalyvaujant viešojo valdymo institucijoms ir visuomenei priimami ir įgyvendinami valdymo sprendimai ir teikiamos administracinės ir viešosios paslaugos“ (p. 23).

Raipa (2012) viešąjį valdymą įvardija kaip dviejų sudėtinių dalių – viešosios politikos ir viešojo administravimo – sąveiką ir teigia, kad viešoji politika yra itin svarbus faktorius rengiant įvairius projektus ir programas, priimant ir įgyvendinant visų rūšių sprendimus, kurie gali būti susiję su jaunimu, administruojant visų rūšių išteklių racionalų išdėstymą ir pasiskirstymą, subalansuojant valstybės biudžetą ir užtikrinant jos finansų sistemos veiklą, siekiant visuomenės lūkesčių patenkinimo.

Malinausko ir Kučiko (2008) teigimu, „jaunimo politika aprėpia jaunų žmonių socializaciją lemiančias struktūras, subsidiariai pildančias paties asmens ir ypač šeimos pastangas, padedant parengti jauną asmenį savarankiškam gyvenimui. „Šias struktūras galima skirstyti į:

- informalias (draugai, bendraamžiai, žiniasklaida plačiąja prasme);
- neformalias (bendruomenės, nevyriausybinės organizacijos);
- formalias (mokyklos, universitetai ir t.t.)“ (Malinauskas ir Kučikas, 2008, p. 27).

Taigi prie jaunų žmonių socializacijos proceso prisideda įvairios institucijos: pradedant nuo artimiausios – šeimos, baigiant valdžios institucijomis (mokykla, universitetas). Taip pat vis didesnę reikšmę jaunų asmenų socializacijai daro ir vis didesnio jaunimo politikos dėmesio pritraukia komercinis sektorius t.y., šiuolaikinių technologijų, pramogų, laisvalaikio industrija.

Kučikas (2005) teigia, kad „jaunimo politika - sistemų ir priemonių visuma, siekianti kuo palankesnių sąlygų asmeninei jauno žmogaus brandai ir sėkmingai integracijai į visuomenę“ (p. 19). Jaunimo politika yra visos priemonės, kuriomis naudodamasis jaunas žmogus atranda savo paskirtį visuomenėje.

Pasak Malinausko ir Kučiko (2008), „šiuolaikinė jaunimo politika plėtojama dviem pagrindinėmis kryptimis:

1) jaunimo interesų užtikrinimas atskirose viešosios politikos srityse – švietimo ir mokslo, kultūros, sporto, darbo ir užimtumo, būsto, sveikatos apsaugos ir kitose srityse;

2) darbo su jaunimu, kaip specifinės jaunimo politikos srities, plėtra“ (p. 22). Ši sritis yra neformalusis švietimas, kurio metu siekiama sudaryti sąlygas jaunimui įgyti patirtį ir mokytis iš jos. Neformalųjį švietimą vykdo valdžios įsteigtos neformaliojo švietimo ir kultūros įstaigos, pvz., savivaldybių jaunimo laisvalaikio centrai, jaunimo centrai, sporto centrai, kultūros centrai seniūnijose. Taip pat neformalusis švietimas vykdomas mokyklos po pamokų. Jaunimas patirties bei neįkainojamų žinių gali įgyti savanoriaudami įvairiose įstaigose.

Šiandieninė jaunimo veikla remiasi demokratijos, novatoriškumo, konkurencijos, subsidarumo ir pariteto principais. Jauni žmonės siekia būti:

- savarankiškais, iniciatyviais, aktyviais ir atsakingais;
- mobiliais;
- išsilavinusiais;
- tolerantiškais;
- teisiškai sąmoningais;
- gerbiančiais žmogaus teises ir pagrindines laisves.

Tai yra jaunimo politikos principai, kuriais vadovaujantis pasiekama tikslo. Jaunas žmogus tiki, kad laikantis taisyklių, galima įgyvendinti politiką, kuri jam bus naudinga, padės tobulėti.

Apibendrinant poskyrį galima teigti, jog jaunimo politika, kaip viešoji politika, yra viena iš viešojo valdymo sričių, reguliuojanti jaunų žmonių tarpe susidariusius veiksnius bei sprendžianti jų problemas, todėl jaunimo politika privalo suvokti viso jaunimo lūkesčius, pasirinkti veiklos kryptis ir metodus, parinkti geriausias alternatyvas problemoms spręsti ir numatyti galimas sprendimų pasekmes. Viešoji politika, atstovaudama valstybės ir visuomenės interesams, tame tarpe ir jauno žmogaus interesams, turi priimti geriausių sprendimų visoms pusėms. Jaunimo politikos formavimas vyksta per institucijas, kurios turi artimą ryšį su jaunais asmenimis. Taip pat siekiant stipresnio jaunimo politikos formavimo, pats jaunimas jungiasi į asociacijas, jog galėtų atstovauti savo tikslus.

Apibendrinant pirmąjį skyrį galima teigti, kad viešoji politika suprantama kaip veiksmas ar procesas, kuris veikia visuomenės labui. Viešoji politika skirstoma į viešosios politikos ciklo etapus, kurių pagalba galime tirti viešąją problemą, nagrinėjant ją nuodugniai. Viešosios politikos ciklas

leidžia politiką identifikuoti, nagrinėti, formuoti ir vertinti. Jaunimo politika, tai politikos rūšis, kuri atstovauja jaunas asmenis (14 – 29 m.). Ši politika yra suinteresuota, jog būtų atsižvelgta į jaunimo interesus, būtų sudarytos visos sąlygos jauno žmogaus augimui visose srityse. Jaunimo politiką galima pavadinti viena iš viešojo valdymo sričių, reguliuojanti jaunų žmonių tarpe susidariusius veiksniai bei sprendžianti jų problemas. Viešosios politikos formavimas vyksta per institucijas, kurios turi artimą ryšį su jaunais asmenimis, kurie išsako savo lūkesčius ar problemas.

2. JAUNIMO POLITIKOS FORMAVIMO ES IR LIETUVOJE ANALIZĖ

2.1. Jaunimo politikos reikšmė bendrajame ES kontekste

Siekiant analizuoti Europos Sąjungos jaunimo politiką, svarbu susipažinti ir išnagrinti bendrosios Europos Sąjungos politikos nuostatas, kurios reglamentuoja politikos formavimą Europos sąjungos valstybėse narėse. Jaunimo politikos augimas, viena iš prioritetinių Europos Sąjungos darbotvarkės sričių, buvo iškeltas 1997 metais pasirašytoje Amsterdamo sutartyje. Amsterdamo sutarties, iš dalies pakeičianti Europos Sąjungos sutartį, Europos Bendrijų steigimo sutartis ir tam tikrus su jomis susijusius aktus, dokumente (1997), buvo numatytas tikslas „skatinti ekonominę ir socialinę pažangą, aukšto lygio užimtumą ir siekti darnios bei tvarios plėtros<...>“ Šis tikslas davė užuomazgas didesniai dėmesiui jaunimui, jų užimtumo skatinimui bei kitų interesų išpildimui..

Amsterdamo sutartyje Europos sąjungos valstybės narės įsipareigojo „siekti ekonominio vystymosi ir neinflacinio augimo, patvarios socialinės apsaugos bei lyčių lygybės, ugdyti kvalifikuotą darbo jėgą, kuri sugebėtų prisitaikyti prie darbo rinkos poreikių, išlaikyti darbo rinkas, sugebančias prisitaikyti prie ekonomikos pokyčių ir derindamos veiksmus politikos srityje sudaryti pagrindą bendrai Europos strategijai“ (Amsterdamo sutartis, 1997). Taip pat Amsterdamo sutartimi buvo patvirtinta Europos Užimtumo Strategija, kuria remiantis Europos Sąjungos valstybės narės galėjo koordinuoti savo veiksmus, dalintis sukaupta informacija bei gerąja savo patirtimi, ieškoti būdų, kaip pagerinti jaunimo politikos lygį Europos Sąjungoje.

Europos Strategija svarbi, nes joje patvirtintas socialinis dialogas, kuris suteikė teisę visiems suinteresuotiems veikėjams (Europos Sąjungos valstybių vyriausybėms, ES institucijoms, socialiniams partneriams, pilietinei bei akadameniai visuomenei) įsitraukti į politikos formavimo procesus bei nustatyti politikos priemones, pritaikytas problemoms ES. Tai ypatingai svarbu formuojant jaunimo politiką, kadangi įtraukimas visų suinteresuotų veikėjų, domėjimasis bei dalyvavimas šiuose formavimo procesuose suteikia galimybę geriau išsiaiškinti jaunų asmenų interesus bei formuoti tik tas politikos priemones, kurios atitiktų jaunimo poreikius. Tačiau turime pastebėti, jog Europos Strategijoje yra viena labai svarbi efektyvių politikos rezultatų sąlyga – turi būti bendra neišsiskianti nuomonė tarp visų suinteresuotų veikėjų dalyvių.

Pasak Nekrošiaus ir Vilpišausko (2007) „strategijos formavimui buvo sukurtas atvirojo koordinavimo metodas, kuriuo remiantis formuojama jaunimo politika ES valstybėse narėse. Šis priežiūros mechanizmas tiksliai apibrėžtas 2000 metais, priėmus Lisabonos strategiją“ (p. 45).

Atviro koordinavimo metodo tikslas yra tas, jog Europos sąjungos valstybės narės rengia nacionalines jaunimo politikos programas bei numato didinimo priemones, atsižvelgdamos į Europos sąjungos nustatytas gaires. Kaip teigia viešosios politikos ir vadybos institutas (2017) „atvirojo

koordinavimo metodas yra taikomas tose politikos srityse, kuriose ES institucijos neturi išimtinės ar bendros su valstybėmis narėmis kompetencijos, todėl nepriimami dokumentai, kurie turėtų teisinę galią ir įpareigotų ES nares vykdyti nustatytą politiką“. Europos Sąjungos institucijos tokiu atveju atlieka koordinavimo vaidmenį, o būdus ir priemones jaunimo politikai formuoti valstybės narės pasirenka pačios. Pasirinktas toks priežiūros metodas, nes kiekvienoje Europos sąjungos šalyje yra nevienodos ekonominės bei socialinės aplinkybės.

Atvirojo koordinavimo metodas daugiausiai dėmesio skiria rezultatams, kuriuos nustato Europos sąjungos institucijos. Nustatytus rezultatus privalo pasiekti valstybės narės, tačiau atsižvelgimas į juos, dar negarantuoja, jog Europos sąjungos narės pasieks siekiamus rezultatus. Pasak Vilpišausko ir Nekrošiaus (2007) „atvirojo koordinavimo metodas nenumato sankcijų, kurios galėtų būti taikomos nepasiekus nustatytų rezultatų, todėl kyla grėsmė, jog valstybės narės politiką įgyvendins lėtai ir neefektyviai“ (p. 62). Atsižvelgiant į politikos formavimo sąlygas, išnagrinėtas ankstesniame poskyryje, tam, kad politika būtų formuojama efektyviai „<...> reikalingi paklusnūs ir ryžtingi formuotojai, suinteresuoti pasiekti nustatytus tikslus (Parsons, 2001, p. 433). Vadovaujantis atvirojo koordinavimo metodu Europos sąjungos narės kiekvienų metų pabaigoje turi paruošti bei pristatyti metinį pranešimą Europos sąjungos Komisijai ir Tarybai atskleidamos tai, kokie jaunimo politikos formavimo modeliai naudojami, kurios jaunimo politikos priemonės buvo įgyvendintos ir kokių rezultatų pasiekta. Europos sąjungos komisija bei taryba susipažinusi su pranešimu, pateikia trumpai pakomentuoja, pateikia išvadas bei rekomendacijas. Amsterdamo sutartis (1997) numatė, kad jaunimo padėtis ES turi būti vertinama kiekvienais metais, o kitų sričių politikos kryptys bei jų formavimo priemonės turi būti formuojamos atsižvelgiant į tikslą siekti didelio jaunimo.

Patvirtinta Amsterdamo sutartis sukūrė tvirtus pamatus bendrai Europos sąjungos jaunimo politikai, numatė bendrus jaunimo politikos principus, kuriais buvo stengiamasi sulyginti valstybių narių jaunimo politikos lygį, siekiama sukurti daugiau darbo vietų bei užtikrinti, jog darbuotojai gebėtų prisitaikyti prie tuo metu vyraujančių darbo rinkos reikalavimų. Jaunimo įdarbinimo klausimas aktualus, nes tuometinė darbo rinka buvo kitokia, ir priėmus Amsterdamo sutartį, įpareigojo tai pritaikyti darbo rinką, jog atitiktų besikeičiančius ekonomikos poreikius. Po sutarties priėmimo, jaunimo politika ir kiti su jaunimu susiję klausimai pradėti spręsti bendradarbiaujant visoms Europos sąjungos valstybėms, todėl vieninga ir užtikrintai stabili jaunimo politika patapo visos Europos sąjungos bendra atsakomybe.

2000 m. kovo 22–23 d. Lisabonos Europos Vadovų Taryboje buvo įtvirtintas naujas Europos Sąjungos strateginis tikslas: iki 2010 metų Europos Sąjungos ekonomiką paversti konkurencingiausia ir dinamiškiausia žinių ekonomika pasaulyje, apjungiančia tvarų ekonomikos augimą, užimtumo didinimą ir socialinę sanglaudą. 2005 m. pavasario Europos Vadovų Tarybos susitikime žmogiškasis kapitalas buvo iškeltas kaip svarbiausias Europos turtas. Todėl dėmesys jaunimo politikai išaugo, nes

valstybės narės buvo raginamos padvigubinti pastangas bendram išsilavinimo lygiui pakelti. Europos Vadovų Taryba taip pat pabrėžė, kad mokymasis visą gyvenimą – tai būtina sąlyga siekiant Lisabonos tikslų. Komisija savo ruožtu skyrė ypatingą dėmesį švietimo ir mokymo sistemų modernizacijai. 2006 m. pavasario susitikime Europos Vadovų Taryba dar kartą pabrėžė, kad švietimas ir mokymas yra prioritetinės sritys, kurios labai svarbios jaunimo politikos formavimui. Nors naujų darbo vietų sukūrimas buvo vienas iš prioritetinių Lisabonos Strategijos uždavinių, tačiau nebuvo imtasi jokių veiksmų, nebuvo priimta jokių su šia sritimi susijusių teisės aktų. Lisabonos strategijos formavimo priemonės jaunimo srityje buvo įgyvendinamos remiantis valstybių narių susitarimu bendradarbiauti, lyginamąja valstybių narių analize bei koordinavimu, kurį atlieka ES institucijos. Strategiją buvo siekiama formuoti gerinant egzistuojančius politikos formavimo procesus, taikant atvirojo koordinavimo metodą nacionaliniame, regionų ir vietos lygmenyse (Europos parlamentas, 2000). Formuojant jaunimo politiką Europos sąjungos valstybėse narėse palikta teisė pačioms valstybėms narėms, savo sugebėjimai bei ištekliams koordinuoti savo veiksmus ir naudoti tokias priemones, kurios jų atžvelgiu bus pačios efektyviausios formuojant jaunimo politiką ir savos valstybės bei jaunimo interesus.

Vertinant Lisabonos Strategijos formavimo bei įgyvendinimo vidurio rezultatus, išvelgta, kad „siektini tikslai nebuvo pasiekti, nes jų buvo per daug, veiksmai, kurie padėtų formuoti politiką, taip pat nebuvo apibrėžti, o rezultatų buvo tikimasi pasiekti labai greitai“ (Europos komisija, 2010). Sėkmingam politikos formavimui reikalingi aiškiai suformuluoti tikslai bei tikslūs uždaviniai jiems formuoti. Taip pat Europos komisiją išvelgė, kad „Valstybės narės politikos priemones įgyvendino per lėtai, o kai kuriose srityse nebuvo imtasi jokių veiksmų. Pagrindine problema, dėl kurios nepavyko pasiekti Lisabonos strategijoje numatytų tikslų, įvardijamas politinės valios trūkumas“.

Vėliau buvo nuspręsta atsisakyti bendro tikslo būti lyderiais pasaulyje bei koncentruotis tik į augimo ir kitas jaunimo sritis, didesnę autoritetą suteikti socialiniams partneriams bei puoselėti aktyvesnį bendradarbiavimą tarp Europos sąjungos valstybių narių. Europos vadovų tarybos ataskaitoje (2005) apie Strategiją kalbama taip „siekiant Strategijos, o tame tarpe jaunimo politikos formavimo efektyvumo, numatyta valstybių narių ir ES institucijų partnerystė, bendradarbiavimas su nacionalinio, regioninio, vietos lygmens institucijomis bei pilietine visuomene“. Kaip teigia Europos komisijos tuometinis prezidentas Barroso (2005) „Lisabonos strategijos formavimo etapas, apimantis 2005 – 2008 metus, ypač svarbus jaunimo politikai, kadangi yra pripažįstama, jog Europos ateitis yra neatsiejama nuo jaunų žmonių, todėl siekiama sudaryti sąlygas, kurios užtikrintų lengvesnę integraciją darbo rinkoje bei visuomenėje“. Taip pat Europos komisijos komunikato pranešime (2005) atkreipiamas valstybių narių dėmesys į „žemą jaunimo lygį, jos skatinamos formuoti priemones, kurios spręstų pagrindines jaunimo nedarbo problemas – padėtų įsidarbinti pirmą kartą, pereiti iš švietimo sistemos į darbo rinką – užtikrintų jaunimo profesinę integraciją bei tikslingą jaunimo žmogiškojo

potencialo panaudojimą“. Darbas jaunam asmeniui gyvenime turi labai didelę reikšmę, kadangi dirbant gali atrasti save, savo galimybes bei išbandyti. Šie požymiai skatina asmenybės augimą, todėl Europos Komisijos galutiniame pranešime išsakyta nuomonė apie jaunimo nedarbo problemą, buvo labai aktuali Lietuvai. Lisabonos strategijos formavimo terminui pasibaigus (2010 metais) buvo pripažinta, kad ilgalaikiai Lisabonos strategijos tikslai nebuvo suformuoti, todėl Europos sąjungos valstybių skirtingose politikos srityse buvo pažengusi minimaliai, reformos įgyvendintos nenuosekliai bei lėtai. Toks pasyvus valstybių neveikimas lėmė daugiausiai tai, jog nebuvo numatyta sankcijos, kurios grėstų už nevykdymą. Jaunimo politikos tikslai taip pat nebuvo suformuoti, nes juos buvo stengiamasis suformuoti greitai iš visus iš karto, o ne lėtai, nuosekliai, palaipsniui.

Po nesėkmingo Lisabonos strategijos įgyvendinimo, buvo priimta nauja „Europa 2020“ strategija, kuria vadovaujantis siekiama veiksmų tęstinumo jaunimo politikos srityje. Ši strategija Europos sąjungos šalyse taip pat formuojama vadovaujantis atviro koordinavimo metodu. Pradedant įgyvendinti strategiją „Europa 2020“ pradiniam projekte buvo numatytos sankcijos už nepasiektus konkrečius rezultatus, tačiau vėliau jų buvo atsisakyta. Sėkmingo strategijos formavimo tikimasi nustačius aiškius tikslus, uždavinius bei nurodant sritis, kuriose būtina imtis veiksmų, o valstybių narių pažanga bus vertinama teikiant ataskaitas ir rekomendacijas. (Europos komisijos komunikatas, 2010). Šios strategijos nuostatos jaunimo politikos srityje yra suderintos su ES jaunimo strategija, įtvirtinančia atnaujintą atvirojo koordinavimo metodą jaunimo politikos srityje (Europos komisijos komunikatas, 2009). Atnaujintame atvirojo koordinavimo metode, numatomas ne tik aktyvesnis bendradarbiavimo skatinimas tarp valstybių narių, gerosios patirties dalijimasis, bet ir numato į jaunimo politikos formavimą bei įgyvendinimą įtraukti daugiau jaunimo organizacijas, kurių pagalba būtų išsakyti jaunimo interesai bei nuomonė vienu ar kitu svarstomu klausimu.

Apibendrinant galima teigti, kad jaunimo politika Europos sąjungos šalyse yra formuojama remiantis atvirojo koordinavimo metodu, kurio būtina sąlyga – valstybių narių tarpusavio bendradarbiavimas, veiksmų koordinavimas bei politinė valia, formuojant konkrečias jaunimo politikos priemones. Europos sąjungos institucijos formuoja prioritetus bei gaires, o valstybės narės individualiai nusistato priemones, kuriomis bus siekiama iš anksto numatytų tikslų. Valstybės pastangos vertinamos pateikiant ataskaitas apie įgyvendintas politikos priemones. Po atsaskaitų pateikimo ir pasiektų rezultatų, valstybės gali sulaukti rekomendacijų bei nuorodų, kuriose srityse pasistengti reikėtų labiau. Kad ir kaip rimtai žvelgiama į valstybių pastangas, tačiau sankcijų mechanizmas nėra numatytas. Valstybės narės neįgyvendinuos tam tikrų tikslų ar nekreipiančios dėmesio į rekomendacijas, baidžiamos nėra.

2.2. Jaunimo politiką reguliuojantys bei įvirtinantys strateginiai dokumentai ir teisės aktai Lietuvoje

Analizuojant jaunimo politikos reguliavimą Lietuvoje, stengiamasi nustatyti, kokiais šios politikos srities veiksniais vadovaujamosi formuojant jaunimo politiką nacionaliniame bei vietos lygmenyje, siekiant jaunimo integracijos darbo rinkoje ir didesnio šios visuomenės grupės užimtumo. Jaunimo politiką reglamentuoja teisės aktai, kurie apima, skirtingas jaunimo politikos sritis. Pirmosios jaunimo politiką reglamentuojančios nuostatos buvo įtvirtintos šiuo metu nebegaliojančioje Valstybinėje jaunimo politikos koncepcijoje (1996), kurią Lietuvos jaunimo organizacijų taryba pateikė seimui svarstyti ir tai buvo pirmasis žingsnis tinkamam teisiniui reglamentavimui jaunimo politikos plėtrai Lietuvoje. Koncepcijoje buvo įtvirtintas tikslas - sudaryti sąlygas jauniems asmenims įgytą išsilavinimą pritaikyti praktiniame darbe, siekti, jog vyraujanti tuometinė švietimo sistema atitiktų darbo rinkos poreikius, paruošti plataus profilio ir aukštos kvalifikacijos specialistus. Valstybinėje jaunimo politikos koncepcijoje, jaunimo užimtumo politikos srityje, buvo svarbi nuostata - padėti įsidarbinti nedirbančiam ar visai nedirbusiam jaunimui, taip pat jį skatinti verstis savarankiška ūkine ar komercine veikla, taip panaudojant įgytą išsilavinimą ir neišvykstant iš šalies. Valstybinė jaunimo politikos koncepcija iki 2003 m. buvo pagrindinis teisės aktas reglamentuojantis jaunimo politiką Lietuvoje.

Dar vienas labai svarbus žingsnis buvo žengtas kai 1998 m. LR Vyriausybė patvirtino Valstybinės jaunimo politikos įgyvendinimo 2000–2001 m. programą „Jaunimas Lietuvai“. Programoje buvo išskirti pagrindiniai jaunimo interesus atitinkantys skyriai: dalyvavimas kultūros ir sporto gyvenime, pilietiškumo ugdymas, savižudybių, nusikalstamumo, asmenybės tobulėjimas mokymosi procese, alkoholizmo, narkomanijos prostitucijos ir AIDS prevencija, pagalba nusikaltimus ir kitokius teisės aktų pažeidimus padariusiems asmenims, pagalba fizinį ir psichologinį smurtą patyrusiems asmenims, privalomoji karinė tarnyba.

2001 m. inicijuotas ir 2003 m. patvirtintas LR Jaunimo politikos pagrindų įstatymas (Žin., 2003, Nr. 119-5406; 2005, Nr. 144-5238). „LR Jaunimo politikos pagrindų įstatymas pirmą kartą nustatė, kas yra jaunimo organizacijos ir jaunimo organizacijų tarybos, ir patvirtino jų svarbą ir indėlį į jauno žmogaus asmenybę bei jos ugdymą; įvardytos atsakingos nacionalinio ir vietinio lygmens institucijos, įtvirtintas savivaldybių jaunimo reikalų koordinatorių, jaunimo reikalų tarybų, jaunimo organizacijų tarybų vaidmuo“ (Jaunimo politika Lietuvoje, 2010, p. 4). 2002 m. rugsėjo 24 d. Lietuvos Respublikos Seimo priimtas Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymo 7, 8 straipsnių pakeitimo ir papildymo įstatymas Nr. IX-1095 (Žin., 2002, Nr. 96-4171) patvirtino, jog vaikų ir jaunimo teisių apsauga perduodama pačioms savivaldybėm. Šis sprendimas turėjo didelę reikšmę savivaldybių jaunimo politikos augimui. „Praktiškai tai reiškė, kad 2003 metais visose savivaldybėse turėjo būti kuriamos jaunimo reikalų koordinatorių pareigybės, kurios išlaikomos iš valstybės biudžeto. Jaunimo

reikalų koordinatoriams numatytos pagrindinės funkcijos – padėti savivaldybės institucijoms formuoti ir įgyvendinti savivaldybės jaunimo politiką“ (*Jaunimo politika Lietuvoje*, 2010, p. 5).

„2005 m. priimti LR Jaunimo politikos pagrindų įstatymo pataisymai (Žin., 2005, Nr. 144-5238), kuriuose nustatyta VJRT pertvarkyti į Jaunimo reikalų departamentą prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos ir prie jo sudaryti Jaunimo reikalų tarybą“ (*Jaunimo politika Lietuvoje*, 2010, p. 5).

Kiti teisės aktai, reglamentuojantys jaunimo politikos įgyvendinimą, yra tokie:

- LR Socialinės apsaugos ir darbo ministro 2009 m. sausio 8 d. įsakymas Nr. A1-4 „Dėl savivaldybių jaunimo reikalų tarybų tipinių nuostatų patvirtinimo“;
- LR Socialinės apsaugos ir darbo ministro 2008 m. gegužės 19 d. įsakymas Nr. A1-157 „Dėl jaunimo politikos savivaldybėse kokybės vertinimo metodikos ir jaunimo politikos savivaldybėse kokybės vertinimo aprašo patvirtinimo“;
- LR Socialinės apsaugos ir darbo ministro 2008 m. kovo 4 d. įsakymas Nr. A1-68 „Pavyzdinis savivaldybės jaunimo reikalų koordinatoriaus pareigybės aprašymas“.

LR Vyriausybės patvirtintoje 2008–2012 metų programoje buvo numatytos tokios priemonės, kurios padėjo įgyvendinti jaunimo politiką:

1. Sukūrė jaunimo poreikius įgyvendinančių priemonių stebėsenos sistemą.
2. Parengė ilgalaikę jaunimo politikos strategiją.
3. Finansavo jaunimo ir su jaunu dirbančių organizacijų projektus, kurie suteikė įvairias socialines paslaugas jaunimui.
4. Parengė bei patvirtino priemonių planą jaunimo darbo centrų audito rekomendacijoms įgyvendinti.
5. Konkurso būdu finansavo atviro darbo su jaunu centru veiklą, sudarant sąlygas konkurse dalyvauti neformalioms bei subkultūroms priklausančioms jaunimo grupėms (*Jaunimo politika Lietuvoje*, 2010).

Remiantis Lietuvos Respublikos patvirtinta 2008–2012 metų programa bei bendradarbiaujant su Jaunimo reikalų departamentu, buvo parengta ilgalaikė jaunimo politikos 2010–2018 m. Strategija. Šioje strategijoje suformuluoti penki strateginiai tikslai, padėsiantys jaunimo politikos plėtrai:

- Užtikrinti jaunimo poreikius atitinkančią socialinės gerovės, švietimo ir sveikatos sistemų plėtrą;
- Ugdyti sąmoningą, pilietišką, patriotišką ir brandžią jauno žmogaus asmenybę, esančią aktyvia įvairialypės visuomenės dalimi;
- Išplėtoti ir koordinuoti atviro darbo su jaunu sistema, ypatingą dėmesį skiriant mažiau galimybių turinčiam jaunimui;
- Sudaryti sąlygas nuosekliai ir kokybiškai jaunimo ir su jaunu dirbančių organizacijų veiklai bei siekti ženklios dalies jaunimo į(-si)traukimo į organizuotą veiklą;

- Užtikrinti darnią jaunimo politikos plėtrą. (*The General Assembly* (2009).

Įgyvendinant šią strategiją darbas vyksta trejų metų ciklais ir kiekvienam ciklui parenkami veiksmų sričių prioritetai.

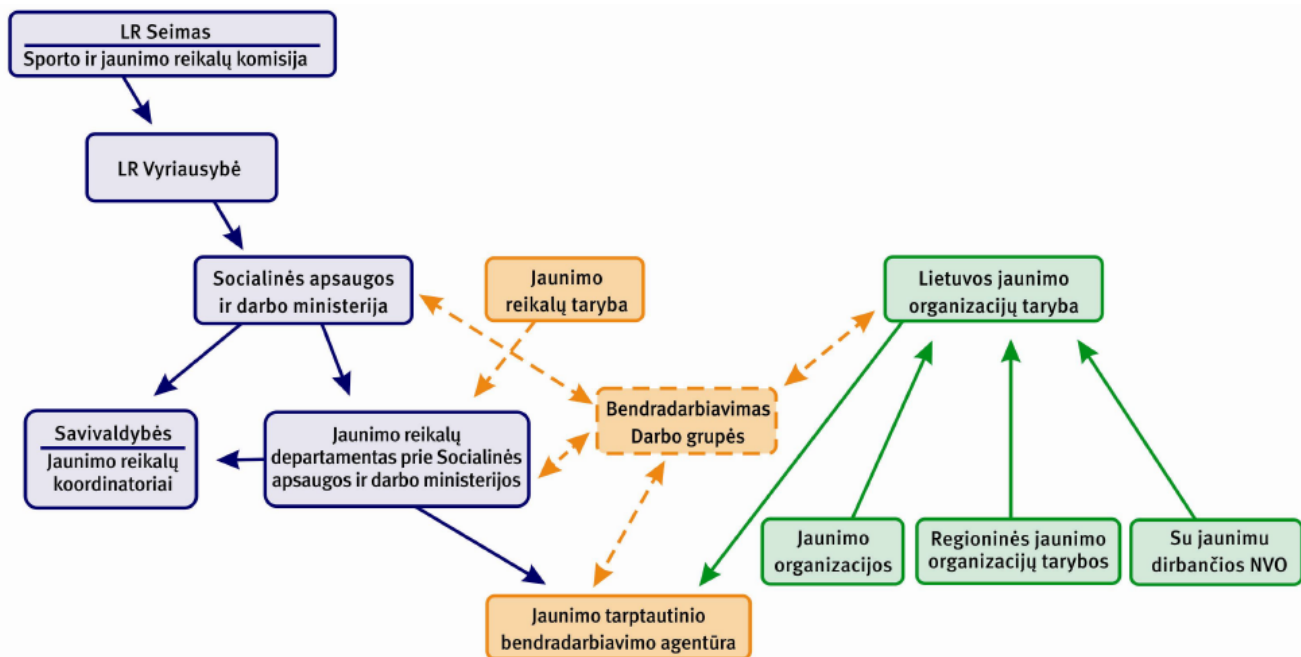
Kaip rašo autorės Franke and Mannella (2017) dabartiniam (ir paskutiniam) 2016–2018 m. ciklui Taryba nustatė šešis pagrindinius tikslus:

- didesnė visų jaunuolių socialinė įtrauktis,
- aktyvesnis visų jaunuolių dalyvavimas demokratiname ir pilietiniame Europos gyvenime,
- lengvesnis jaunuolių perėjimas iš jaunuolio į suaugusiojo gyvenimą, visų pirma, integravimasis į darbo rinką,
- parama jaunuolių sveikatos apsaugai ir gerovei, įskaitant psichikos sveikatą,
- indėlis sprendžiant skaitmeninės eros keliamus uždavinius ir šios eros galimybes jaunimo politikos, darbo su jaunimu ir jaunimo reikalų srityse;
- indėlis reaguojant į dėl didėjančio jaunų migrantų ir pabėgėlių skaičiaus Europos Sąjungoje atsiveriančias galimybes ir kylančias problemas.

Komisija kiekvieno darbo ciklo pabaigoje parengia ES jaunimo ataskaitą, kurioje apibūdinama siekiant šių tikslų padaryta pažanga. Valstybės narės bendradarbiauja pasitelkdamos aukšto lygio ekspertų grupes ir kitus tinklus. Struktūrinis dialogas su jaunuoliais ir jaunimo organizacijomis suteikia jaunimui galimybę išreikšti savo nuomonę, kai formuojama jaunimo politika.

2.3. Jaunimo politiką formuojančių institucijų sistema Lietuvoje

Lietuvoje bendram jaunimo politikos formavimui bei efektyviam ir rezultatyviam užsibrėžtų tikslų siekui, didžiausią įtaką turi, šalyje esančios ir politikos formavime dalyvaujančios institucijos. Efektyviam politikos formavimui didelę reikšmę turi glaudus tarpinstitucinis bendradarbiavimas bei valstybės parama. Bendrajam šalies jaunimo politikos formavimui, efektyviam ir rezultatyviam tikslų siekimui turi įtakos visų politikos formavime dalyvaujančių ir dalinę paramą administruojančių institucijų veikla bei tarpusavio bendradarbiavimas. „Lietuvos valstybė vienintelė atsako už Lietuvos tapatumą, jos vertybių identifikavimą, išsaugojimą, plėtrą ir sklaidą. Per menkas valstybės dėmesys savitumo ir tapatumo išsaugojimui negali būti kitaip kompensuojamas“ (Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas, 2009, p. 26). Lietuvoje už jaunimo politikos formavimą atsakingos institucijos vizualiai pateikiamos 2 pav.

2 pav. Institucijos atsakingos už politikos formavimą Lietuvoje (*Jaunimo reikalų departamentas*)

LR Seimas – tai aukščiausiaji įstatymų leidžiamosios valdžios institucija, kuri atsakinga už politikos įstatymų bazės formavimą. Seimas teikia bei tvirtina įvairius projektus, todėl tai yra viena svarbiausių institucijų nuo kurios prasideda jaunimo politikos formavimas. Valstybinės jaunimo politikos formavimu ir įgyvendinimu nacionaliniame lygmenyje rūpinasi LR Seimo jaunimo ir sporto reikalų komisija. Taip pat į jos pareigas įeina rūpintis jaunimo teisėmis bei vykdyti jaunimo politiką įgyvendinančių institucijų ir įstaigų parlamentinę kontrolę. Vykdydama šiuos uždavinius „Komisija:

- nagrinėja jaunimo švietimo, mokymo, mokslo, studijų, ugdymo, neformalaus ugdymo, savivaldybių darbo su jaunimu, socialinius ir jaunimo sveikatos apsaugos klausimus.
- Nagrinėja šaukiamojo amžiaus jaunimo problemas ir kaimo jaunimo problemas.
- Nagrinėja narkomanijos ir kitų priklausomybės formų, nusikalstamumo prevencijos tarp jaunimo klausimus.
- Nagrinėja jaunimo darbo ir užimtumo, apsirūpinimo būstu, jaunų šeimų problemas.
- nagrinėja moksleivių, studentų, kitų gyventojų sluoksnių fizinio parengimo veiksmingumą, siūlo jo gerinimo būdus;
- Nagrinėja studentų sporto klubų, aukštųjų mokyklų sporto bazių plėtros klausimus.
- Teikia siūlymus kūno kultūros ir sporto specialistų rengimo, jų kvalifikacijos tobulinimo, materialinės sporto bazės kūrimo, tarptautinio bendradarbiavimo jaunimo ir sporto srityse ir kitais klausimais.
- Palaiko ryšius su kitų šalių parlamentinėmis jaunimo reikalų institucijomis, Lietuvos ir užsienio jaunimo visuomeninėmis organizacijomis.

- Teikia siūlymus Seimui, Vyriausybei ir kitoms institucijoms dėl teisės aktų, reglamentuojančių jaunimo reikalus, priėmimo ir tobulinimo.

- Analizuoja jaunimo reikalus reglamentuojančių teisės norminių aktų būklę, taip pat ar šie aktai atitinka įstatymų reikalavimus“ (Jaunimo politika Lietuvoje, 2010, p. 15).

LR Seime veikia švietimo, mokslo ir komitetas, kurio funkcijos: 1) rengti ir svarstyti švietimą, mokslą, kultūrą ir informacijos teikimą reglamentuojančių įstatymų, nutarimų ir kitų dokumentų projektus bei siūlymus; 2) svarstyti ir teikti išvadas dėl komitetui perduotų dokumentų projektų, susijusių su informacijos teikimo klausimais, kitus projektus, įvertinti, ar jie atitinka valstybės politiką šiais klausimais; rengti siūlymus ir rekomendacijas Vyriausybei bei savivaldybėms dėl švietimo, mokslo, ir informacijos teikimo; 3) rūpintis parama kultūrai tarnaujantiems asmenims, organizacijoms ir judėjimams; atlikti Švietimo ir mokslo ministerijos, švietimo, mokslo ir institucijų parlamentinę kontrolę.

LR Vyriausybė Seimui pristato savo veiklos programą, kurioje būna ir kultūrai skirta dalis. Vyriausybė numato pagrindinius srities tikslus, priemones ir užduotis jiems pasiekti. Vyriausybė kai kuriais atvejais skiria lėšas ministerijai iš Vyriausybės rezervo fondo. Vienas Vyriausybės struktūrinių padalinių yra ministerija, kurios pagrindinė funkcija yra planuoti šalies jaunimo politiką, ją formuoti bei finansuoti su tuo susijusias veiklas.

Socialinės apsaugos ir darbo ministerija Lietuvos Vyriausybės pagrindinė institucija, atliekanti Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo sričių valstybės valdymo funkcijas ir įgyvendinanti šiose srityse valstybės politiką. Ministerijos kuruojamos veiklos sritys: šeima ir vaikai, darbo rinka ir užimtumas, socialinis draudimas, socialinė integracija, nevyriausybinis sektorius, jaunimo politika, tarptautinis bendradarbiavimas, ES parama, moterų ir vyrų lygybė. Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos svarbiausi uždaviniai yra šie:

- rengti pagal savo kompetenciją Lietuvos Respublikos įstatymų, Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimų ir kitų teisės aktų projektus;

- formuoti darbo rinkos, darbo rinkos profesinio mokymo, sveikatai nekenksmingų sąlygų ir saugos darbe, darbo apmokėjimo ir jo garantijų politiką;

- formuoti ir įgyvendinti valstybinę socialinės paramos bei socialinių garantijų mažas pajamas gaunantiems gyventojams politiką;

- formuoti vaikų, jaunimo, šeimos bei moterų ir vyrų lygių galimybių socialinės paramos ir darbo politiką;

- numatyti pagrindines neįgaliųjų socialinės integracijos kryptis ir koordinuoti neįgaliųjų socialinės integracijos procesą;

- formuoti valstybinio socialinio draudimo politiką;

- užtikrinti valstybinio socialinio draudimo, socialinės paramos ir darbo sistemų funkcionavimą, reguliavimą bei tobulinimą;

- analizuoti vykdomą socialinės apsaugos ir darbo, socialinių grupių politiką, jos ekonominį pagrindimą, prognozuoti pagrindinius socialinius rodiklius;

- formuoti darbo ir socialinę politiką, susijusią su Lietuvos Respublikos integravimusi į Europos Sąjungą.

Taip pat ministerija suskirsyta į 10 departamentų:

- Šeimos ir bendruomenių departamentas
- Socialinio draudimo ir pensijų departamentas
- Socialinės aprėpties departamentas
- Darbo departamentas
- Europos Sąjungos struktūrinės paramos departamentas
- Strateginio planavimo ir analizės departamentas
- Apskaitos ir atskaitomybės departamentas
- Bendrųjų reikalų departamentas
- Tarptautinių reikalų departamentas
- Jaunimo reikalų departamentas

Nagrinėjant jaunimo politikos formuojančių institucijų sistemą Lietuvoje, mums aktualiausias jaunimo reikalų departamentas prie Socialinių reikalų ir darbo ministerijos, nes tai įstaiga, kuri formuoja bei įgyvendina valstybės jaunimo politikos tikslus ir priemones, stiprinančias jaunimo motyvaciją ir galimybes įgyti išsilavinimą, įsilieti į darbo rinką, įsitraukti į aktyvų visuomeninį gyvenimą, dalyvauti sprendžiant iškilusias jaunimo problemas bei plėtoti neformalų ugdymą ir jaunimo socializacijos procesus.

Būtina paminėti, kad prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos veikia 10 tarybų, kurios padeda formuoti valstybės politiką. Ministerijai pavaldžios įstaigos (Valstybinio socialinio draudimo fondo valdyba, Lietuvos darbo birža, Socialinių paslaugų priežiūros departamentas, Valstybinė darbo inspekcija, Neįgalųjų reikalų departamentas, Vaikų išlaikymo fondo administracija, Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnyba. Jaunimo reikalų departamentas, Neįgalumo ir darbingumo nustatymo tarnyba, Ginčų komisija).

Nacionalinė regioninės plėtros taryba susidedanti iš ministerijų, kitų valstybės institucijų ir įstaigų, Lietuvos savivaldybių asociacijos svarsto nacionalinei regioninei politikai formuoti skiriamas programas teikia išvadas bei pasiūlymus jų rengėjams ir Vyriausybei. O Nacionalinės regioninės plėtros tarybai ir Vidaus reikalų ministerijai teikia siūlymus politikos formavimo ir įgyvendinimo klausimais – Regionų plėtros tarybos. Tarybos tvirtina regioninio lygmens plėtros planavimo dokumentus. Be to, pagrindiniais tarpininkais, formuojant valstybės politikos tikslus ir formuojant bei

tenkinant Lietuvos gyventojų kultūrinius poreikius, tampa savivaldos institucijos ir joms pavaldžios įstaigos bei vietos bendruomenės. Tai reiškia, kad nuo partnerystės tarp politikos subjektų, kurie žemesnėse grandyse tampa ir valstybinės politikos objektais, priklauso regionų plėtra.

Dar viena institucija, kuri prisideda prie jaunimo politikos formavimo - Jaunimo reikalų taryba. Šios institucijos funkcijos nepasikeitė nuo įsteigimo, kuris įvyko pirmą kartą 1997 metais. „Siekdama priimti tikslų, JRT formuoja jaunimo politiką bei organizuoja veiklą jaunimo situacijai gerinti; rengiant teisės aktus, atstovauja jaunimo interesams, skatina jaunimo tarptautinį bendradarbiavimą bei formuoja jaunimo politiką tarptautiniu lygiu; tiria ir analizuoja jaunimo situaciją Lietuvoje“ (Abariūtė, ir Kazlauskienė, 2009, p. 73).

Tai iš valstybės institucijų, įstaigų ir Lietuvos jaunimo organizacijų tarybos deleguotų atstovų sudaryta Jaunimo reikalų taryba (JRT) prie jaunimo reikalų departamento. Ji susidarė siekiant užtikrinti jaunimo nevyriausybinų organizacijų įsitraukimą ir atstovavimą, formuojan ir įgyvendinant jaunimo politiką, lygeteisės partnerystės pagrindu. Pagrindinės jaunimo reikalų tarybos funkcijos - nagrinėti svarbiausius jaunimo politikos klausimus ir teikti siūlymus Jaunimo reikalų departamentui dėl jaunimo ir jaunimo organizacijų reikmes atitinkančios jaunimo politikos įgyvendinimo.

Institucija, per kurią Lietuvos regioninės bei nacionalinės jaunimo organizacijos teikia savo siūlymus, dėl jaunimo politikos formavimo - Lietuvos jaunimo organizacijų taryba.

Lietuvos jaunimo organizacijų taryba (LiJOT) – didžiausia nevyriausybinė jaunimo organizacija Lietuvoje, kurios pagrindinis tikslas – vienyti Lietuvos jaunimo organizacijas ir joms atstovauti. Lietuvos jaunimo organizacijų taryba taip pat atstovauja jaunimo interesus, prisideda prie jaunimo politikos formavimo ir įgyvendinimo, plėtoja tarptautinius ryšius, teikia informaciją jaunimui bei vykdo jaunimo lyderių ugdymą.

Savivaldybių funkcijos pagal veiklos pobūdį skirstomos į vietos valdžios, viešojo administravimo ir viešųjų paslaugų teikimo. Savivaldybėse vietos valdžios funkcijas įstatymų nustatyta tvarka atlieka savivaldybės taryba, o viešojo administravimo funkcijas - atlieka savivaldybės taryba, savivaldybės administracijos direktorius bei kiti savivaldybės įstaigų vadovai, valstybės tarnautojai, kuriems teisės aktai ar savivaldybės tarybos sprendimai suteikia viešojo administravimo teises savivaldybės teritorijoje. Tačiau didžiausią teisę analizuoti ir teikti projektus tarybai turi – savivaldybės meras. Merui svarbi savivaldybės ateitis, todėl turi rūpintis savo miesto gerove, sudaryti sąlygas, jog jaunimas neišvyktų iš savų miestų. Tiesiogines jaunimo politikos formavimo funkcijas daugiausia atlieka savivaldybės administracijos skyrius, kartu su savivaldybės jaunimo reikalų taryba, kurią sudaro miesto ar rajono jaunimo organizacijų atstovai.

Apibendrinat galima teigti, jog išanalizavus institucinę struktūrą puikiai matyti, jog ji yra labai plati ir didelė. Išanalizavus visų institucijų funkcijas galima teigti, jog Lietuvoje jaunimo politiką formuoja nacionaliniu lygiu LR Seimas (Seimo jaunimo ir sporto reikalų komisija), LR Prezidento

kanceliarija (konsultantas jaunimo ir sporto klausimams), tačiau viena sudėtingiausių ir svarbiausių vaidmenį atliekančių institucijų - Socialinės apsaugos ir darbo ministerija ir jai pavaldžios institucijos: Piniginės paramos, vaikų ir jaunimo departamentas, Jaunimo reikalų departamentas prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos, Jaunimo reikalų taryba prie Jaunimo reikalų departamento ir nacionalinės jaunimo ir su jaunu dirbančios nevyriausybinės organizacijos. Šios institucijos atlieka daugybę funkcijų ir uždavinių susijusių su politikos formavimu. Savivaldybių lygmenyje jaunimo politiką formuoja bei įgyvendina savivaldybėje esančios tarybos, t.y., savivaldybės jaunimo reikalų taryba bei savivaldybės taryba. Taip pat prie jaunimo politikos formavimo savivaldybėse prisideda, savivaldybių jaunimo reikalų koordinatoriai, savivaldybių teritorijoje veikiančios jaunimo ir su jaunu dirbančios organizacijos, kurios šios taip pat turi apimti tiek bendruosius politikos tikslų formavimo būdus, tiek nacionalinių politikos gairių probleminius aspektus ir orientuotis į didesnę politikos formavimo efektyvumą.

3. JAUNIMO POLITIKOS FORMAVIMO MARIJAMPOLĖS SAVIVALDYBĖJE TYRIMAS

Jaunimo politikos formavimas savivaldybėse vyksta skirtingai, nevienodai skiriamas dėmesys, lėšos ir pan. Kaip formuojama jaunimo politika Marijampolės savivaldybėje išsiaiškinsime, pasinaudojant sudaryta tyrimo strategija bei logika, išskiriant tyrimo metodus, pagrindžiant tyrimo instrumentą bei imtį.

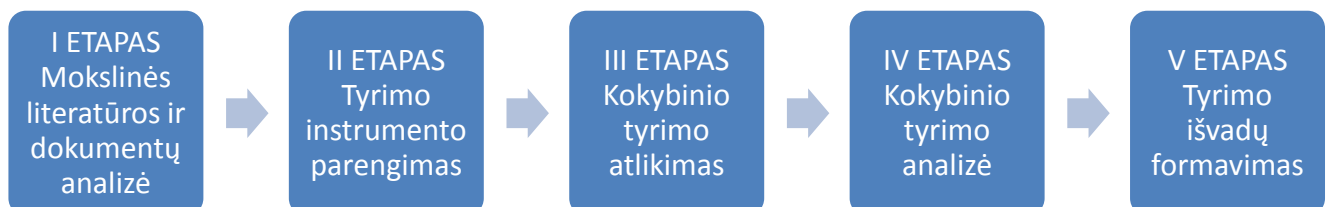
3.1. Tyrimo metodika

Šioje magistro baigiamojo projekto dalyje siekiama išsiaiškinti, kaip jaunimo politika yra formuojama Marijampolės savivaldybėje. Pasirinktas pusiau struktūrizuotas interviu metodas, kurio pagalba buvo apklausti informatai, kurie yra aktyvūs visuomenės veikėjai Marijampolės savivaldybėje, dalyvauja jaunimo politikos formavime bei jaunimui skirtose veiklose. Tyrimo metu buvo apklaustos dvi informantų grupės – tai jauni asmenys, kurie yra jaunimo organizacijų nariai ir asmenys, kurie formuoja jaunimo politiką Marijampolės savivaldybėje.

Jaunimas yra labai svarbi visuomenės dalis, nes nuo jo priklauso visos visuomenės gerovė. Todėl pastaraisiais metais savivaldybėse į jaunimą labiau atsižvelgiama, stengiamasi kuo palankiau formuoti jaunimo politiką, kad būtų užtikrintos galimybės jaunimui dalyvauti, reikštis ir tobulėti. Šis požiūris vyriauja ne tik Lietuvoje, bet ir Europos Sąjungos šalyse, stengiamasi į jaunimo poreikius kreipti kuo daugiau dėmesio, reaguoti į kylančias problemas.

Tyrimo tikslas – išsiaiškinti jaunimo politikos formavimo ypatumus Marijampolės savivaldybėje.

Tyrimo proceso logika – siekiant tikslumo ir noseklumo atskleidžiant analizuojamą temą, buvo sukurta tokia tyrimo proceso eiga, kuri prasideda nuo mokslinės literatūros analizės iki tyrimo ataskaitos rengimo bei išvadų formulavimo (žr. 3 pav.).

3 pav. Tyrimo eiga (sudaryta autorės)

Pirmame etape, analizuojant mokslinę literatūrą ir dokumentus, teoriškai buvo pagrindžiama informacija apie politikos ciklą bei viešosios politikos procesą, politikos formavimo teorijas,

atskleidžiamos viešosios politikos sampratos. Taip pat pirmame etape buvo išsiaiškinta jaunimo politikos samprata, jos reglamentavimas, jaunimo politikos formuotojai Lietuvoje bei Europos Sąjungos šalyse.

Antrajame etape buvo suformuota tyrimo proceso struktūra, tyrimo ciklas, vyko pasiruošimas tyrimui ir jo organizavimas. Šiame tyrimo etape buvo apgalvojama, kurie amenys bus apklausiami, tariamasi su jais dėl susitikimo laiko ir vietos.

Trečiajame etape, panaudojant pusiau struktūrizuoto interviu metodą, buvo apklausiami pasirinkti informantai. Informantai į klausimus atsakė išsamiai ir atvirai. Klausimai buvo sudaryti nuosekalia tvarka, pradedant nuo bendros informacijos ir baigiant konkrečia informacija apie darbo pobūdį.

Ketvirtajame etape buvo sisteminama gauta informacija. Siekiant išsiaiškinti jaunimo politikos formavimo Marijampolės savivaldybėje ypatumus, pagal parengtą strategiją duomenys buvo analizuojami, interpretuojami, lyginami, aprašomi.

Penktajame etape buvo apibendrinami gauti duomenys ir formuluojamos tyrimo išvados.

Tyrimo metodas: Siekiant išsiaiškinti jaunimo politikos formavimo ypatumus, privalumus ir trūkumus Marijampolės savivaldybėje, buvo pasirinktas kokybinis tyrimas. Šis tyrimo metodas buvo pasirinktas siekiant gauti tikslesnę, patikimesnę ir išsamesnę informaciją. Pasak Kardelio (2002) „individų grupės, situacijos ar įvykio tyrimą natūralioje aplinkoje, siekiant suprasti tiriamuosius reiškinius bei pateikti interpretacinį, holistinį jų paaiškinimą.“ (p. 88). „Taip pat pasinaudojus kokybinio tyrimo metodu tyrėjas gali interpretuoti ir nustatyti tyrimo dalyvių patirtis, kurios ir konstatuoja realybę“ (Bitinas, 2008, p. 350). Apklausai pasirinktas vienas efektyviausių kokybinio tyrimo metodų – pusiau struktūrizuotas interviu. „Interviu – tai individualus pokalbis, garantuojantis didesnę patikimumą negu kiti apklausos būdai. Interviu padeda suvokti informantų patirtį, sužinoti nuomones turimu klausimu, kurias jie išsako savais žodžiais“ (Bitinas, 2008, p. 276).

Tyrimo instrumentas: pusiau struktūrizuotas interviu klausimynas buvo sudarytas remiantis susisteminta informacija baigiamojo projekto teorinėje dalyje. Tyrimui parinktas iš dalies struktūruotas interviu, kurio klausimai parengti pagal Jaunimo politikos pagrindų įstatymo 3 straipsnį, Jaunimo politikos įgyvendinimo principus. Kadangi jaunimo politika formuojama per politikos įgyvendinimą, todėl labai svarbus yra jaunimo informavimas jiems aktualiais klausimais, jaunų asmenų dalyvavimas, nes negali būti formuojama jaunimo politika be jaunimo ar jaunimo atstovų dalyvavimo bei situacijos nežinojimo. Taip pat formuojant jaunimo politiką yra svarbus santykis su kitomis valstybės ar savo miesto organizacijomis bei savivaldybių atstovais. Įvertinus minėtus kriterijus buvo pasirinkti šie principai:

1) dalyvavimo – su jaunimu susiję klausimai sprendžiami jaunimui dalyvaujant ir derinant su jaunimu ar jaunimo organizacijų atstovais;

2) informavimo – valstybės ir savivaldybių institucijos ir įstaigos bei jaunimo organizacijos informuoja jaunimą jam aktualiais klausimais priimtina ir prieinama forma;

3) savivaldos – jaunimas savo veikloje nustato šios veiklos tikslų įgyvendinimo būdus, formą, atsakomybę ir įvertinimą;

4) bendravimo ir bendradarbiavimo – Lietuvos jaunimo organizacijos bendrauja ir bendradarbiauja su Lietuvos ir užsienio jaunimo organizacijomis, valstybės ir savivaldybių institucijomis ir įstaigomis, kitais fiziniais ir juridiniais asmenimis.

„Pusiau struktūrizuoto klausimyno forma patogi tuo, kad griežtai neformalizuojamas pašnekesys ir taip su respondentu būna laisvesnė atmosfera“ (Tidikis, 2003, p. 467).

1 lentelė. Tyrimo instrumentas (sudaryta autorės)

PRINCIPAS	KLAUSIMAI
Dalyvavimo	<i>Kaip aktyviai dalyvaujate jaunimo reikalų tarybos posėdžiuose priimant Jums aktualius sprendimus? Koku lygiu esate įtraukiami į Jums aktualių sprendimų priėmimą savivaldybėje? Kokią galimybę turite įsitraukti į tarpžinybinių struktūrų (komitetų, komisijų, darbo grupių), kuriose svarstomi jaunimui aktualus klausimai, sudėtį ir veiklą? Ar pastebėjote per savo darbo patirtį didėjantį jaunimo aktyvumą įsitraukiant į jaunimo politikos formavimą? Kaip, Jūsų nuomone, būtų galima stiprinti jaunimo/ jaunimo organizacijų įsitraukimą į jaunimo politikos formavimą Marijampolės savivaldybėje?</i>
Informavimo	<i>Kokiais būdais savivaldybė Jus informuoja apie galimybes dalyvauti svarstant ir priimant aktualius sprendimus, apie rengiamus, priimamus, įgyvendinamus projektus Jums aktualiomis temomis? Koku būdu Jums būtų patogiausia gauti informaciją? Ar Jums pakanka informacijos? Kaip būtų galima gerinti jaunimo/jaunimo organizacijų informuotumą apie dalyvavimo galimybes?</i>
Savivaldos	<i>Kokiomis priemonėmis Jūsų organizacija įtraukiama/įsitraukia į jaunimo politikos formavimą Jūsų savivaldybėje? Kokius išvelgiate jaunimo/jaunimo organizacijų dalyvavimo jaunimo politikos formavime trūkumus? Kaip dar, Jūsų nuomone, būtų galima stiprinti jaunimo/jaunimo organizacijų įsitraukimą į jaunimo politikos formavimą Marijampolės savivaldybėje?</i> <i>Ar yra nustatyta tvarka, kaip sprendžiamos jaunimo politikos problemos? ar tai vyksta kiekvieną kartą skirtingai? Kuo vadovaujantis vyksta jaunimo problemų sprendimas? Į kokius faktorius labiausiai atkreipiate dėmesį, sprendami jaunimui aktualias problemas?</i> <i>Ką siūlytumėte tobulinti? Kokius išvelgiate jaunimo/ jaunimo organizacijų dalyvavimo jaunimo politikos formavime trūkumus?</i> <i>Kokios jaunimo politikos sritys, jaunimo poreikiai, tūrėtų būti įtraukiami į savivaldybės darbotvarkę? Kaip vertinate Jūsų savivaldybės administracijos požiūrį į jaunimo politiką, jos formavimą? Kokių turite pastabų? Kokią jaunimo politikos situaciją matote ateinančių 2-3 metų laikotarpyje? Kokios jaunimo perspektyvos?</i>
Bendravimo ir bendradarbiavimo	<i>Ar savarankiškai bendradarbiaujate, konsultuojatės su kitomis organizacijomis, sprendamos aktualias jaunimo politikos problemas savo organizacijų viduje?</i>

Tyrimo imtis: Tyrimas atliekamas nagrinėjant Marijampolės savivaldybės atvejį, todėl tyrimo dalyvių atrankai buvo taikyta kriterinė atranka: tyrimui atrinkti respondantai, kurie susiję su jaunimo politikos formavimu Marijampolės savivaldybėje. Apklausai pasirinkti savivaldybės tarybos atstovai, jaunimo organizacijų pirmininkai, taip pat jaunimo užimtumo centro vadovas. Tyrimo metu apklausti informantai, kurie turi nemažą patirtį ir dalyvauja jaunimui skirtose veiklose, jas organizuoja ir rūpinasi, jog jaunimas, kaip socialinė grupė, nebūtų pamiršta.

2 lentelė. Tyrimo informantų charakteristika (sudaryta autorės)

Informanto nr.	Informanto lytis	Informanto amžius	Atstovaujama institucija
I 1	moteris	52	Marijampolės savivaldybės jaunimo reikalų koordinatore
I 2	vyras	29	Marijampolės savivaldybės jaunimo reikalų tarybos pirmininkas
I 3	vyras	29	Marijampolės savivaldybės vicemeras kuruojantis jaunimo politikos sritį
I 4	moteris	26	Marijampolės jaunimo organizacijų taryba „Apskritas stalas“ pirmininkė
I 5	moteris	31	„Lietuvos socialdemokratinio jaunimo sąjungos“ Marijampolės skyrius pirmininkė
I 6	vyras	27	VšĮ Kūrybos namai „Exter“ vadovas

Tyrimo etika: Kokybinime tyrime labai svarbu etiškumas, nes tyrimo dalyviai turi jaustis saugiai, atsipalaidavę ir nuoširdūs, kad atsakymai būtų išsamūs, todėl buvo laikomasi etikos principų: geranoriškumo, sąžiningumo bei aiškinimų. Tyrimo pradžioje buvo supažindinta su tyrimo eiga, tikslais, uždaviniais bei buvo įvardijama tyrimo nauda. Informantams buvo paaiškinta, kodėl būtent jie buvo pasirinkti tyrimui. Pasirinkti informantai tyrime dalyvavo savanoriškai, nieko neverčiami. Kadangi tyrimui reikėjo apklausti konkrečius asmenis, todėl buvo patikinta, jog tapatybės nebus įvardijamos baigiamajame projekte ir atskleisti duomenys nebus panaudoti siekiant pakenkti.

Gautų duomenų analizė: apklaustus informantus, gautos informacijos analizei atlikti pasirinkta kokybinė (content) turinio analizė. „Kokybinė duomenų analizė remiasi faktų visuma ir duomenys apdorojami juos išryškinant, koncentruojantis ties esminiais dalykais ir grupuojant atskirus faktus“ (Kardelis, 2002, p. 76). Ši analizė atlikta remiantis (Žydūnaitės, 2008) pateikta Collaizi modifikuota metodika:

1. Buvo daug kartų skaitomi informantų atsakymai, išskiriant esmines kategorijas pagal „raktinius“ žodžius.
2. Identifikuojami prasminiai elementai.
3. Prasminiai elementai suskirstyti į subkategorijas.
4. Interviu tyrinio duomenys skirstomi į kategorijas ir subkategorijas“ (p. 51).

3.2 Tyrimo duomenų analizė ir interpretacija

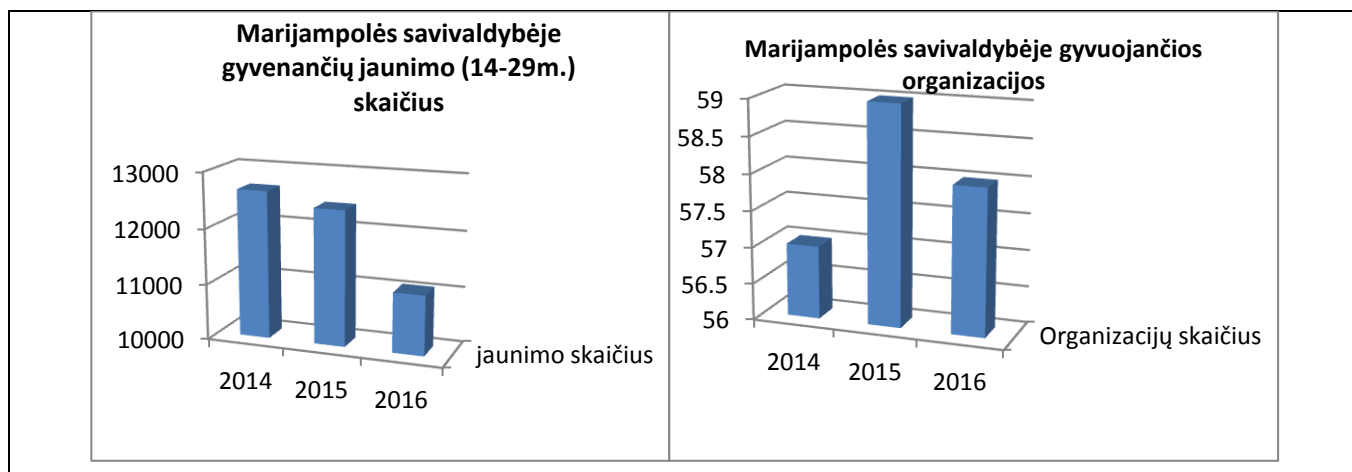
Šio tyrimo tikslas susipažinti su šiandienine situacija Marijampolės savivaldybės jaunimo politikoje, įvardinti pagrindines problemas, kurias išsako Marijampolės savivaldybėje gyvuojančios jaunimo organizacijos atstovai bei asmenys, kurie formuoja jaunimo politiką. Atlikus tyrimą bus atskleista, koks jaunimo politikos formavimo modelis taikomas Marijampolės savivaldybėje.

3 lentelė. Marijampolės savivaldybės gyventojų skaičius

	2014 m.	2015 m.	2016 m.
Gyventojų skaičius	58239	57654	55794
Jaunimo skaičius	12654	12423	11074

(sudarytas autorės pagal Lietuvos statistikos departamento duomenis)

3 lentelėje pateikiami Marijampolės savivaldybės gyventojų skaičiaus pokyčiai 2014-2016 metais bei jaunimo (14-29 m.) skaičiaus pokyčiai. Kad geriau suprasti jaunimo bei jaunimo organizacijų situaciją savivaldybėje, 3 paveikslėlyje pateikta, kiek pastaraisiais metais (2014-2016) buvo jaunimo ir jaunimo organizacijų.

4 pav. Marijampolės savivaldybės jaunimo bei jaunimo organizacijų raida pagal pastaruosius(2014-2016) metus

3 paveiksle matome, kaip kito kiekvienais metais jaunimo skaičius Marijampolės savivaldybėje, bei jaunimo organizacijų skaičius. Matome, jog 2014 m. nors jaunimo skaičius buvo didžiausias, tačiau jaunimo organizacijų mažiau. 2015 m. sumažėjus mažiau nei 200 jaunimo atstovų, tačiau tais metais organizacijų gyvavo daugiausiai. 2016 m. sumažėjus jaunimo keliais šimtai, sumažėjo ir viena organizacija.

Marijampolės savivaldybės politika – kryptinga veikla, kuria sprendžiamos jaunimo problemos ir siekiama sudaryti sąlygas formuoti jauno žmogaus asmenybei bei jo integravimuisi į visuomenės gyvenimą, tai pat veikla, kuria siekiama visuomenės ir atskirų jos grupių supratimo ir tolerancijos jauniems žmonėms (Marijampolės savivaldybės jaunimo politikos kokybės vertinimo ataskaita 2012-2014 m., 2016)

Informantų (jaunimo organizacijų atstovų ir asmenų, kurie atsakingi už jaunimo politikos formavimą) buvo klausama, kaip jie mano, ar jaunimo organizacijų informavimas apie dalyvavimo galimybes yra pakankamas/nepakankamas (žr. 2 lent. – organizacijų atstovų nuomonė), (žr. 3 lent. – formuojančiųjų Marijampolės savivaldybėje nuomonė).

4 lentelė. Jaunimo informavimas apie dalyvavimo galimybes (organizacijų atstovų nuomonė)

<i>Informantas</i>	<i>Pakankamas/nepakankamas</i>	<i>Teiginį iliustruojanti citata</i>
I 6	nepakankamas	„Visada galima gerinti informacinę skaidą, pasirašant bendradarbiavimą su didžiausiais regiono portalais apie atvirus konkursus ar atnaujinus savivaldybės portalą, kuriame viską rastume vienoje vietoje ir paprastu bei patogiu formatu“

I 5	Nepakankamas	„Organizacijai yra siunčiama informacija tik susijusi su projektinių paraiškų įgyvendinimu.“
I 4	Pakankamas	„tokia forma yra visai nebloga, svarbu bendradarbiauti su jaunimo reikalų koordinatorium, kuris dalintųsi visa naujausia informacija bei pateiktų elektroniniu paštu teises ir sprendimus.“

5 lentelė. Jaunimo informavimas apie dalyvavimo galimybes (Formuojančiųjų nuomonė)

<i>Informantas</i>	<i>Pakankamas/nepakankamas</i>	<i>Teiginį iliustruojanti citata</i>
I 1	Pakankamas	„Informacija pateikiama pagal galiojančius teisės aktus ir kitus reglamentuojančius dokumentus, visada tikrinama ar adresatus pasiekė informacija“
I 3	Pakankamas	„Mano manymu, informacijos pakanka, bet nuolat reikia ieškoti formų ir būdų kaip ją tinkamai pateikti iki jaunimo, nes tie kas organizuoti patys ieško, bet noras yra, kad ir neieškančius pasiektų, todėl šioje vietoje tikrai dar turime kur tobulėti.“
I 2	Pakankamas	„Pagrindinę informaciją jaunas žmogus gali gauti, kadangi gyvename socialinių tinklų laikotarpyje, kada jaunimas turi galimybę gauti iškart savo telefone, bet kuriuo paros metu. Populiariausias informacijos kanalas yra socialinis tinklas Facebook, kuriame lankosi kritinė masė jaunimo, tai paprasčiausias būdas pasiekti jaunus žmones.“

Jaunimo informavimas yra vienas svarbiausių principų, nes informacija padeda susiorientuoti visuose gyvenimo aspektuose ir skatina savarankišką sprendimų priėmimą. Jaunas asmuo ar visa organizacija negali priimti tvirto sprendimo, nežinodami visų galimybių ar alternatyvų. Teisingos informacijos gausa labai svarbi jauno žmogaus ir organizacijos darniam formavimuisi.

Šiuo klausimu išsiaiškinta, jog Marijampolės savivaldybėje informavimas vyksta, tačiau visų organizacijas nepasiekia sklandžiai. Kaip teigia vienos jaunimo organizacijos atstovas: „*Visada galima gerinti informacinę sklaidą, pasirašant bendradarbiavimą su didžiausiais regiono portalais apie atvirus konkursus ar atnaujintus savivaldybės portalą, kuriame viską rastume vienoje vietoje ir paprastu bei patogiu formatu*“. Matoma, jog jaunimo organizacijos dalyvauti noro turi, tačiau nėra informuojamos, kaip gali prisidėti. Jaunimo organizacijų tarybos apskritas stalas pirmininkė mano, jog jaunimas informuojamas pakankamai. „*Organizacijos priklausančios jaunimo organizacijų tarybai „Apskritas stalas“ informuojamos aktyviai, visais būdais.*“ Taip pat pabrėžė, jog jaunimo informavime didelę reikšmę turi savivaldybės jaunimo reikalų koordinatorius, kuris turi operatyviai perduoti naujausią bei aktualesnę informaciją. Asmenys, formuojantys jaunimo politiką Marijampolės savivaldybėje, teigia, kad nemato informavime problemos, mano, kad jaunimas pakankamai informuojamas. Visi formuotojai atsakė, jog informavimo pakanka. Marijampolės savivaldybės vicemeras teigia, kad: „*informacijos pakanka, bet nuolat reikia ieškoti formų ir būdų kaip ją tinkamai pateikti iki jaunimo, nes tie kas organizuoti, patys ieško, bet noras yra, kad ir neieškančius pasiektų, todėl šioje vietoje tikrai dar turime kur tobulėti*“. Keičiantis metams visuomenė keičiasi, jaunimo

organizacijos taip pat kinta, atsiranda nauji lūkesčiai. Dar prieš 5 metus pakakdavo informacijos, dabar jos reikia daugiau ir įvairesnėmis formomis. Tačiau Marijampolės savivaldybės vadovai supranta ir pritaria, kad reikia keistis kartu su visuomene, jaunimo organizacijomis. Skirti daugiau laiko ir dėmesio, išklausti jų lūkesčius. Pasak jaunimo reikalų tarybos pirmininko: „reikia sekti jaunų žmonių pomėgius ir tas vietas, kurios telkia jaunus žmones, o toliau naudoti socialinius tinklus ir tiesioginį bendravimą jaunimo bendruomenių susirinkimuose ir renginiuose“.

6 lentelė. Svarbiausi veiksniai, į kuriuos labiausiai atkreipiamas dėmesys sprendžiant problemas

<i>Informantas</i>	<i>Svarbiausi veiksniai</i>
I 1	<ul style="list-style-type: none"> • Problemos aktualumas savivaldybės lygmeniu • Abipusis supratimas • Teisinis reglamentavimas • Greitas situacijos išaiškinimas • Tarpžinybinis bendradarbiavimas • Jaunimo lūkesčiai
I 3	<ul style="list-style-type: none"> • Jaunimo įtraukimas • Sprendimų priėmimas, aktualus visam jaunimui • Novatoriškumas • Jaunimo poreikių atitikimas
I 2	<ul style="list-style-type: none"> • Sprendimų priėmimas, kurie padėtų jaunam žmogui nevaržomai atrasti save visuomenėje

Šiuo klausimu išsiaiškinami, pagrindiniai jaunimo politikos reikšmingi principai Marijampolės savivaldybėje. Apklausus respondentus, kurie prisideda prie jaunimo politikos formavimo yra aišku, jog svarbiausias faktorius, tai teisingas sprendimų priėmimas, kuris turi padėti jaunam asmeniui visapusiškai atrasti save visuomenėje. Taip pat reikia pabrėžti novatoriškumo principą, kuris šiandieniam pasaulyje labai svarbus. Privaloma nuolat domėtis naujovėmis, kadangi jaunimas pirmiausiai visus pokyčius ir inovacijas perima savo kasdieniam gyvenime. Savivaldybės jaunimo politikos formavimas turi būti patrauklus ir ne atgrasantis noro prisidėti. Kaip teigia Marijampolės savivaldybės vicemeras: „*jaunimo įtraukimas taip pat labai svarbus faktorius, ne be jaunimo, negalima suformuoti realios ir priimtinos politikos.*“

Marijampolė yra moksleivių bei studentų miestas, kadangi, reimiantis Lietuvos statistikos duomenimis, Marijampolės savivaldybėje 2017 m. pavasarį buvo apie 10800 jaunimo atstovų, tai sudaro net 30 proc. visų Marijampolės savivaldybės gyventojų. Šių dviejų socialinių jaunimo grupių požiūris bei interesai šiek tiek skiriasi, o formuojant politiką reikia į tai atsižvelgti. Jaunimo reikalų tarybos pirmininkas jaunimo grupių skirtumus komentuoja taip: „*tarkim moksleivių savivaldos daugiau koncentruojasi į laisvalaikio renginių ir erdvių puoselėjimą, o štai studentiškos bendruomenės jau daugiau rūpinasi socialinės aplinkos užtikrinimu, studentų teisių gynimu aukštosiose mokyklose*“. Matome, kad formuojant jaunimo politiką reikia atsižvelgti į skirtingas grupes, kurių interesai dažnai skiriasi. Labai svarbu išlaikyti lygiavertiškumo principą, kadangi šios jaunimo grupės savivaldybėje yra svarbios, todėl sprendimai turi būti subalansuoti.

Galima teigti, jog Marijampolės savivaldybės administracijos atsakingi atstovai bei savivaldybės tarybos nariai, formuodami jaunimo politiką, laikosi aiškių ir svarbių principų, kurie atspindi jaunimo lūkesčius. Galime pastebėti, kad savivaldybėje jaunimo politika formuojama atsižvelgiant į žmogaus amžiaus tarpsnius, kurie lydi gyvenime – nuo mokyklos, studijų, darbo ar kitos veiklos iki sveikatos, būsto, pilietiškumo ir t. t. Jauniems formuotojams labai svarbu novatoriškumo, įsitraukimo, jaunimo poreikių atitikimo elementai. Visuomenė sparčiai keičiasi, todėl privaloma keistis, domėtis šiuolaikinėmis technologijomis bei naujovėmis, kuriomis domisi jaunimas, nes nubrėžia naujus veiksnius jaunimo politikos formavime. Reikia atkreipti dėmesį, kad Marijampolės savivaldybės taryboje iš 27-ių narių 6 yra jauni (14-29 m.) žmonės, kurie priimdami sprendimus gali geriau suprasti ir vertinti jaunimo klausimus.

Jaunimo organizacijų atstovų buvo klausama, kokiomis priemonėmis jų atstovaujama organizacija įsitraukia ar būna įtraukiama į jaunimo politikos formavimą Marijampolės savivaldybėje. Dažniausias organizacijų atstovų atsakymas buvo, jog jie įtraukiami per įvairias veiklas: „*Jaunieji socialdemokratai įsitraukia per aktyvias veiklas, iniciatyvas, akcijas*“. Tačiau jaunimo organizacijų tarybos „Apskritas stalas“ pirmininkė įvardija savivaldybės jaunimo reikalų tarybą, kaip vieną pagrindinių priemonių, kurių pagalba jaunimo įsitraukimas į jaunimo politikos formavimą turi vykti: „*Pagrindinė priemonė yra jaunimo reikalų taryba, kurioje dalyvaujame mes jaunimo atstovai, savivaldybės administracijos darbuotojai ir politikai.*“ Vienas iš jaunimo organizacijų atstovų teigia: „*Tačiau jaunimo politikos formavimui visada turi būti dvi pagrindinės organizacijos, kurios pastoviai ties tuo dirbtų. Tai savivaldybės jaunimo reikalų taryba ir jaunimo organizacijų taryba „Apskritas stalas“.* Jie turi būti tie, į kuriuos visuomet būtų galima kreiptis ir sulaukti atsakymo.“ Šios institucijos turi dirbti tarpusavyje taip prisidėti prie formuojamos jaunimo politikos savivaldybėje. Tačiau išžvelgiama trūkumų, kuriuos komentuoja Jaunimo reikalų tarybos pirmininkas: „*Trūkumai gal būtų tie, kad jaunimo organizacijos didžiulė rotacija, paprastai jauni žmonės greitai keičiasi ir palieka organizacijas, todėl labai sunku išlaikyti vienodą lygmenį organizacijų lyderių. Vieni lyderiai aktyvūs ir labai linkę domėtis savo teisėmis ir galimybėmis savivaldybėje, o kiti susitelkę tik į vykdomą organizacijos veiklą. Todėl kartais jaunimo organizacijas sunku įtraukti į jaunimo politikos formavimą, jos susitaiko su tokiomis sąlygomis, kurios yra nustatomos.*“

7 lentelė. Seka, pagal kurią vyksta jaunimo problemų sprendimas Marijampolės savivaldybėje

Informantas	Problemų sprendimo seka
I 6	„nereikia pamiršti struktūrų, pavaldumo ir darbo principų“.
I 5	„Jaunimo reikalų taryba sprendžia probleminius jaunimo aspektus“.
I 4	„Vadovaujamės labai paprastais dalykais, koks yra tikrasis poreikis ir žvelgiame į realias galimybes įgyvendinti, bet aišku svarbiausia, kad klausimas būtų išspręstas ir būtų pagerinta organizacijos situacija.“
I 1	„Problemas atpažįstame, įvertiname, susirenkame visos pusės: jaunimas, savivaldybės administracija ir politikos formuotojai. Viskas vyksta aiškia tvarka, kurią reglamentuoja teisės aktai“
I 3	„<...>pariteto principu prie vieno stalo jaunimo problemas spręsti sėda jaunimas, administracijos darbuotojai ir politikai“
I 2	„jaunimo politikos etapus reglamentuoja ir nustato Jaunimo politikos pagrindų įstatymas, kurio

privalome laikytis, sprendžiant visus kasdieninius ir ne tik klausimus“.

Apklausus informantus apie problemų sprendimų seką išryškėjo, kad sprendžiant jaunimo politikos problemas yra svarbus pariteto principas. Griežta tvarka, priimtose taisyklės, teisės aktų laikymasis. Informantai teigė, jog sprendimai vyksta pasitelkiant nuoseklų ciklą, kurio pagalba atpažįstama problema, ji išanalizuojama, išklausomos visos pusės ir priimamas sprendimas. Kaip teigia jaunimo organizacijų atstovai, jie problemas sprendžia kreipdamiesi į aukštesnes institucijas. Šiuo atveju jaunimo organizacijos kreipiasi į jaunimo organizacijų tarybą „Apskritas stalas“, šie per savo deleguotus asmenis į Marijampolės savivaldybės jaunimo reikalų tarybą. Galima pastebėti, kad atsakiusieji neišspręstų jaunimo problemų praėjusiais 2016 metais nepateikė. Tai rodo, kad problemos nepaliekamos išspręsti savaime, sprendimai sprendžiami iškart organizuojant procesą pagal ankščiau minėtą tvarką.

Galima teigti, kad Marijampolės savivaldybėje yra aiškus ir struktūrizuotas metodas spręsti jaunimo problemoms. Praktika patikrinta laiko, veikianti ir atliepanti lūkesčius. Matome iš informantų atsakymų, kad pastaraisiais metais visi probleminiai klausimai buvo išspręsti.

8 lentelė. Informantų nuomonė apie jaunimo reikalų tarybos efektyvumą, užtikrinant jaunimo atstovavimą

<i>Informantas</i>	<i>Efektvyvs/neefektvyvus</i>	<i>Teiginį iliustruojanti citata</i>
I 6	Efektvyvus	„manau, kad tai puiki platforma jaunimui ar jaunimo organizacijoms prisistatyti ir pasiūlyti spręsti kažką.“
I 5	efektvyvus	„Trumpai galiu pasakyti, apie JRT, kad efektvyvus, jaunimo organizacijoms naudingas organas, tačiau turiu per mažai informacijos komentuoti plačiau“
I 4	efektvyvus	„Manome kad, jaunimo reikalų taryba yra labai svarbi, kadangi mes ten nuodugnai ir išsamiai išdiskutuojame klausimą, bei tinkamai paruošiame savivaldybės tarybai, kurioje nuomonė būna išgirstama.“
I 1	efektvyvus	„Įstatymo numatytas organas, kuris subalansuotas politikams ir jaunimui diskutuoti aktualiais jaunimo klausimais. Efektvyvesnio darinio savivaldybėje tikrai nėra, kiek matome iš praktinės pusės mūsų savivaldybėje veikiantis gerai“
I 3	Efektvyvus	„aš manau, kad JRT tikrai gera platforma girdėti jaunimo balsą tarybai, savivaldybės vadovams.“
I 2	Efektvyvus	„mūsų atveju susiklosčiusi palanki situacija, kadangi JRT pirmininkas priklauso valdančiajai partijai ir tuo pačiu metu yra savivaldybės tarybos narys, todėl tai yra ypatingai svarbu ginant jaunimo interesus“.

LR Jaunimo politikos pagrindų įstatymo (Žin., 2003, Nr. 119-5406; 2005, Nr. 144-5238, aktuali redakcija) 8 straipsnyje teigiama, kad <Savivaldybės tarybos sprendimu gali būti sudaroma nuolatinė (tarybos kadencijos laikotarpiui) ar laikinoji (atskiriems klausimams nagrinėti) savivaldybės jaunimo reikalų taryba>. Pastebėtina, kad įstatymas nereglamentuoja privalomo jaunimo reikalų tarybos sudarymo savivaldybėse, todėl tai jau yra tik pačių savivaldybių reikalas. Savivaldybių jaunimo reikalų tarybos tipinių nuostatų (2009, Nr. A1-4) 10 punkte teigiama, kad < Jaunimo taryba lygiateisės partnerystės pagrindu sudaroma iš savivaldybės institucijų ar įstaigų bei jaunimo organizacijų atstovų. Jaunimo organizacijų atstovus į Jaunimo tarybą deleguoja savivaldybėje veikianti regioninė jaunimo reikalų taryba. Jaunimo tarybos narių skaičių nustato savivaldybės taryba. >. O

Marijampolės savivaldybės jaunimo reikalų tarybos nuostatų (2011, Nr. TR-248) 11 punkte nurodoma, jog „*Jaunimo reikalų tarybą sudaro 12 narių:*

- *du Marijampolės savivaldybės tarybos nariai, deleguoti Savivaldybės tarybos;*
- *du Marijampolės savivaldybės administracijos valstybės tarnautojai, deleguoti Marijampolės savivaldybės administracijos direktoriaus įsakymu;*
- *vienas narys, deleguotas Marijampolės teritorinės darbo biržos;*
- *vienas narys, deleguotas Marijampolės apskrities vyriausiojo policijos komisariato;*
- *vienas narys, deleguotas Marijampolės kolegijos studentų atstovybės;*
- *vienas narys, deleguotas Marijampolės mokinių parlamentinės grupės;*
- *vienas narys, deleguotas Marijampolės profesinio rengimo centro mokinių tarybos;*
- *trys nariai, jaunimo organizacijų atstovai, deleguoti Marijampolės jaunimo organizacijų tarybos „Apskritas stalas“.*

Akivaizdžiai matyti, jog Marijampolės savivaldybės jaunimo reikalų tarybos sudėtyje yra iš įvairių institucijų bei organizacijų narių atstovai, todėl išsakomi ir išgirstami labai skirtingi interesai. Tai leidžia geriau suprasti bendrą savivaldybės jaunimo situaciją.

Uždavus informantams klausima apie jaunimo reikalų tarybos efektyvumą, vienareikšmiškai galima teigti, jog tai viena svarbiausių institucijų, sudarančių jaunimui bei jaunimo organizacijų atstovams išsakyti savo interesus bei spręsti jiems aktualius klausimus. Vienas iš jaunimo organizacijos atstovų pripažino, jog pats aktyviai dalyvauja jaunimo reikalų tarybos veikloje bei teigia kad: „*tai puiki platforma jaunimui ir jaunimo organizacijoms prisistatyti ir pasiūlyti ar spręsti kažką*“. Taip pat mano, jog „*JRT - labai puikiai veikianti ir aktyviai prisideda prie jaunimo politikos formavimo ir jaunimo atstovavimo*“. Marijampolės savivaldybės vicemeras taip pat yra patenkintas Jaunimo reikalų tarybos darbu ir dažniausiai per jaunimo reikalų tarybą savivaldybės vadovai gauna informaciją apie jaunimo lūkesčius. Pasak vicemero: „*Jaunimo atstovavimas daugiausiai pasireiškia per jaunimo reikalų tarybą.*“ Jaunimo reikalų tarybos pirmininko nuomone, „*JRT yra efektyvi platforma, nes pats dirbdamas, stengiasi, jog jaunimas būtų atstovaujamas tinkamai.*“ Taip pat pridūrė, jog šioje kadencijoje yra labai naudinga, nes pats yra valdančiojoje daugumoje bei savivaldybės taryboje, kurioje visada išsako jaunimo nuomonę, jei klausimas/problema liečia jaunos asmenis. Šios kadencijos jaunimo reikalų taryba sudaryta iš labai įvairių žmonių: moksleiviai, studentai, jaunimo organizacijų lyderiai, dirbantieji jauni žmonės, politikai, administracijoje dirbantys švietimo, kultūros ir socialinių reikalų specialistai. Galima pastebėti, kad kartais svarbūs skirtingi dalykai, tačiau visiems nariams svarbiausia yra bendro gerbūvio kūrimas per teisingą politikos formavimą jauniems žmonėms Marijampolės savivaldybėje.

Galima teigti, kad Marijampolės savivaldybės jaunimo reikalų taryba yra visuomeniniais pagrindais prie savivaldybės veikiantis kolegialus organas, kuris visiškai atspindi esamą jaunimo situaciją, jaučia jaunimo lūkesčius bei mato vyraujančias problemas.

9 lentelė. Galimybės suteikimas jaunimui/ jaunimo organizacijų atstovams įsitraukti į tarpžinybinių struktūrų (komitetų, komisijų, darbo grupių), kuriose svarstomi jaunimui aktualūs klausimai sudėtį ir veiklą (atsakymai jaunimo politiką formuojančiuju)

<i>Informantas</i>	<i>Suteikiama/nesuteikiama galimybė</i>	<i>Teiginį iliustruojanti citata</i>
I 1	Suteikiama	„Jaunimas dalyvauja šių komisijų veiklose: Marijampolės savivaldybės nevyriausybinių organizacijų taryboje; Marijampolės savivaldybės smulkaus ir vidutinio verslo rėmimo komisijoje; Marijampolės savivaldybės laisvės kovoms įamžinti komisijoje, Marijampolės savivaldybės 2015-2017 metų kadencijos švietimo taryboje, Jaunimo metodinėje taryboje prie Marijampolės teritorinės darbo biržos (2014 m./2015 m./2016 m.), Marijampolės savivaldybės bendruomenės vaikų teisių apsaugos taryboje.“
I 3	Suteikiama	„jaunimo atstovai yra įtraukiami į įvairias komisijas, darbo grupes, ten kur susiję klausimai su jaunimu.“
I 2	Suteikiama	„darbo grupėje dalyvauja jaunimo atstovai ir lygiaverčiai diskutuoja komisijoje.“

10 lentelė. Galimybės suteikimas jaunimui/ jaunimo organizacijų atstovams įsitraukti į tarpžinybinių struktūrų (komitetų, komisijų, darbo grupių), kuriose svarstomi jaunimui aktualūs klausimai sudėtį ir veiklą (atsakymai jaunimo organizacijų atstovų, kurie aktyviai prisideda prie jaunimo politikos formavimo Marijampolės savivaldybėje)

<i>Informantas</i>	<i>Suteikiama/nesuteikiama galimybė</i>	<i>Teiginį iliustruojanti citata</i>
I 5	Nesuteikiama	„Negirdėjau apie tokią galimybę.“
I 4	Suteikiama	„Na šiuo metu esame įsitraukę į keletą tarpžinybinių darbo grupių, tikrai nejučiam ignoravimo iš valdžios institucijų.“
I 6	Suteikiama	„Jaunimas turi puikias galimybes įsitraukti tiek į MSJRT tiek ir į MJOTĄ.“

Tarpžinybinis koordinavimas, kaip nurodoma Jaunimo politikos pagrindų įstatymo 3 straipsnyje, „yra vienas iš jaunimo politikos formavimo ir įgyvendinimo principų“, jis įvardijamas taip: „Valstybės ir savivaldybių institucijos ir įstaigos, sprendamos su jaunimu susijusius klausimus, bendrauja ir bendradarbiauja tarpusavyje“. Šiuo punktu daugiau kalbama apie valstybės ir savivaldybių institucijasm, kurių bendradarbiavimas labai svarbu, tačiau šiuo atveju, bendradarbiavimas tarpusavyje taip pat yra įvardijamas Savivaldybių jaunimo reikalų tarybos tipinių nuostatų (2009, Nr. A1-4) 6.4. punkte, kuriame rašoma, jog viena iš jaunimo reikalų tarybos funkcijų yra „stiprinti bendradarbiavimą tarp savivaldybės institucijų ar įstaigų ir jaunimo ar su jaunimu dirbančių organizacijų“, taip pat 8.3. punkte teigiama, jog JRT turi teisę „dalyvauti savivaldybės tarybos, jos komitetų ar komisijų posėdžiuose, kuriuose sprendžiami jaunimo politikos aktualūs klausimai“. Šie minėti straipsniai, kurie įvardija jaunimo organizacijų įtraukimą bei bendradarbiavimą nurodyti ir Marijampolės savivaldybės jaunimo reikalų tarybos nuostatuose. Šie dokumentai parodo,

kad jaunimo organizacijoms suteikiamos teorinės galimybės įsitraukti į tarpžinybines darbo grupes ir tinklus vietos lygmeniu.

Užduodavus klausimą apie galimybes dalyvauti tarpžinybinių struktūrų (komitetų, komisijų, darbo grupių), kuriose svarstomi jaunimui aktualūs klausimai, sudėtį ir veiklą, buvo išsiaiškinta, jog Marijampolės savivaldybė įtraukia ar sudaro galimybes įsitraukti į minėtą sudėtį ar veiklą. Galime pastebėti, jog organizacijos, kurios mažiau domisi šiais klausimais, ar skiria mažiau laiko, neįsitraukia ir net negirdėję apie tokią galimybę. Šiuo konkrečiu atveju Lietuvos socialdemokratinio jaunimo sąjungos filialas „Marijampolės skyrius“ neįsitraukia į tarpžinybinių struktūrų veiklą. Tačiau, reikia pastebėti, kad nemaža dalis organizacijų tikrai žino apie tokią galimybę, bei noriai dalyvauja.

Asmenys formuojantys jaunimo politiką teigia, kad jaunimas noriai įtraukiamas į bendrą darbą ir būtinai išklausomas jų balsas, taip pasiekiamas tiesioginis įtraukimas ir didinamas jaunimo atstovų dalyvavimas sprendimų priėmimo. Puikiai iliustruoja tai, jog jaunimo organizacijų tarybos „Apskritas stalas“ pirmininkė teigia dalyvaujanti tarpžinybinių darbo grupių darbe, jaunimo metodinės tarybos prie Marijampolės teritorinės darbo biržos veikloje, kur aktyviai reiškia savo poziciją. Matome, kad įsitraukimas ne maža dalimi priklauso nuo pačių organizacijų noro dalyvauti.

9 lentelėje puikiai matome, kad jaunimo atstovai yra įtraukiami į komisijų ar darbo grupių sudėtį.

11 lentelė. Komisijos ir darbo grupės į kurių sudėtį įtraukti jaunimo atstovai

<i>Komisija, darbo grupės pavadinimas</i>	<i>Jaunimo atstovų skaičius</i>
Marijampolės savivaldybės laisvės kovoms įamžinti komisija	1
Marijampolės savivaldybės 2014-2015 metų kadencijos švietimo taryba	3
Jaunimo metodinė taryba prie Marijampolės teritorinės darbo biržos	4
Jaunimo garantijų įgyvendinimo komisija	3
Marijampolės savivaldybės plėtros strateginiam planui rengti darbo grupių:	
Švietimo reikalų	1
Socialinių reikalų	0
Kultūros, turizmo, sporto ir jaunimo reikalų	2
Sveikatos apsaugos reikalų	1
Verslo reikalų	1
Susisiekimo, inžinerinės infrastruktūros, aplinkos apsaugos reikalų	0
Žemės ūkio ir kaimo reikalų	1
Viešojo administravimo reikalų	1
Marijampolės savivaldybės prekybos žmonių prevencijos ir kontrolės koordinavimo darbo grupė	1
Marijampolės savivaldybės bendruomenės sveikatos taryba	1
Marijampolės savivaldybės jaunimo užimtumo 2011-2014 m. Programos finansavimo projektų vertinimo komisija	2
Marijampolės savivaldybės bendruomenės vaiko teisių apsaugos taryba	1
Marijampolės savivaldybės narkotikų kontrolės komisija	1

Šaltinis: sudaryta autorės, remiantis Marijampolės savivaldybės Jaunimo reikalų koordinatorės pateikta informacija.)

Taip pat Marijampolės savivaldybėje kiekvienais metais vyksta projektas „Pažink savivaldą“, jo metu moksleiviai ar studentai savaitę laiko atlieka praktiką savivaldybėje, įvairiose pareigybose. Praktikos metu gali įsijausti į mero, vicemero, departamento direktorių ar specialistų pareigas taip įgaudami neįkainojamos patirties. Tokia patirtis jaunimui labai naudinga, nes pamato tikrąją „virtuvę“ kurioje vyksta visas savivaldybės darbas, ateities planai ir darbo ritmas.

Galima teigti, kad formuodama jaunimo politiką, Marijampolės savivaldybė sukūrė tarpžinybinį bendradarbiavimo tinklą, palaikantį nuolatinį ryšį sprendžiant jaunimo aktualius klausimus ir įgyvendinant politiką. Šiuo klausimu išsiaiškinome, jog aktyvesnės Marijampolės savivaldybės organizacijos, kurios domisi jaunimo politikos situacija, turi galimybę ir dalyvauja įvairių komitetų ar komisijų darbe.

12 lentelė. Jaunimi organizacijų aktyvumas kreipiantis dėl paramos į Marijampolės savivaldybę.

<i>Informantas</i>	<i>Kreipiasi/ nesikreipia</i>	<i>Teiginį iliustruojanti citata</i>
I 5	Kreipiasi	„Dėl finansinės paramos kreipiamės tik projektinių paraiškų pagrindu, nematerialiai bendrauju, tariuosi“
I 4	Kreipiasi	„Jaunimo politikos formavimas čia ir prasideda, kada turėdami reikalingą finansavimą galime suformuoti idėjas ir jas realizuoti.“
I 6	Nesikreipia	„Šios priemonės nesu naudojęs.“

13 lentelė. Jaunimo organizacijų, gavus paramą, prisidėjimas prie jaunimi politikos formavimo Marijampolės savivaldybėje.

<i>Informantas</i>	<i>Prisideda/ neprisideda</i>	<i>Teiginį iliustruojanti citata</i>
I 1	prisideda	„Vienareikšmiškai taip, tokią galimybę sudaro teisės aktai ir savivaldybėje numatyta tvarka, kiekviena organizacija finansavimą gauna pagal Jaunimo reikalų tarybos nustatytus jaunimo prioritetus,„
I 3	prisideda	„gavę paramą organizacijos prisideda, nes jų organizuojami renginiai, mokymai, seminarai būna orientuoti į jaunimo įtraukimą, jaunimo politikos pristatymą ir pan.“
I 2	prisideda	„Neabejoju, kad visos organizacijos įneša savo indėlį į jaunimo politikos formavimą, kadangi stipri organizacija turi savo viziją ir tvirtą nuomonę.“

Išanalizavus šį klausimą, užduotą tiek jaunimo organizacijų atstovams, tiek formuojantiems jaunimo politiką Marijampolės savivaldybėje, aišku, jog jaunimo organizacijos kreipiasi finansinės paramos, tačiau ji dažniausiai gaunama rašant projektus „*Dėl finansinės paramos keipiamės tik projektinių paraiškų pagrindu*“. Tačiau yra organizacijų, kurios ir nesinaudoja šia galimybe, pačios randa išeitį ir gyvuoja savo ištekliais. Marijampolės savivaldybė laikosi patvirtintos Jaunimo užimtumo programos, kurioje įsipareigoja iki 2019 metų nuosekliai didinti biudžetą, kuris panaudojamas jaunimo ir jaunimo organizacijų idėjoms realizuoti. Kaip teigia Marijampolės savivaldybės vicemeras: „*Marijampolės savivaldybėje yra patvirtinta jaunimo užimtumo programa, kurios pagrindu yra skiriamas kasmetinis finansavimas.*“ Šis finansavimas užtikrina jaunimo organizacijų veiklą tęstinumą ir rėmimą. Taip pat dabar bus svarstomas klausimas, dėl jaunimo biudžeto ir tikimasi, jog jis sieks 26,3 tūkst. Eur. ” *2018 metais jaunimo biudžetas pasieks 26,3 tūks. eurų, tai bus didžiausias kada nors buvęs finansavimas jaunimo idėjų įgyvendinimui.*“ Jaunimo

organizacijos gavę paramą organizuoja diskusija, mokymus ir kitus reikalingus renginius. Kaip teigia jaunimo organizacijų tarybos „Apskritas stalas“ pirmininkė: „*Jeigu išsigrinyiname idėjas, kad šiais metais reikia susikoncentruoti į jaunimo organizacijų lyderių kompetencijų kėlimą tai ir darome, turėdami tinkamą finansavimą. Organizuojame mokymus, seminarus, forumus.*“ Taip pat teigiamą požiūrį turi Marijampolės savivaldybės vicemeras, jis mano, jog jaunimas gavęs paramą, tikrai prisideda prie jaunimo politikos formavimo bei gerinimo savivaldybėje. Tačiau pastebi, kad paramą gauna visos besikreipiančios organizacijos, o su gaunama suma negali išpildyti vienu ar kitu savo idėjų. Svarstoma pakeisti ir griežtinti atranką, kurios metu paramos būtų skiriamos didesnėmis sumomis, projektams orientuotiems į platesnę visuomenę. Galime pastebėti, kad jaunimas gavęs paramą, organizuoja besidubliuojančius seminarus ar mokymų modulius ir efektyviai nepanaudoja gauto finansavimo.

Galima teigti, jog jaunimo organizacijoms yra sudarytos visos sąlygos kreiptis į savivaldybės administraciją ir gauti finansavimo savo idėjų realizavimui. Tačiau paramos skirstyme aktyviai dalyvauja visos suinteresuotos grupės. Jaunimo atstovai dalyvauja tvirtinant metinius prioritetus paraiškų teikimui, vertina paraiškas, numato terminus. Sprendžiant jaunimo finansavimo klausimą Marijampolės savivaldybės taryba gali tik atsižvelgti į jaunimo reikalų tarybos siūlymus, kadangi tai yra patariamasis organas. Tačiau finansavimas jaunimo veikloms pastaraisiais metais yra stabiliai didėjantis, sąlygos gauti jaunimui paramą, teikti projektines paraiškas Marijampolės savivaldybės administracijai yra supaprastintos ir nesudėtingos. Taip pat kiekvienais metais, numatytos finansojamų projektų veiklos bei programų prioritetai aptariami su jaunimo atstovais Marijampolės savivaldybės jaunimo reikalų taryboje, atsižvelgiant į esamą situaciją. Taip pat turime pastebėti, jog Marijampolės savivaldybėje gyvuojančios organizacijos labai mažai naudojasi kitais nei savivaldybės parama lėšų gavimo šaltiniais.

14 lentelė. Jaunimo organizacijų bendradarbiavimas, sprendžiant aktulias jaunimo politikos problemas, su kitomis Marijampolės savivaldybėje esančiomis jaunimo organizacijomis.

<i>Informantas</i>	<i>Bendradarbiaujame/ nebendradarbiaujame</i>	<i>Teiginį iliustruojanti citata</i>
I 5	Bendradarbiaujame	„Bendraujame, bendradarbiaujame, kai kuriose srityse dirbame kartu.“
I 4	Bendradarbiaujame	„Žinoma, stengiamės visada pasidalinti gera patirtimi su kitomis organizacijomis bei visada pasisemti naudingų žinių iš kitų.“
I 6	Bendradarbiaujame	„Ryšys su jaunimo organizacijomis ir tarpinstitucinis bendradarbiavimas – mano darbo principų esmė. Be jo neįsivaizduoju objektyvių sprendimų priėmimo.“

Atsakymai į klausimą apie bendradarbiavimą atskleidė, jog Marijampolės savivaldybėje gyvuojančios jaunimo organizacijos glaudžiai bendradarbiauja, ir tai mato kaip būtiną dalyką. Kaip sako jaunimo organizacijos vienas iš atstovų: „*Be jo neįsivaizduoju objektyvių sprendimų priėmimo.*“ Teigiama, kad šiuo metu organizacijos neįsivaizduoja darbo be kitų organizacijų, dirba kartu vardan

panašių tikslų. Pasak Butkienės ir Kepalaitės (1996) „bendradarbiavimas – tai darbas kartu siekiant bendro tikslo“ (p. 185). Dėl to visiems, kurie ruošiasi bendradarbiauti, pirmiausia svarbu aptarti ir įsisąmoninti bendrus tikslus. Taip pat bendradarbiavimas plėtojamas ne tik dėl bendrų tikslų, dažnai dėl gerosios patirties pasikeitimo tarp organizacijų narių. Jaunimo organizacijų tarybos „Apskritas stalias“ pirmininkė sako: „Žinoma, stengiamės visada pasidalinti gera patirtimi su kitomis organizacijomis bei visada pasisemti naudingų žinių iš kitų.“ Marijampolės savivaldybėje bendradarbiaujant vykdomos įvairios akcijos miesto švenčių metu, ar vienkartinės idėjos. Taip pat organizacijos susitelkia ir bendram socialiniam tikslui, tokiam kaip senelių lankymas didžiųjų metų švenčių metu, dovanų teikimas ir panašiai. Vaicekauskienė (2003), teigimu „bendradarbiavimas yra apibrėžiamas kaip socialinės sąveikos (lotyniškas atitikmuo – „interakcija“) forma, kuri naudojama siekiant: 1) organizuoti bendrą partnerių veiklą ir derinti bendrus veiksmus, vienyti individualias pastangas, t. y. kurti bendradarbiavimo veiksmų sistemą; 2) plėtoti socialinius bendradarbiavimo ir pagalbos santykius, bendrauti partneriams darant įtaką ir keičiant vienas kitą“ (p. 9).

Organizacijų atstovai pripažįsta, jog bendradarbiavimas duoda teigiamos naudos organizacijoms. Svarbu žinoti apie savivaldybėje veikiančių jaunimo organizacijų veiklą, o iškilus problemoms, visada galima pasikonsultuoti, ar net susiburti bendram tikslui. Vienas iš gerojo bendradarbiavimo pavyzdžių Marijampolėje yra kaip netekusi patalpų organizacija buvo greitai priglausta kitos netoliese veikiančios organizacijos ir kol buvo rastos patalpos sėkmingai dalinosi inventoriumi ir bendromis patalpomis.

Galima teigti, jog Marijampolės savivaldybėje esančios organizacijos glaudžiai bendradarbiauja, konsultuojasi bei dirba kartu, vardan geresnių sąlygų jaunimui veikti. Pozityvu, kad organizacijų nariai įžvelgia ne tik asmeninės naudos, bet bendruomeniškumo principus.

15 lentelė. Jaunimo organizacijų atstovų vertinimas, dėl Marijampolės savivaldybės administracijos požiūrio į jaunimo politikos formavimą.

<i>Informantas</i>	<i>Vertinimas Teigiamai/neigiamai</i>	<i>Vertinimą iliustruojanti citata</i>
I 5	teigiamai	„Marijampolės savivaldybės požiūris į jaunimą vertinu labai teigiamai,“
I 4	teigiamai	„Šiuo metu esantis bendradarbiavimas mus tenkina, kadangi randame bendra sutarimą visais klausimais.“
I 6	teigiamai	„Vertinu labai teigiamai, nes jaunimas Marijampolės savivaldybei yra labai svarbus.“

Iš pateiktų atsakymų į klausimus apie tai, kaip jaunimo organizacijos vertina Marijampolės savivaldybės požiūrį į jaunimo politiką, jos formavimą, galima spręsti, kad nusiskundimų neturi. Jaunimo organizacijos džiaugiasi, jog Marijampolės savivaldybė padeda sudaryti sąlygas veikti jaunimui visapusiškai. Kaip teigia organizacijų atstovai: „savivaldybės atstovai tikrai daug dėmesio skiria jaunimo poreikiams, skiria nemenką finansavimą ir tikrai visada atranda laiko jaunimui.“, „jaunimas Marijampolės savivaldybei yra labai svarbus.“, „Šiuo metu esantis bendradarbiavimas mus

tenkina, kadangi randame bendra sutarimą visais klausimais.“ Šiuo klausimu matome, jog jaunimas savivaldybėje tikrai ne paskutinėje vietoje. Organizacijos džiaugiasi, jog kiekvienais metais finansavimas nemažėja, o ateinančiais metais jaunimui skiriamas biudžetas bus didžiausias kada buvęs. Savivaldybės vadovų požiūrį gerai įprasmina kiekvienais metais Marijampolės savivaldybėje organizuojamas projektas „Pažink savivaldą“, kurio tikslas – supažindinti jaunimą su savivaldybių darbuotojų darbu, sugriauti stereotipus apie savivaldybių administracijų darbą ir leisti jaunuoliams atlikti mero, savivaldybės administracijos direktoriaus, skyriaus vedėjo ar bet kurias kitas pareigas. Šiuo projektu savivaldybės atstovai parodo geranoriškumą ir priima savaitei laiko jaunimo atstovus dirbti politikų darbą, jauni žmonės turi galimybę pamatyti kaip formuojama politika. Mano nuomone, tai labai teigiamas bruožas iš savivaldybės vadovybės, kurio dėka formuojamas jauno žmogaus požiūris apie politiką ir jos formavimą savivaldoje.

Galima teigti, kad Marijampolės savivaldybė sudaro galimybes jaunimui veikti. Skiriamas nemažas dėmesys jaunimo politikos formavimui, vertinama teigiamai ir apklaustos organizacijos trūkumų nepateikia.

Sekančiu klausimu informantų buvo klausima, kokios politikos sritys, poreikia, turėtų būti įtraukiami į savivaldybės darbotvarkę. Dažniausias atsakymas buvo, jog jaunimui reikalingas kompetencijos kėlimas įvairiomis formomis. Marijampolės savivaldybėje yra labai opi problema – įdarbinimas. Jaunimo organizacijų tarybos „Apskirtas stalas“ pirmininkė labai jautriai apie tai atsiliepė ir išreiškė lūkesčius. Jauni asmenys nori dirbti, nori patirties, kurios taip trūksta po studijų ir įsidarbinti sunku. Taip pat dėl jaunimui reikalingos patirties įgijimu šiuo metu Marijampolės savivaldybėje svarstomas klausimas – tai savanorystės įteisinimas. Jauni asmenys suprantys šiandieninę situaciją, jog darbo vietų mažai, o darbinės patirties reikia, nori susipažinti su įvairiu darbu, ne retas galbūt nori išbandyti save, nes nežino ko nori. Savanorystė savivaldybėje labai geras dalykas, nes jauni asmenys savanoriaudami išbando save, atranda savo galimybes, o darbdavys gali įvertinti savanorio galimybes.

Paklausus informantų grupės, kurie formuoja jaunimo politiką Marijampolės savivaldybėje, apie tai, kaip jie mato jaunimo politiką ateinančių 2-3 laikotarpyje ir kokios jaunimo perspektyvos, tai sulaukiau panašios nuomonės. Marijampolės savivaldybės vicemeras pastebi, jog jaunimo organizacijos keičiasi, jos tampa laisvesnės, vengia įsivyrąjančios monotonijos: „*Mano nuomone žmonės tampa laisvesni, jei nenori būti organizacijoje turėti konkrečias pareigybes, būti atsakingiems už kažkokią funkcijas, tai jiems monotonija, o monotonijos šiuolaikinis jaunimas nemėgsta*“. Taip pat išskiria tai, jog jaunimas mėgsta susiburti tik konkrečiam darbui, o įvykdę tai, grįžta prie savo darbų ir neturi jokių sąsajų su organizacija, su kuria darė kažkokį tai darbą: „*susiburia ,padaro ir kas sau*“. Mano manymu, jauni asmenys svetimėja ir jie praranda prisirišimo jausmą, atsakomybę, bei bendrumą.

Marijampolės savivaldybės Jaunimo reikalų tarybos pirmininkas mano, jog ateityje jaunimui bus skiriamas didesnis dėmesys: „*didelis dėmesys bus skiriamas kokybiškesnių jaunimo idėjų realizavimui, bei daugiau nukreiptų į savivaldybės bendruomenės gyvenimą. (viešis kultūriniai, sportiniai, meniniai, tradiciniai renginiai matomi visuomenės gyvenime, dar didesnis tarptautiškumas)*“. Taip pat jis mano, kad Marijampolės išliks moksleiviškas ir studentiškas miestas, todėl bus skiriamas dar didesnis dėmesys šių jaunimo socialinių grupių poreikių analizavimui, bus suteikiamos dar palankesnės galimybės dalyvauti sprendimų priėmimo.

Galima teigti, jog jaunimo politika ateityje bus svarbi nemažiau, kadangi bus susiduriama su naujais užimtumo, įsidarbinimo ir kitais iššūkiais. Skiriamas didesnis dėmesys darbui su jaunimo organizacijomis, kadangi šiandien juntamas mažesnis susidomėjimas organizacijų veikla. Kaip Marijampolės savivaldybės vicemeras sake, jog jaunimo organizacijos liks tiks stipriausios: „*aš manau, kad jaunimo organizacijos išliks tos kurios bus dinamiškos, kurios nebijos ir norės keistis ir atsižvelgs į jaunimo poreikius.*“ todėl reikia kontroliuoti jaunimo organizacijų veiklą, joms padėti gyvuoti ir suvokti organizacijos esmę. Be jaunimo ar jaunimo organizacijų, formuoti jaunimo politiką ypatingai sunku.

Atlikus pusiau struktūrizuoto interviu tyrimą, aiškiai matoma:

1. *Marijampolės savivaldybės jaunimo politikos formavime galime rasti hierarchinės „iš viršaus į apačią“ politikos formavimo teorijos elementų:*

- *Marijampolės savivaldybėje yra aiški struktūra, pasidalintos pareigos ir atsakomybė. Jaunimo reikalų tarybos veikla reglamentuota, išskirti tikslai ir tikslingai siekiama jų įgyvendinimo. Viskas vyksta nuosekliai, jaunimo atstovai deleguojami pagal numatytą tvarką.*

- *Marijampolės savivaldybėje galime pastebėti „tobulo ryšio“ tarp organizacijų ir pačiose organizacijose veikimo principų. Savivaldybėje gyvuojančios organizacijos konsultuojasi su skėtine jaunimo organizacijų taryba „Apskritas stalas“. Bendradarbiauja tarpusavyje, yra išlaikomas ryšys tarp organizacijų ir savivaldybės jaunimo reikalų tarybos. Tai leidžia aiškiai įvertinti visus jaunimo politikos formavimo veikėjus ir įvertinti sėkmes ir nesėkmes.*

2. *Tyrimo metu pastebėta, kad Marijampolės savivaldybėje taip pat randama „iš apačios į viršų“ politikos formavimo modelio principų:*

- *Prieš priimant sprendimus vyksta konsultacijos su atitinkamos srities specialistais, sprendimai dažnai priimami atsižvelgiama į specialistų nuomonę. Marijampolės savivaldybės atstovai svarstydami su jaunimu susijusias problemas, visada išklauso specialistų, kurie atsakingi už tą klausimą, nesiima priimti sprendimo iškart. Tiesa, kaip teigė jaunimo reikalų tarybos pirmininkas, susidarius savo nuomonę, o vėliau išklausus jaunimo atstovų, kartais sprendimą tenka priimti ir kitokį, nei buvo numatyta.*

• Sudarant pagrindinį savivaldybės jaunimo politikos formavimo dokumentą „Jaunimo užimtumo programą“ pasiūlymai renkami iš organizacijų ir jaunimo atstovų. Tai leidžia pasiekti platų kompetencijų spektrą ruošiantis 4 metams formuoti jaunimo politiką savivaldybėje.

3. Išanalizavus duomenis galima konstatuoti, kad Marijampolės savivaldybėje išryškėja šie požymiai:

- Aiškiai suformuoti nuoseklūs tikslai ir uždaviniai;
- Politinės priemonės grindžiamos iš aiškiai susidariusių priežasčių;
- Politikos formuotojai ir įgyvendintojai atskirti hierarchiniu principu;
- Politiniai sprendimai priimami atsižvelgiant į specialistų išvadas.

4. Visa tai leidžia daryti pagrindinę išvadą, kad Marijampolės savivaldybėje naudojamas efektyvus politikos formavimo modelis, nes jis apjungia pagrindinius formavimo modelius „iš viršaus į apačią“ ir „iš apačios į viršų“.

3.3. Marijampolės savivaldybėje priimti mero, tarybos sprendimai susiję su jaunimo politika

Marijampolės savivaldybė kaip ir kitos savivaldybės labai rūpinasi jaunimo poreikiais, todėl priimti sprendimai būna palankūs jaunimui. Trumpai apžvelgsiu Marijampolės savivaldybės starteginius planus, savivaldybės mero, savivaldybės tarybos priimtus sprendimus per pastaruosius 4 metus, susijusius su nagrinėjama tema.

Pagrindinį dokumentą Marijampolės savivaldybės taryba 2014 m. lapkričio 24 d. Patvirtino sprendimu Nr. 1-382 „Marijampolės savivaldybės jaunimo užimtumo 2015-2018 metų programą, kurios pagrindą sudarė VŠĮ Nacionalinio plėtros instituto paruoštu Jaunimo problemų sprendimo Marijampolės savivaldybėje 2013-2018 m. planu. Šios programos tikslai: stiprinti jaunimo organizacijas, savivaldas, jaunimo politiką formuojančias bei įgyvendinančias struktūras, skatinti jaunimo organizacijų tinklo plėtrą; sudaryti sąlygas jaunimo laisvalaikiui ir saviraiškai, plėtoti jaunimo finansines galimybes atitinkančią laisvalaikio praleidimo infrastruktūrą bei ugdyti jaunimo sveiko gyvenimo įpročius, savanorystę ir aktyvią kultūrinę bei sportinę veiklą; didinti jaunų žmonių verslumo galimybes bei gerinti profesinį orientavimą ir moksleivių pasiruošimą darbinei karjerai; sudaryti sąlygas jauniems žmonėms dalyvauti tarptautiniuose projektuose, plėsti tarptautinius bendradarbiavimus, užmegzti ryšius. Šios programos uždaviniai: gerinti jaunimo organizacijų veiklos kokybę; stiprinti Marijampolės jaunimo organizacijų tarybos „Apskritas stalas“ veiklą; teikti pagalbą asmenims, steigiantiems naujas organizacijas; gerinti informacinę sklaidą apie jaunimo ir su jaunu dirbančių organizacijų veiklą; stiprinti jaunimo savivaldas; pristatyti ir pagerbti Marijampolės savivaldybės bendruomenėje aktyviausius jaunuolius, jaunimo ir su jaunu dirbančias organizacijas; sudaryti sąlygas jaunimo organizacijų veiklai; sudaryti sąlygas, kad vaikai ir po pamokų galėtų

lankyti užsiėmimus pagal savo pomėgius; sudaryti sąlygas neformaliojo jaunimo laisvalaikiui; remti neorganizuoto jaunimo iniciatyvas; skatinti jaunimo saviraišką ir jaunimo sportinę veiklą; padidinti ugdymo paslaugų prieinamumą bei pasiūlą. Spęsti mokyklinio amžiaus vaikų ir jaunimo susisieki mo problemas; skatinti tarpinstitucinį bendradarbiavimą; sudaryti sąlygas neformalių ir formalių jaunimo grupių veiklai; sudaryti palankias sąlygas jaunimo verslo pradžiai; stiprinti ankstyvą profesinį informavimą; padėti integruotis jaunimui į darbo rinką; skatinti mokyklų ir verslo bendradarbiavimą populiarinant profesinį išsilavinimą; ugdyti jaunų žmonių verslumą; plėtoti jaunimo tarptautinius ryšius.

Šios programos uždavinio įgyvendinimo priemonėms skirtas finansavimas: 2015 m.- 20 tūkst. Eur; 2016 m. - 20 tūkst. Eur.; 2017 m. - 24,5 tūkst. Eur.

Kiti taip pat labai svarbūs savaivaldybės tarybos sprendimai:

1. 2013-08-09 Nr. 1-281 „Dėl socialinio būsto statybos“, šiuo sprendimu savivaldybė turės galimybę socialinį būstą suteikti jaunoms besikuriančioms šeimoms, kurie neturi kur apsistoti.

2. 2016-07-12 Nr. 1-218 „Dėl pritarimo VŠĮ Marijampolės ligoninės prašymui apmokėti gydytojų rezidentų radiologų studijas“ ir 2016-12-29 Nr. 1-323 „Dėl Marijampolės savivaldybės tarybos 2013 m. vasario 25 d. sprendimo Nr. 1-87 „Dėl pritarimo VŠĮ Marijampolės ligoninės prašymui apmokėti gydytojo rezidento studijas“ pakeitimo, šie savivaldybės tarybos sprendimai suteikė galimybę jauniems specialistams mokytis bei dirbti Marijampolės ligoninėje. Galima pasidžiaugti, jog Marijampolės savivaldybė labai palankiai žvelgia į jaunus asmenis norinčius sugrįžti į gimtąjį miestą dirbti, kurti gyvenimą, todėl kiek tik leidžia galimybės, savivaldybė padeda.

Taip pat per pastaruosius ketverius metus Marijampolės savivaldybės taryba patvirtino nemažai projektų susijusių su jaunimo politikos gerinimu savivaldybėje. 2016-05-30 Nr. 1-191 „Dėl pritarimo ir piniginių lėšų skyrimo Marijampolės socialinės pagalbos centro projektui "socialinės įtraukties skatinimas pasienio regione", 2016-08-22, Nr. 1-236 „Dėl piniginių lėšų skyrimo Marijampolės Jono Totoraičio progimnazijos parengto projekto "bendrojo ugdymo mokyklų (progimnazijų ir pagrindinių mokyklų) modernizavimas: šiuolaikinių mokymosi erdvių kūrimas" įgyvendinimui , 2016-08-22, Nr. 1-235 „Dėl projekto „Sporto, laisvalaikio ir sveikatingumo paslaugų kokybės ir prieinamumo didinimas Marijampolėje" įgyvendinimo valdžios ir privataus subjektų partnerystės būdu, 2016-09-26 Nr. 1-258 „Dėl pritarimo bendradarbiavimo sutarties projektui kuriant ir įveiklinant gamtos mokslų, technologijų, inžinerijos, matematikos tyrimų ir eksperimentinės veiklos atviros prieigos centrą (steam) Marijampolės kolegijos patalpose“. Šie projektai skirti jaunimo užimtumui skatinti, jų kūrybos laisvei, ugdymui, taip pat skatinti jaunimo sveiką gyvenimą. 2017-07-13, Nr. 1-223 „Dėl Marijampolės savivaldybės užimtumo didinimo 2017 metų programos patvirtinimo“, šiuo sprendimu buvo nuspręsta susitelkti į renginių skaičiaus didinimą, organizuoti kokybiškesnius renginius, jog jaunimo įtraukimas didėtų. Marijampolės savivaldybėje sudarytos labai puikios sąlygos jaunimui

reikštis, noriai suteikiami leidimai koncertams viešosiose vietose, filmų peržiūroms bei panašioms veikloms. Taip pat jaunimui svarbus sprendimas priimtas 2017-02-27 „Dėl Marijampolės savivaldybės 2017 metų biudžeto patvirtinimo“, nes jame yra įtraukta ir jaunimo organizacijoms skirtos lėšos, kurias gauna jaunimo organizacijos ruošdamos projektus. Aktyvus jaunimo dalyvavimas projektų teikime, užtikrina jaunimui skirtų veiklų organizavimą bei palankesnę savivaldybės atstovų požiūrį.

Apibendrinant skyrių galima teigti, kad jaunimo politika Marijampolės savivaldybėje yra svarbi, sulaukianti daug dėmesio ne tik iš savivaldybės gyventojų, bei ir iš savivaldybės administracijos. Marijampolės savivaldybės administracija geranoriškai įtraukia jaunimą į sprendimų priėmimą, laikomasi pariteto principo ir dažniausiai sprendimai tenkina visas puses. Marijampolės savivaldybės meras, taryba noriai įtraukia į tarybos darbotvarkę klausimus, susijusius su jaunimo politikos gerinimu, skiria kiekvienais metais vis didesnę finansavimą.

Savivaldybės Taryba tvirtina Marijampolės savivaldybės jaunimo politikos koncepcijos įgyvendinimo programas, savivaldybės Jaunimo reikalų tarybos veiklos nuostatus ir programas bei priima kitus sprendimus, siekiant tinkamai formuoti bei įgyvendinti savivaldybės jaunimo politiką. Jaunimo politikos formavimas neįsivaizduojamas be politikos įgyvendinimo, nes per į jaunimą orientuotų programų įgyvendinimą, pasireiškia jaunimo interesai, kaip toliau turi būti formuojama jaunimo politika. Taip pat efektyviam jaunimo politikos formavimui turi didelę reikšmę, tarpinstitucinis bendradarbiavimas, keitimasis gerąja patirtimi bei glaudus ryšys.

IŠVADOS

1. Atlikus teorinę apžvalgą galima teigti, kad viešoji politika tai visuomenėje kylančių problemų sprendimas, kurios pasireiškia visur, kur yra žmonės. Viešosios problemos skirstymas į ciklo etapus, palengvina problemos išsprendimą, taip sudarydamas nuoseklią tvarką, kuria laikantis, problema arba išsprendžiama arba grįžta į pirminį etapą.

2. Remiantis teorine medžiaga darau išvadą, kad politikos formavimo teorijų esmė leidžia atskleisti politikos formavimo faktorius. Įvertinti ar valstybės tikslingai taiko pasirinktą politikos formavimo modelį. Taip pat galime identifikuoti ir atskleisti politikos formavimo modelį, išanalizavus pasirinktas modelio sąlygas. Teisingas politikos formavimo teorijos pasirinkimas leidžia numatyti suformuotos politikos įgyvendinimo rezultatus.

3. Mokslinės literatūros analizė atskleidė, kad jaunimo politikos reikšmingumas tiek Lietuvoje tiek visoje Europos Sąjungoje yra didėjantis, valstybės vis didesnę dėmesį skiria jauniems gyventojams. Visoje Europos Sąjungoje formuojant jaunimo politiką esminės sąlygos yra tarpusavio bendradarbiavimas, veiklų koordinavimas bei politinė valia, formuojant jaunimo politikos priemonę. Lietuvoje efektyviam jaunimo politikos formavimui didelę reikšmę turi glaudus tarpinstitucinis bendradarbiavimas ir valstybės parama.

4. Atlikus pusiau struktūrizuoto interviu tyrimą identifikuota, kad efektyviam jaunimo politikos formavimui didžiausią įtaką daro, tinkamas ir savivaldybės lūkesčius atitinkančio politikos formavimo modelio pasirinkimas, nuoseklus numatytų taisyklių laikymasis paremtas tarp instituciniu bendradarbiavimu.

REKOMENDACIJOS

Siekiant užtikrinti efektyvų jaunimo politikos formavimą Marijampolės savivaldybėje, parengiau šias išvadas:

1. Skirti didesnę dėmesį tarpžinybiniam bendradarbiavimui Marijampolės savivaldybės lygmenyje;

2. Jaunimo reikalų tarybai aiškiai įvardinti taikomą jaunimo politikos formavimo modelį bei supažindinti visuomenę.

3. Didesnę dėmesį skirti švietimui jaunimo politikos klausimais, organizuoti seminarus, pateikti informaciją per socialinius tinklus.

4. Numatyti aiškią programą jaunimo organizacijų lyderių kompetencijų kėlimui, siekiant išlaikyti nuoseklų ir nenutrūkstamą jaunimo dalyvavimą.

LITERATŪRA

1. Abariūtė, J. ir Kazlauskienė, A. (2009). Jaunimo situacijos tyrimas Šiaulių mieste (aktyvaus dalyvavimo jaunimo organizacijose kontekstas). *Jaunųjų Mokslininkų Darbai*, (2), 69-74.
2. Augustaitis, A. (1997). *Jaunimo veikla. Kas tai?: Straipsnių rinkinys*. Vilnius: Lietuvos jaunimo organizacijų taryba
3. Beržinskienė, D. ir Stoškus, S. (2005). *Vadyba. Vadovėliai aukštosioms mokykloms*. Kaunas: Technologija.
4. Bileišis, M. (2012). Viešasis valdymas ar valdysena? Lietuviškasis kontekstas. *Viešoji politika ir administravimas*, 11(2), 314–330.
5. Bitinas B. (1998). *Ugdymo tyrimų metodologija*. Vilnius: Jošara.
6. Braskauskas, J. (2006). *Politologija: paskaitų ir seminarų konspektas*. Vilnius: Biznio mašinų kompanija.
7. Butkienė, G. ir Kepalaitė, A. (1996). *Mokymasis ir asmenybės brendimas*. Vilnius: Margi Raštai
8. Chmieliauskas, Alfredas, Čiegis, Remigijus, Damkuvienė, Milda, Karpavičius, Henrikas, Krupavičius, Algis, Lazauskienė, Aistė, . . . Tubutienė, Vilma. (2013). *Viešasis valdymas: Konceptijos ir dimensijos: Mokslo studija*. Vilnius: BMK leidykla.
9. Dye, T. R. (1998). *Understanding public policy*. Ninth edition. New Jersey: Prentice-Hall.
10. Dunn, W. N. (2006). *Viešosios politikos analizė. Įvadas*. Vilnius: Homo liber.
11. Furman, E. ir Šerikova, A. (2007). Viešosios politikos darbotvarkė: Samprata, elementai, ir formavimo modeliai. *Viešoji Politika Ir Administravimas*. (21), 102-111
12. Gaučaitė, Ramutė, & Vilkonis, Rytis. (2010). *Kompleksinės pagalbos priemonės neorganizuotam jaunimui*. Vilnius: [Jaunimo reikalų departamentas].
13. Gerston, Larry N. (2010). *Public policy making: Process and principles* (3rd ed.). Armonk [N.Y.]: M.E. Sharpe.
14. Holett, M. ir Ramaesh, M. (2003). *Studying public policy: policy cycles and policy subsystems*. (Second edition). Toronto: Oxford university press.
15. Hollister, D.C. (2007). *How To Get Off the Sidelines and Into the Game. A Public Policy Primer*. Washington: The Institute for Educational Leadership.
16. Jasiulevičienė, R. (2006). *Politikos mokslai: Mokomoji knyga*. Kaunas: VDU leidykla.
17. Kardelis K. (2005). *Mokslinių tyrimų metodologija ir metodai*. Šiauliai: Lucilijus.
18. Kraft, M., Furlong, S. R. (2004). *Public policy: politics, analysis and alternatives*. Washington, DC: Congressional Quarterly Press.

19. Komisijos komunikatas Tarybai ir Europos Parlamentui. (2005). *ES tvaraus vystymosi strategijos peržiūra: pirmoji apžvalga ir ateities gairės*. 2005(0037). [žiūrėta 2017-10-29]. Prieiga per internetą <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/ALL/?uri=CELEX:52005DC0037>
20. Kučikas, A. (2005). *Savivaldybių jaunimo politikos gairės. 2003–2005 metų patirtis ir išvagos*. Vilnius: Reklamos agentūra „Meninos“.
21. Kučikas A., Malinauskas A.(2008). *Atviri jaunimo centrai –jaunimo poreikiams*. Vilnius: Baltijos kopija.
22. Lindblom, C. E. ir Woodhouse, E. J. (1999) *Politikos formavimo procesas*. Vilnius: Algarvė.
23. Liukinevičienė, L. (2011). Youth Employment Policy and Career Guidance of Schoolchildren in North-western Lithuania. *Socialiniai Tyrimai*, (4), 64-74.
24. Lowi Th. J. (1972). Four Systems of Policy, Politics and Choice. *Public Administration Review*, 32(4), 298-310. [žiūrėta 2017-11-25]. Prieiga per internetą <https://www.scribd.com/document/340545880/lowi-1972-four-systems-of-policy-politics-and-choice-pdf>
25. Mačiulytė, J. Ir Ragauskas, P. (2007). *Lietuvos savivalda: Savarankiškos visuomenės link?* (Civitas / Pilietinės visuomenės institutas). Vilnius: Versus aureus.
26. Miginis, N. ir Ulozas, M. (2011). *Tarpžinybinis bendradarbiavimas nacionaliniu lygmeniu Jaunimo politikos srityje.SSGG analizė*. [žiūrėta 2017-11-05]. Prieiga per internetą http://ijpp.lt/file/TB_ANALIZE.pdf
27. Nakrošis, V. ir Vilpišauskas, R. (2007). *Kodėl neveiksmingas Europos Sąjungos atvirasis koordinavimo metodas: silpnas iš prigimties ar dėl netinkamo taikymo Lietuvoje?*. *Politologija*, 47(3), 44-69.
28. Parsons, W. (2001). *Viešojo politika. Politiko analizės teorijos ir praktikos įvadas*. Vilnius: Eugrimas.
29. Pauliukevičiūtė, A. ir Raipa, A. (2009). Šiuolaikinės kultūros valdymo tendencijos Europos sąjungoje. *Viešojo politika ir administravimas*, 29. [žiūrėta 2017-11-03]. Prieiga per internetą https://www.mruni.eu/upload/iblock/63c/11_a.pauliukeviciute%20ir%20kt..pdf
30. Pressman, J. L. and Wildavsky, A. (1979) *Implementation– how great expectations in Washington are dashed in Oakland : or, Why it's amazing that Federal programs work at all, this being a saga of the Economic Development Administration as told by two sympathetic observers who seek to build morals on a foundation of ruined hopes*. Berkeley: Univ. of California Press.
31. Raipa, A. (2002). Viešojo politika ir viešasis administravimas: raida, struktūra ir sąveika. *Viešojo politika ir administravimas*, 1. [žiūrėta 2017-11-02]. Prieiga per internetą https://www.mruni.eu/upload/iblock/013/1_a.raipa.pdf

32. Raipa, A. (2005). Viešoji politika: Racionalumas ir interpretacijų įvairovė. *Viešoji Politika Ir Administravimas*. (11), 118-119.
33. Sabatier, P.A, ir Weible, Ch. M. (2014). *Theories of the policy process* (3rd ed.). Boulder [Colo.]: Westview Press.
34. Stone D.(2004). *Viešosios politikos paradoksai. Sprendimų priėmimo menas politikoje*. Vilnius: Eugrimas.
35. Tidikis R. (2003). *Socialinių mokslų tyrimų metodologija*. Vilnius: Lietuvos teisės universitetas.
36. Vaicekauskienė, V. (2003). Neįgalių vaikų ugdytojų požiūris į bendradarbiavimą. *Socialinis darbas: mokslo darbai*. 1(3), 57 - 71.
37. Vaicekauskienė, V. (2007). *Švietimo politikos analizės pagrindai. Serija „Į pagalbą savivaldybei“*. Vilnius: Logotipas.
38. Vaisiūnaitė, Daiva, & Raipa, Alvydas. (2007). Viešųjų programų ir projektų valdymas įgyvendinant jaunimo politiką Lietuvoje. *Jaunųjų Mokslininkų Darbai*, (1), 210-219
39. Van Rampuy, H. (2014). *Europos Vadovų Tarybos Veikla (2012)*. Liuksemburgas: Europos Sąjungos leidimų biuras.
40. Vilpišauskas, R. ir Nakrošis, V. (2003). *Politikos įgyvendinimas Lietuvoje ir Europos Sąjungos įtaka*. Vilnius: Eugrimas.
41. Vilpišauskas, R, ir Nakrošis, V. (2005). *Ko verta politika?: Viešosios politikos vertinimas Lietuvoje ir Europos Sąjungoje*. Vilnius: Eugrimas.
42. Židžiūnaitė V.(2007) *Tyrimo dizainas: struktūra ir strategijos :mokomoji knyga*. Kaunas: Technologija.

TEISĖS AKTAI IR DUOMENŲ ŠALTINIAI

1. Jaunimo politikos samprata. [žiūrėta 2017-11-01]. Prieiga per internetą <http://www.jrd.lt/jaunimo-politika>,
2. Lietuvos Respublikos jaunimo politikos pagrindų įstatymas (2003 m. gruodžio 4 d. Nr. IX-1871). [žiūrėta 2017-10-29]. prieiga per internetą <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.92E111F705DD>
3. Lietuvos Respublikos konstitucija. [žiūrėta 201-11-09]. Prieiga per internetą <http://www3.lrs.lt/home/Konstitucija/Konstitucija.htm>
4. Lietuvos Respublikos seimo nutarimas dėl valstybinės valsybinės jaunimo politikos koncepcijos (1996 m. birželio 27 d. Nr. I-1413). [žiūrėta 201-11-05]. Prieiga per internetą <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.2DEF7F026CCB>

5. Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijai pavaldžios įstaigos. [žiūrėta 2017-10-15]. Prieiga per internetą <https://socmin.lrv.lt/lt/struktura-ir-kontaktai/pavaldzios-istaigos>
6. Lietuvos Respublikos užimtumo rėmimo įstatymas (2006 m. birželio 15 d. Nr. X-694). [žiūrėta 2017-11-19]. Prieiga per internetą https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.4C18D17F9BA5/TAIS_478633
7. Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymas (1994 m. liepos 7 d. Nr. I-533). [žiūrėta 2017-10-29]. Prieiga per internetą <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.D0CD0966D67F>
8. Lisabonos sutarties strateginių tikslų tvirtinimas. [Žiūrėta 2017-10-29]. Prieiga per internetą http://www.europarl.europa.eu/summits/lis1_en.htm#a
9. Marijampolės savivaldybės jaunimas. [žiūrėta 2017-11-01]. Prieiga per internetą [http://www.marijampole.lt/go.php/Jaunimas78354944743210636992,](http://www.marijampole.lt/go.php/Jaunimas78354944743210636992)

PRIEDAI

Interviu protokolas

1. Jaunimo organizacijų dalyvavimo formuojant jaunimo politiką efektyvumas priklauso nuo to kaip savivaldybės juos informuoja apie dalyvavimo galimybes. Kokiais būdais informuojate jaunimą/jaunimo organizacijas apie galimybę dalyvauti jaunimo reikalų tarybos posėdžiuose, apie rengiamus, priimamus, įgyvendinamus projektus, programas jiems aktualiomis temomis? Kaip manote, ar pakanka jaunimui informacijos? Kodėl taip manote? Kaip būtų galima pagerinti jaunimo organizacijų atstovų informavimą?

Informantas	Atsakymas
I 1	<p>Jaunimo informavimas.</p> <p>Ruošiant Marijampolės savivaldybės 2013-2018 m. jaunimo problemų sprendimo planą. Tarpžinybinėse grupėse, kuriose dalyvavo jaunimas, jaunimo organizacijų atstovai buvo aptariama jaunuolių nuomonė kokiais būdais jiems palankiausi gauti informaciją. Prioritetinėse veiklose buvo numatyta gerinti jaunimo informavimą.</p> <p>Atsižvelgiant į išsakytas nuomones parankiausia jaunimui ir jaunimo organizacijoms gauti informaciją asmeniškai el. paštais. Atsižvelgiant į siūlymus Marijampolės savivaldybės administracijos jaunimo reikalų koordinatorius informaciją siunčia el. laiškais.</p> <p>Taip pat įvertinus ir aptarus Marijampolės savivaldybės jaunimo reikalų taryboje buvo siūlyta informaciją jaunimui išskirti ją talpinti Marijampolės savivaldybės interneto puslapyje www.marijampole.lt atskirame skyriuje jaunimas suskaidant ją atskiromis dalimis http://www.marijampole.lt/go.php/Jaunimas78354944743210636992 atskiromis aktyviomis nuorodomis.</p> <p>Specializuota informacija</p> <p>Verslumo ir įsidarbinimo klausimais informacija teikiama pateikiama Lietuvos mastu bendroje facebook paskyroje www.facebook.com/jaunimodarbocentras, instagrame.</p> <p>Savivaldybės bendrojo ugdymo mokyklose besimokančiam jaunimui informaciją perduoda talpina savo interneto svetainėse, socialinių tinklų paskyrose.</p> <p>Marijampolės savivaldybės administracija informaciją talpina interneto svetainėje www.marijampole.lt pagal veiklos sritis sukurtose skiltyse (švietimo http://marijampole.lt/go.php/Švietimas246 kultūros http://marijampole.lt/go.php/Kultūra7 sporto http://marijampole.lt/go.php/Sportas259 būsto http://marijampole.lt/go.php/Bustas482366 socialinės paramos http://marijampole.lt/go.php/Socialines-paramos-paslaugos252447563815 sveikatos http://marijampole.lt/go.php/Sveikatos%20apsauga136 verslo http://marijampole.lt/go.php/Verslas27 , taip pat „Švieslentėje“ facebook paskyroje www.facebook.com/MarijampolesSavivaldybe . Marijampolės jaunimo programėlė „Marijampolės miesto meniu“ (mobiliąją aplikaciją) patalpinusi savo internetinėje svetainėje, ją galima rasti https://play.google.com/store/apps/details?id=com.miesto.meniu.app</p> <p>Informacija (http://www.marijampole.lt/go.php/lit/Jaunieji-marijampolieticiai-savo-miestui-padovanojo-virtualu-miesto-gida/5357)</p> <p>Marijampolės savivaldybės administracijos Viešųjų ryšių tarnyba ruošia pranešimus spaudai.</p> <p>Marijampolėje veikia Eurodesk atstovybė, Europe Direkt. Informaciją talpina https://lt-facebook.com/EuropeDirectMarijampole?fref=ts</p> <p>LMS Marijampolės mokinių savivaldų informavimo centras informaciją talpina https://www.facebook.com/marijampoles.msic/</p> <p>Atvira erdvė Multicentras https://www.facebook.com/multicentras</p> <p>Marijampolės savivaldybė siūsdama informaciją organizacijoms prašo informaciją paskleisti organizacijų facebook.com nuorodose taip pat pasidalinti organizacijų informacijos perduodamomis priemonėmis.</p> <p>Marijampolės savivaldybėje atliktas Marijampolės savivaldybės jaunimo politikos kokybės vertinimas (2011-2014 metų) 3 metodikos indikatorius Informavimas ir konsultavimas pateikė išvadą, kad apibendrinant galima teikti, kad Marijampolės savivaldybėje veikia informavimo ir konsultavimo būdai ir priemonės, efektyviai išnaudojamos jų teikiamos galimybės.</p> <p>Jaunimo informavimo ir konsultavimo priemonės ir būdai:</p> <ol style="list-style-type: none">1. <i>Jaunimo informavimo ir konsultavimo priemonės ir būdai.</i> Stipriosios sritys- jaunimo reikslų koordinatoriu, Marijampolės jaunimo organizacijų taryba „Apskritas stalas“ , organizacijos siekia informuoti jaunimo atstovus apie savivaldybės jaunimo politiką, renginius, projektines galimybes ir kt. per vietines ir regionines žiniasklaidos priemones, savivaldybės tinklalapį, socialinius tinklus. Rengiamos diskusijos jaunimo klausimais. Savivaldybės renginių su jaunimu išplėstinuose savivaldybės jaunimo reikalų tarybos posėdžiuose, struktūrinio dialogo konsultacijose. Rekomendacijos Skatinti ir tęsti vietinės žiniasklaidos bendradarbiavimą su jaunimo ir su jaunimu dirbančiomis organizacijomis.2. <i>Jaunimo informavimas ir konsultavimas per jaunimo informavimo taškus arba centrus.</i> Aktyvusis savivaldybės jaunimas yra gerai informuotas apie jaunimo veiklos galimybes. Didelę

	<p>reikšmę turi marijampolės teritorinės darbo biržos Jaunimo darbo centras, „jaunųjų inovatorių bazė“, Tic (12), Marijampolės EuropDirect informavimo centras, Lietuvos moksleivių sąjungos Marijampolės mokinių informavimo centras. Rekomendacijos Stiprinti jaunimo informavimo taškų ir centrų materialinę bazę.</p> <p>Šiuo metu vykdoma Eurodesk atstovybė Lietuvoje vykdo anketinę apklausą, kurios apibendrinti rezultatai leis nustatyti kokios informacijos kokios informacijos jaunimas ieško, kokius šaltinius naudoja, kokių būdu jaunimui patogiau gauti reikiamą informaciją ir ar lengva ją pasiekti.</p> <p>Ši apklausa Lietuvoje atliekama pirmą kartą. Tikslas – surinkti kuo daugiau atsakymų iš jaunų žmonių todėl anketa patalpinta Marijampolės savivaldybės interneto svetainėje www.marijampole.lt nuoroda http://www.marijampole.lt/go.php/lit/Jaunimo-informavimo-paslaugos-pasidalink-savo-patirtimi-ar-nuomone/1 Apklausos duomenis apdoroja Suomijos universiteto tyrėjai, kurie vėliau iširs jaunų žmonių informacinius poreikius ir palygins jau turimas patirtis Lietuvoje. Apklausa vyksta iki gruodžio 14 d.: https://www.surveymonkey.com/r/9LNJJ8Y.</p> <p><i>Ši apklausa yra viena iš tarptautinio projekto „Youth.Info: Future Youth Information Toolbox“ veiklų, finansuojamų remiant Europos Komisijai, „Erasmus+“ programos lėšomis. Su visomis projekto veiklomis gali susipažinti čia.</i></p> <p>Apklausos duomenys ir tyrėjų išvalgos bus aptartos Marijampolės savivaldybės jaunimo reikalų tarybos posėdyje, Marijampolės jaunimo organizacijų taryboje „Apskritas stalas“, Marijampolės moksleivių savivaldų informavimo centre ir numatoma galimybė jas pritaikyti Marijampolės savivaldybėje.</p> <p>Informacijos turinys, jos sklaidimo galimybės bus aptartos ruošiant Marijampolės savivaldybės jaunimo užimtumo 2019-2022 programą.</p>
I 2	<p>Jaunimo reikalų tarybos posėdžiai yra visada atviri visuomenei, informacija teikiama viešai. Pradėkime nuo to, kad jaunimo reikalų tarybą sudaro savivaldybės tarybos nariai, savivaldybės administracijos darbuotojai ir jaunimo organizacijų tarybos nariai. Pastarieji deleguojami iš jaunimo tarpo, todėl jaunimo organizacijų taryba visada turi informaciją apie vykstančius posėdžius ar kitokios formos renginius. Konkretios informavimo formos yra, informacija elektroniniu paštu bei informacija jaunimo susirinkimuose, taip pat internetiniuose puslapiuose. Žinoma kviečiant į didesnius renginius ar projektus pasitelkiamos visos vietinės žiniasklaidos formos, socialiniai tinklai, žiniasklaida. Pagrindinę informaciją jaunas žmogus gali gauti, kadangi gyvename socialinių tinklų laikotarpyje, kada jaunimas turi galimybę gauti iškart savo telefone, bet kuriuo paros metu. Populiariausias informacijos kanalas yra socialinis tinklas Facebook, kuriame lankosi kritinė masė jaunimo, tai paprasčiausias būdas pasiekti jaunus žmones. Socialiniuose tinkluose jaunimas buriasi į grupes pagal pomėgius, mokyklas, kitas bendruomenes. Todėl pakankamai lengva pasiekti kiekvieną jauną žmogų. Kad informavimas būtų sklandus, tiesiog reikia sekti jaunų žmonių pomėgius ir tas vietas, kurios telkia jaunus žmones, o toliau naudoti socialinius tinklus ir tiesioginį bendravimą jaunimo bendruomenių susirinkimuose ir renginiuose.</p>
I 3	<p>Savivaldybėje dirba Jaunimo reikalų koordinatorius, kurio viena iš pareigų nuolat palaikyti kontaktus su jaunimu ir jaunimo organizacijomis. Šis specialistas, kaip savivaldybės atstovas, betarpiškai bendrauja su jaunimo organizacijomis, turi kontaktų bazes, nuolat susipažįsta su besikeičiančiais organizacijų vadovais, todėl pagrindinis jaunimo įtraukimas ir informavimas yra per jaunimo reikalų koordinatorių.</p> <p>Taip pat informacija yra pateikiama ir tradiciniais komunikavimo kanalais: tinklapis, FB profilis, spauda, vietinė televizija ir kt.</p> <p>Mano manymu, informacijos pakanka, bet nuolat reikia ieškoti formų ir būdų kaip ją tinkamai pateikti iki jaunimo, nes tie kas organizuoti patys ieško, bet noras yra, kad ir neieškančius pasiektų, todėl šioje vietoje tikrai dar turime kur tobulėti. Tam gali pasitarnauti ir mokyklos, kurios turi „išdirbtas“ sistemas ir būdus, kuriais savo mokinius informuoja, taip pat reiktų daugiau dėmesio į elektronines komunikavimo priemones, kaip programėlės, patrauklūs puslapiai FB ir pan.</p>
I 4	<p>Dažniausiai informaciją gauname per savivaldybės jaunimo reikalų koordinatorių, kuris tarsi yra jungtis tarp mūsų ir savivaldybės. 6 žmonės deleguoti nuo organizacijų tarybos, dalyvauja savivaldybės jaunimo reikalų tarybos posėdžiuose, ten visa aktualiausia informacija svarstoma arba supažindinami mūsų deleguoti jauni žmonės. Gavę ten informaciją visada šaukiame valdybos susirinkimus ir aptariame klausimus bei informuojame savo organizacijas. Tokia forma yra visai nebloga, svarbu bendradarbiauti su jaunimo reikalų koordinatorium kuris dalintųsi visa naujausia informacija bei patiektų elektroniniu paštu teisės aktus ir sprendimus. Savo ruožtu mes stengiamės susirinkimų metu ir elektroniniu paštu pateikti organizacijoms visus sprendimus susijusius su jaunimo politikos formavimu savivaldybėje.</p>
I 5	<p>Savivaldybės informacija matoma viešojoje erdvėje: Facebook ir Marijampolės savivaldybės internetiniame puslapyje, asmeniškai Organizacijai yra siunčiama informacija tik susijusi su projektinių paraiškų įgyvendinimu.</p> <p>Manau, jog turėtų Savivaldybė informuoti Organizacijas e. paštu apie joms svarbius, aktualius klausimus, atskirais atvejais ir tiesiogiai bendrauti su Organizacijų pirmininkais ar jų atstovais.</p>

16	Dabar savivaldybės informacija yra skleidžiama pasitelkiant portalą www.marjampole.lt ir elektroniniais laiškais tikslinėms grupėms. Visada galima gerinti informacinę sklaidą. Pasirašant bendradarbiavimą su didžiausiais regiono portalais apie galimus atvirus konkursus ar atnaujinus savivaldybės portalą, kuriame viską rastume vienoje vietoje ir paprastu bei patogiu formatu.
----	--

2. Norint užtikrinti konstruktyvų ir sistemingą jaunimo politikos formavimą, turi būti sudaryta tinkama teisinė bazė.

Ar yra nustatyta tvarka, kaip sprendžiamos jaunimo politikos problemos? ar tai vyksta kiekvieną kartą skirtingai? Kuo vadovaujantis vyksta jaunimo problemų sprendimas? Į kokius faktorius labiausiai atkreipiate dėmesį, sprenddami jaunimui aktualias problemas?

Infor mantas	Atsakymas
I 1	<p>Marijampolės savivaldybė, formuodama ir įgyvendinama jaunimo politiką, vadovaujasi nacionaliniu lygmeniu jaunimo politikos klausimais priimtais teisės aktais ir Marijampolės savivaldybės tarybos sprendimais bei kitais savivaldybės administracijos priimtais teisės Savivaldybės politikos formavimą ir įgyvendinimą reglamentuojančiais savivaldybės teisės aktais.</p> <p>Marijampolės savivaldybėje parengti pagrindiniai jaunimo politikos įgyvendinimą teisės aktai. Ruošiant savivaldybės strateginius dokumentus, programas įtraukiamas jaunimas.</p> <p>Marijampolės savivaldybės taryba 2011 m. gegužės 9 d. sprendimu Nr. 1-59 patvirtino Marijampolės savivaldybės jaunimo užimtumo 2011—2014 metų programą, kuria buvo siekiama gerinti vaikų ir jaunimo užimtumo, socialinių įgūdžių formavimo, jauno žmogaus tobulinimo ir savęs realizavimo visuomenėje sąlygas. Šios programos tikslai: stiprinti jaunimo organizacijas, savivaldas ir skatinti jaunimo organizacijų tinklo plėtrą; sudaryti sąlygas jaunimo laisvalaikiui ir saviraiškai; skatinti savanorystę, spręsti jaunimo integravimosi į darbo rinką problemas; skatinti jaunimo ir su jaunimu dirbančių organizacijų bendradarbiavimą pilietinio ugdymo, prevencijos, jaunimo sveikatos stiprinimo srityse.</p> <p>Marijampolės savivaldybės taryba 2014 m. lapkričio 24 d. sprendimu Nr. 1-382 patvirtino „Marijampolės savivaldybės jaunimo užimtumo 2015-2018 metų programą. Šios programos uždavinio įgyvendinimo priemonėms skirtas finansavimas: 2015 m.- 20 Tūkst. Eur; 2016 m. -20 Tūkst. Eur.; 2017 m. numatytas finansavimas 24,5 tūkst. Eur.</p> <p><i>Problemos indentifikuojamos kartu su jaunimu ruošiant jaunimo problemų sprendimo planus, t Marijampolės savivaldybės jaunimo užimtumo programą, kalbant su jaunimu ir su jaunimu dirbančiomis organizacijomis, tarpžinybinių veiklos grupių susirinkimuose, pasitarimuose, jaunimui skirtuose renginiuose, diskusijose.</i></p> <p><i>Į kokius faktorius labiausiai atkreipiate dėmesį, sprenddami jaunimui aktualias problemas?</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Problemos aktualumas savivaldybės lygmeniu • Abipusis supratimas • Teisinis reglamentavimas • Greitas situacijos išaiškinimas • Tarpžinybinis bendradarbiavimas • Jaunimo lūkesčiai
I 2	<p>Na žinoma visus jaunimo politikos etapus reglamentuoja ir nustato Jaunimo politikos pagrindų įstatymas, kurio privalome laikytis sprendžiant visus kasdienes ir ne tik klausimus. Tai iš šio dokumento visos tvarkos ir aprašai kyla derinant su jaunų žmonių poreikiais bei galimybėmis. Žinoma, jaunų žmonių poreikiai yra labai skirtingi. Bet labai svarbu rasti galimybę užtikrinti tinkamą aplinką saviraiškai ir tobulėjimui. Tarkim moksleivių savivaldos daugiau koncentruojasi į laisvalaikio renginių ir erdvių puoselėjimą, o štai studentiškos savivaldos jau daugiau rūpinasi socialinės aplinkos užtikrinimu, studentų teisių gynimu aukštosiose mokyklose. Atrodo skirtingas problemas sprendžia, bet kartu labai panašias, tiesiog nori jaunam žmogui sudaryti tinkamas galimybes tobulėti ir jaustis gerai savo aplinkoje. Tai manyčiau šis faktorius ir yra pagrindinis, kad mes privalome padaryti visus sprendimus padedančius jaunam žmogui nevaržomam atrasti save mūsų visuomenėje.</p>
I 3	<p>Mano manymu, sistema kaip turėtų būti sprendžiama problemos yra, nes yra ir jaunimo reikalų koordinatorių, ir veikiančių jaunimo organizacijų taryba, kuriai skiriame finansavimą, ir veikiančių jaunimo reikalų taryba, kurioje pariteto principu prie vieno stalo jaunimo problemas spręsti sėda</p>

	<p>jaunimas, administracijos darbuotojai ir politikai.</p> <p>Žinoma problemos sprendžiamos ir be šios sistemos, jeigu į savivaldybę kreipiasi gyventojai tai kiekvienas atvejis nagrinėjamas darbine tvarka, ne visada apsvarsčius jaunimo reikalų taryboje, bet sisteminės problemos, siūlymai, programos susiję su jaunimu tikrai sprendžiama išgirdus jaunimo balsą.</p> <p>O faktoriai tai jaunimo įtraukimas, sprendimai tinkantys ne atskiroms grupėms, bet jaunimui apskritai, novatoriškumas ir jaunimo poreikių atitikimas.</p>
I 4	<p>Jaunimo organizacijos deja, bet dažnu atveju nėra kompetentingos teisiniu atžvilgiu, nes neturi tam pakankamai patirties ir išteklių, bet čia nėra labai didelė problema. Tam esame mes, kad mūsų biuro savanoriai padėtų sužiūrėti teisinius dalykus ir sudarytų tinkamas sąlygas organizacijoms spręsti klausimus. Dažniausiai organizacijos kreipiasi į mus, kad padėtume išspręsti problemas. Mes pasitariame su organizacija, ką galime padaryti ir kaip turėtume elgtis. Kreipiamės į jaunimo koordinatorių arba jaunimo reikalų taryboje keliamo klausimą, kad būtų priimami sprendimai.</p> <p>Vadovaujames labai paprastais dalykais, koks yra tikrasis poreikis ir žvelgiame į realias galimybes įgyvendinti, bet aišku svarbiausia, kad klausimas būtų išspręstas ir būtų pagerinta organizacijos situacija. Dar labai svarbu, kad būtų suformuota praktika, kaip reaguoti į ateityje iškilusias panašias situacijas. Būtinai apie tai kalbame aukščiausiu lygmeniu Jaunimo reikalų taryboje.</p>
I 5	<p>Nežinau ar teisingai supratau klausimą. Kiek esu girdėjusi, Jaunimo reikalų taryba sprendžia probleminius jaunimo aspektus, Vaiko gerovės komisija, įsitraukia ir kitos Marijampolės savivaldybės institucijos (bent jau kiek tai liečia jauno asmens problemas). Nemanau, jog taip išgirstama daugumos jaunimo Organizacijų nuomonė apie esamą jaunimo situaciją Marijampolės savivaldybėje.</p>
I 6	<p>Pirmiausia jaunimo politikoje nereikia pamiršti struktūrų, pavaldumo ir darbo principų. Jaunimo politikos įstatymas neturi būti užmirštas. Savivaldybėse jaunimo politikos formavimui ir informavimui daugiausiai įtakos turi daryti savivaldybės jaunimo reikalų taryba bei apskritasis stolas.</p>

3. Manoma, kad jaunimo politikos efektyvumas priklauso nuo jaunimo/jaunimo organizacijų įsitraukimo į politikos formavimą

Kokiomis priemonėmis skatinate įsitraukti jaunimo organizacijas į jaunimo politikos formavimą Jūsų savivaldybėje? Ar pastebėjote per savo darbo patirtį didėjantį jaunimo aktyvumą įsitraukiant į jaunimo politikos formavimą? Kokius įžvelgiate jaunimo/ jaunimo organizacijų dalyvavimo jaunimo politikos formavime trūkumus? Kaip, Jūsų nuomone, būtų galima stiprinti jaunimo/ jaunimo organizacijų įsitraukimą į jaunimo politikos formavimą Marijampolės savivaldybėje?

Informantas	Atsakymas
I 1	<p>Marijampolės savivaldybės savivaldybėje veikia komisijos, kurios sudėti atskiriems jaunimo politikos įgyvendinimo klausimams spręsti yra įtraukiami jaunimo atstovai.</p> <p>Pagrindinė jaunimo politiką integruojanti struktūra savivaldybėje yra Marijampolės savivaldybės jaunimo reikalų taryba. SJRT sudaro 12 narių: trys Marijampolės savivaldybės tarybos nariai, trys Marijampolės savivaldybės administracijos nariai, šeši atstovai deleguoti Marijampolės jaunimo organizacijų tarybos „Apskritasis stolas“. Jaunimo atstovų aktyvi veikla SJRT pastaraisiais metais sumažėjo, manyčiau dėl grįžtamo ryšio į organizacijas nares nebuvimo, už savo veiklos neatsiskaitymą pačioje organizacijoje pagal veiklos reglamentą dėl pačios organizacijos pozicijos: t. y. neįgalinimo atstovauti jaunimą ar organizacijas jaunimo klausimams spręsti. Patys jaunimo atstovai, dalyvaujantys posėdžiuose teikia siūlymus planavimo dokumentams svarstant biudžetą rengiant teisės aktus sprendžiant jaunimo problemas.</p> <p>2015-2017 visose tarpžinybinėse grupėse, kurios sprendė klausimus susijusius su jaunimu dalyvavo jaunimo atstovai. Šiame laikotarpyje vyko 18 tarpžinybinių pasitarimų įvairiais klausimais; sveikatingumo, miesto infrastruktūros plėtros, jaunimo erdvių, jaunimo iniciatyvų įgyvendinimo ir kt.</p> <p>Manychiau, kad Marijampolės savivaldybės jaunimas į jaunimo politikos formavimą įsitraukia per savo organizacijų veiklą, organizuodamas diskusijas, vykdydamas projektines veiklas, teikdamas siūlymus.</p> <p>Marijampolės savivaldybės atstovai atsiliepdami į jaunimo organizacijų kvietimą dalyvauti jų organizuojamuose renginiuose privalėtų vykti. Taip pat galėtų būti organizuojami nuolat diskusijų klubai padedantys įsitraukti jaunimo atstovams, sudarant jaunimo atstovams galimybę savalaikiai dalyvauti sprendimų priėmimo, klausimų svarstyme. Žinios skleidimas, kad Savivaldybės tarybos posėdžiai atviri ir juose galima dalyvauti, kad ruošiami teisės aktai skelbiami ir galima teikti siūlymus jų projektams</p>

I 2	<p>Na tradiciškai visada jaunimas įsitraukdavo į politikos formavimą per tam tikrą sudarytą sistemą. Jaunimo organizacijų taryba išrinkdavo žmones iš jaunimo tarpo, kurie dalyvauja Jaunimo reikalų tarybos veikloje ir taip išsako problematiką ir lūkesčių. Tačiau pastaruoju metu situacija keičiasi. Jaunimo organizacijų populiarumas sumenko, ne visi aktyvūs žmonės nori jungtis į organizacijas, todėl ne visi aktyvūs žmonės norintys dalyvauti jaunimo politikos formavime gali įsitraukti per šią tradicinę sistemą. Todėl mes matydami ir gerai jausdami šiuos jaunimo pokyčius visada esam atviri ir prašome teikti pasiūlymus ateiti į susirinkimus ar tiesiog padiskutuoti socialinėje erdvėje apie aktualius klausimus, kuriuos mielai svarstome Jaunimo reikalų tarybos posėdžiuose. Na dar prie 8 ar 10 metų Marijampolėje buvo jaunų žmonių įsitraukimo į organizuotą judėjimą vėjus, deja visuomenė laisvėja ir jaunimo požiūris keičiasi. Dabar gerą idėją galima suorganizuoti draugų būryje nusteigiant organizacijos su visa administracine atsakomybe ir įsipareigojimais. Todėl turime ir privalome matyti žmones, kurie prisideda prie jaunimo politikos formavimo ir juos pakviesti dalyvauti sprendžiant jaunimo politikos klausimus.</p>
I 3	<p>Savivaldybė skiria patalpas ir finansuoja jaunimo organizacijų tarybą, jaunimo organizacijų atstovai dalyvauja jaunimo reikalų tarybos darbe, jaunimo atstovai įtraukiami į įvairias komisijas ir darbo grupes, pvz. savivaldybės strateginio plėtros plano rengime ir pan.</p> <p>Trūkumai tai aš manau pat dalyvavimas ir įsitraukimas dažnai yra vangus, jaunimo atstovai dalyvauja, bet iš esmės didelių siūlymų, pastabų, idėjų nepasiūlo, gal kartais įsigilino trūksta. Kita problema subjektyvumas, nes kartais galima pasijausti, kad kurią jaunimo grupę ar organizaciją atstovauja š tą pusę ir „tempia“, norėtųsi, kad atstovai atneštų ne savo asmeninę, bet jaunimo bendrą poziciją tinkančią daugumai.</p> <p>Dėl įsitraukimo, aš manau, kad galima būtų į įvairias pozicijas, darbo grupes kviesti atvirai, ne per nusistovėjusias struktūras, tokiu būdu gal atsirastų jaunimo, kuris nedalyvauja jaunimo organizacijose, jaunimo politikos formavimo struktūrose, bet taip pat turi gerų minčių ir iniciatyvos, tuo pačiu vieną kitą tokių žmogų galima būtų vėliau nukreipti tas pačias organizacijas.</p>
I 4	<p>Pagrindinė priemonė yra jaunimo reikalų taryba, kurioje dalyvaujame mes jaunimo atstovai, savivaldybės administracijos darbuotojai ir politikai. Stengiamės dalyvauti įvairiose darbo grupėse, metodiniuose pasitarimuose ir išsakome savo pozicijas visais klausimais kur liečia jauną žmogų.</p> <p>Trūkumai gal būtų tie, kad jaunimo organizacijos didžiulė rotacija, paprastai jauni žmonės greitai keičiasi ir palieka organizacijas, todėl labai sunku išlaikyti vienodą lygmenį organizacijų lyderių. Vieni lyderiai aktyvūs ir labai linkę domėtis savo teisėmis ir galimybėmis savivaldybėje, o kiti susitelkę tik į vykdomą organizacijos veiklą. Aišku mes kaip jungianti organizacija visada stengiamės išsiaiškinti poreikius ir visada mėginame formuoti bendrą poreikį, kurį deklaruojame.</p> <p>Stiprinimas visada yra būtinas, nes jaunimo balsas stiprus tiek kiek silpniausias jaunimo narys. Todėl nuolat rengiamės seminarus jaunimo politikos klausimais, susirinkimų metu aptariame aktualius klausimus su organizacijomis, ruošiam mokymų programas organizacijų kompetencijoms tobulinti. Kad rasti kaip patobulinti jaunimo sąlygas savivaldybėje reikia daug domėtis jaunimo reikalais, tai mes aiškiai suprantame ir stengiamės savo nariams įdiegti. Žinoma reikia visada stiprinti ryšį su politiniais veikėjais, kurie dirba jaunimo srityje.</p>
I 5	<p>Jaunieji socialdemokratai įsitraukia į jaunimo politiką per aktyvias veiklas, iniciatyvas, akcijas, taip išreiškdami savo požiūrį į jaunimo politiką. Į aktualių sprendimų priėmimą savivaldybėje neesame įtraukiami. JRT neteikėme siūlymų, jokio ryšio su šia Jaunimo reikalų taryba neturime, Organizacijai nėra pateikta informacija apie galimybę būti minėtos tarybos nariu. Kaip pirmininkė esu domėjusis JRT vykdoma veikla, tačiau išgirsta informacija sudarė įspūdį, jog šios tarybos atliekamos funkcijos daugiau teorinės, nei praktiškai sprendžiami probleminiai reiškiniai.</p>
I 6	<p>Kalbant apie jaunimo politiką negalima pamiršti esminio žodžio – JAUNIMAS. Visada turime atsižvelgti į jo kiekį, aktyvumą, interesus ir ar jie nori, kad juos kažkas atstovautų ar už juos spręstų. Tai labai natūralus procesas, kuomet atsiranda poreikis veikti – visada atsiranda ir pasiūla ir paklausa.</p> <p>Tačiau jaunimo politikos formavimui VISADA turi būti dvi pagrindinės organizacijos, kurios pastoviai ties tuo dirbtų. Tai savivaldybės jaunimo reikalų taryba ir apskritasis stalas. Jie turi būti tie, į kuriuos visuomet būtų galima kreiptis ir sulaukti atsakymo.</p>

4.. Savivaldybėse jaunimo reikalų koordinatorius bendradarbiauja su jaunimo reikalų taryba bei koordinuoja jos darbą. Kaip veikia jaunimo reikalų taryba? Kokią įtaką jaunimo reikalų tarybos sprendimai turi jaunimo politikos formavimui Jūsų savivaldybėje? Kiek posėdžių buvo surengta per praėjusius (2016) metus? Kokie klausimai svarstomi JRT posėdžiuose? Kokiu lygiu jaunimo organizacijų atstovai įtraukiami į jiems aktualių sprendimų priėmimą savivaldybėje? Kokius pasiūlymus dažniausiai pateikia, (kokius poreikius išreiškia) jaunimo organizacijų atstovai? Ar į jų pasiūlymus atsižvelgiama? Kaip manote ar savivaldybės jaunimo reikalų taryba yra efektyvus mechanizmas, užtikrinantis, jog jaunų asmenų balsas bus išgirstas sprendimų priėmimo metu, kada bus svarstomi su jaunimu susiję klausimai?

Informantas	Atsakymas
I 1	<p>Kiekvienais metais yra ruošiami Marijampolės savivaldybės jaunimo reikalų tarybos veiklos ataskaita. Tarybos pirmininkas veiklą pristato Marijampolės savivaldybės tarybos posėdyje. Jaunimo reikalų tarybos nariai dalinasi darbo patirtimi organizuojamuose seminaruose, konferencijose.</p> <p>Marijampolės savivaldybės jaunimo reikalų tarybos nariai informacija keičiasi bendraudami el. paštu. Posėdžių metu pasikeičiama aktualia informacija, kiekvienas narys veikia lygiateisiškumo principu. Posėdžiams vadovauja jaunimo reikalų tarybos pirmininkas. Jis sudaro galimybę visiems dalyvaujantiems posėdyje reikšti savo nuomonę, teikti siūlymus. Savo veiklą taryba vykdo vadovaudamasi veiklos reglamentu. Posėdžių nutarimai skelbiami Marijampolės interneto svetainėje www.marijampole.lt http://www.marijampole.lt/go.php/lit/Jaunimo-reikalų-taryba nutarimai skelbiami http://www.marijampole.lt/go.php/lit/Marijampoles-savivaldybes-jaunimo-reikalų-tarybos-posedziu-nutarimai</p> <p>Į jaunimo teiktus siūlymus atsižvelgiama, sprendimai ir nutarimai priimami balsuojant.</p> <p>Marijampolės savivaldybės jaunimo reikalų koordinatorius koordinuoja jaunimo reikalų tarybos veiklą, dėl klausimų ir veiksmų bendradarbiauja su Jaunimo reikalų tarybos pirmininku.</p> <p>Savivaldybės jaunimo reikalų taryba yra efektyvus mechanizmas ir instrumentas išgirsti nuomonę priimant sprendimus susijusius su jaunimu.</p>
I 2	<p>Jaunimo reikalų tarybos veiklos pagrindinė forma yra susirinkimai, nerečiau kaip vieną kartą per ketvirtį, o esant reikalui susirenkant ir dažniau. Jaunimo reikalų tarybą manyčiau turi didžiausią įtaką jaunimo politikos sprendimų priėmimo, kadangi tarybos sudėtyje veikia labiausiai suinteresuoti jaunimo politika asmenys. Posėdžiai paprastai vyksta prieš savivaldybės tarybos posėdį ir aptariami visi klausimai, kurie liečia jaunimo politikos sritį. Mūsų atveju susiklosčiusi palanki situacija, kadangi jaunimo reikalų tarybos pirmininkas priklauso valdančiajai partijai ir tuo pačiu metu yra savivaldybės tarybos narys, todėl tai yra ypatingai svarbu ginant jaunimo interesus. Ir svarbūs klausimai gali būti iškelti tiek valdančiosios frakcijos posėdžiuose tiek savivaldybės tarybos metu dalyvaujant tiesiogiai. Jaunimo reikalų taryba per 2016 metus susirinko 6 kartus. Jeigu išskyla klausimas susietas su konkrečia organizacija, kaip pavyzdys buvo klausimas dėl organizacijos „Sniego gniūžtė“ patalpų, iškart kviečiame organizacijos žmones, planuojame susirinkimą, vykstame į vietą ir sprendžiam klausimą įtraukdami visas šalis (jaunimo atstovai, savivaldybės administracijos darbuotojai ir politikai) kurios gali pašalinti problemą. Stengiamės visada greitai ir aukščiausiam lygmenyje išspręsti klausimus. Vieni iš pagrindinių klausimų organizacijom yra projektinės veiklos plėtojimas, todėl atsakingai kuruojame Jaunimo užimtumo programą, kurios dėka organizacijos gauna finansavimą idėjas realizuoti. Todėl čia sulaukiame pasiūlymų dėl projektinių paraiškų formų supaprastinimo, dėl konkurso prioritetų nustatymo, dėl veiklų tęstinumo...Kalbame apie miesto erdvių pritaikymą jauniems žmonėms ir kitus panašius klausimus. Sunku būtų įvardinti kažkokį atvejį, kada nepavyko prašymo įgyvendinti, šioje kadencijoje išsprendėme visu klausimus. Mano manymu, labai daug efektingo darbo Jaunimo reikalų taryboje priklauso nuo pačios tarybos sudėties ir tarybos pirmininko. Į viską galima pažiūrėti formaliai, suorganizuoti kelis susirinkimus ir palikti savieigą procesus. Bet galima aktyviai svarstyti ir kelti naujus klausimus svarbius jauniems žmonėms, kad išgirstų politikai ir valdininkai.</p>
I 3	<p>Jaunimo reikalų taryba veikia normaliai ir jų įtaka jaučiama, nes su jaunimu susiję klausimai, apsvarstyti jaunimo reikalų taryboje, tikrai dažniausiai aukštesniuose sprendimų priėmimo etapuose būna priimami pagal jaunimo nuomonę.</p> <p>Jaunimo atstovavimas daugiausia pasireiškia per jaunimo reikalų tarybą, bet tikrai yra ir įvairių laikinų ir nuolatinių darbo grupių komisijų darbe.</p> <p>Daugiausia pasiūlymų iš jaunimo girdima, kad reikia didinti finansavimą. Į pasiūlymus tikrai atsižvelgiama, nes pvz. jaunimo užimtumo programą keturių metų jaunimo reikalų taryba patvirtino, o savivaldybės taryba be pakeitimų tokią ir priėmė kokios norėjo jaunimas.</p> <p>Aš manau, kad jaunimo reikalų taryba tikrai gera platforma girdėti jaunimo balsą tarybai, savivaldybės vadovams, bet tik man kelia abejonių pačių atstovų, dalyvaujančių jaunimo reikalų taryboje, sprendimai ar jie tikrai atitinka daugumos jaunimo balsą, ar kartais tai tik jų asmeninė nuomonė.</p>
I 4	<p>Stengiamės dalyvauti visuose susirinkimuose ir pateikti klausimų. Deja ne visada pavyksta visiems žmonėms nuo jaunimo dalyvauti, šioje kadencijoje turime studentų, kurie ne</p>

	<p>visada gali dalyvauti. Tačiau esam numatę, juos atšaukti ir išrinkti naujus vietoje esančius žmones.</p> <p>Man atrodo, kad mėginame dalyvauti maksimaliai aktyviai, visada kalbamės su jaunimo reikalų koordinatorium ir jaunimo reikalų tarybos pirmininku. Stengiamės jausti politinį pulsą ir žinoti vykstančius procesus dažnai bendraujame su savivaldybės mero pavaduotoju, kuris kuruoja jaunimo klausimus.</p> <p>Pastaruoju metu mus yra svarbus savanorystės įteisinimo klausimas, kurį norime pateikti svarstyti savivaldybės tarybai, todėl aktyviai diskutuojame ir manome, kad tai pavyks padaryti. Šiuo klausimu tikria sulaukiame pritarimo, tik turime išsiaiškinti visus teisinius aspektus, kad neprieštarautų įstatymams. Manome kad, jaunimo reikalų taryba yra labai svarbi, kadangi mes ten nuodugniai ir išsamiai išdiskutuojame klausimą, bei tinkamai paruošiame savivaldybės tarybai, kurioje nuomonė būna išgirstama.</p>
I 5	<p>Nedalyvaujame JRT posėdžiuose, nes negavę tokio kvietimo dalyvauti. Jaunieji socialdemokratai nėra įtraukiami į sprendimų priėmimą. Trumpai galiu pasakyti, apie JRT, kad efektuvus, jaunimo organizacijoms naudingas organas, tačiau turiu per mažai informacijos komentuoti plačiau, nes kaip minėjau, nedalyvaujame Jaunimo reikalų tarybos veikloje.</p>
I 6	<p>Jaunimo reikalų taryboje dalyvauju labai aktyviai ir reguliariai. Posėdžių metu diskutuoju ir išklausu kolegas. Manau, kad tai puiki platforma jaunimui ar jaunimo organizacijoms prisistatyti ir pasiūlyti ar spręsti kažką. Marijampolės JRT, mano akimis, labai puikiai veikianti ir aktyviai prisideda tiek prie jaunimo politikos formavimo ir jaunimo atstovavimo.</p>

5. Norint kokybiškai formuoti jaunimo politiką itin svarbus yra tarpžinybinis bendradarbiavimas, kuris negali vykti be jaunimo/ jaunimo organizacijų atstovų įsitraukimo. Kokias galimybes sudarote jaunimui/jaunimo organizacijų atstovams, norintiems įsitraukti į tarpžinybinių struktūrų (komitetų, komisijų, darbo grupių), kuriose svarstomi jaunimui aktualūs klausimai sudėti ir veiklą? (pakomentuokite plačiau). Ką siūlytumėte tobulinti?

Informantas	Atsakymas
I 1	Atsakymas 3 klausime..
I 2	<p>Na šiandien dienai, jaunimo atstovai pakankamai aktyviai dalyvauja jauniems žmonėms svarbiuose klausimuose, vieną jau minėjai, tai yra Jaunimo užimtumo programos rengimas, kuris užtikrina 4 metams aiškų ir tikslingą finansavimą organizacijoms. Šiuo metu vyksta pasirengimas 2018 metų Lietuvos kultūros sotinei, todėl darbo grupėje dalyvauja jaunimo atstovai ir lygiavertiškai diskutuoja, komisijoje prie Darbo biržos jaunimo atstovai aktyviai dalyvauja diskutuodami apie jaunų žmonių įsitraukimo į darbo rinką galimybes ir problematiką, studentų ir moksleivių savivaldos dalyvauja mokyklų valdymo organuose, jaunimo atstovai kartą metuose stažuoja savivaldybės administracijoje ten matydami komisijų ir darbo grupių veiklą iš arti. Stengiamės, kad jauni žmonės kuo labiau įsitrauktų į sprendimų priėmimą.</p>
I 3	<p>Jaunimo atstovai yra įtraukiami į įvairias komisijas, darbo grupes, ten kur susiję klausimai su jaunimu. Įtraukimas nėra labai didelis, žinoma, visi laisvai gali dalyvauti, bet galima būtų paskatinti ir sukurti kažkokias sistemas, kad būtų aiškiau visiems, kada kur reikia jaunimo įtraukimo.</p> <p>Aš manau, kad šioje vietoje paties jaunimo atstovų reiktų daugiau iniciatyvos, jie pareikštų kur nori dalyvauti, kokius klausimus norėtų svarstyti kartu, tada savivaldybė tikrai atsižvelgtų į tuos pageidavimus.</p> <p>Jaunimui tikrai esame atviri, tik norisi, kad pats jaunimas turėtų savo sistemas, kurios leistų didesnių masių jaunimo nuomonę girdėti, nes vieno kito jauno žmogaus įtraukimas nereiškia, kad bus jaunimo savivaldybės mastu balsas atstovaujamas. Na ir žinoma tas įtraukimas turėtų netapti biurokratinio, procesus sunkinančiu, bet tikru nuomonių pasikeitimu, dinamišku ir veiksmingu bendradarbiavimu.</p>
I 4	<p>Na šiuo metu esame įsitraukę į keletą tarpžinybinių darbo grupių, tikrai neįsitraukiame ignoravimo iš valdžios institucijų. Dalyvaujame jaunimo darbo centro veikloje, kur aktyviai reiškiamės pozicijas, esame pasirašę ne vieną bendradarbiavimo sutartį su kitomis institucijomis, verslo ir socialiniais partneriais. Diskutuoju apie įsidarbinimo galimybes, išylančias socialines problemas jauniems žmonėms. Šiandien dienai, kiek galiem tiek įsiliejame į savivaldybės gyvenimą, viskas priklauso nuo mūsų turimų žmoniškųjų resursų ir organizacijų domėjimosi.</p>
I 5	Negirdėjau apie tokią galimybę.

I 6	Jaunimas turi puikias galimybes įsitraukti tiek į MSJRT tiek į Jaunimo organizacijų tarybą ir į MJOTAS. Galimybės visada yra, tik reikia noro tam ir žmonių.
-----	--

6. Jaunimo reikalų koordinatoriaus viena iš funkcijų yra inicijuoti finansinės paramos savivaldybės visuomeninėms organizacijoms teikimą ir ją koordinuoti.

Kokie dokumentai reglamentuoja paramos skirstymą jaunimo organizacijoms? Kaip manote, ar savivaldybės skiriamas biudžetas jaunimo projektų finansavimui atitinka jaunimo organizacijų poreikius? Kodėl taip manote? Kokią dalį projektų savivaldybė finansuoja? Kaip skirstomas finansavimas projektams? Kokia nefinansinė parama skiriama jaunimo organizacijoms? Kaip atrenkate jaunimo organizacijas, kurioms bus skiriama parama? Ar jaunimo organizacijos gavę paramą prisideda prie jaunimo politikos formavimo?

Informantas	Atsakymas
I 1	<p>Marijampolės savivaldybės biudžete (2017-02-27 Marijampolės savivaldybės tarybos sprendimas Nr. 1-24 „Dėl Marijampolės savivaldybės 2017 m. biudžeto patvirtinimo“) jaunimo veikloms yra numatyta atskiros eilutės 04 programa Turizmo, sporto bei jaunimo iniciatyvų plėtojimas .</p> <p>Savivaldybės finansinę paramą skirsto Marijampolės savivaldybės administracijos direktoriaus 2015 m. balandžio 29 d. įsakymu Nr. DV-608 sudaryta Marijampolės savivaldybės jaunimo užimtumo 2015-2018 m. programos (toliau – Programa) projektų finansavimo projektų vertinimo komisija (toliau – Projektų vertinimo komisija). Vykdydama priskirtas funkcijas, Projektų vertinimo komisija vadovaujasi Marijampolės savivaldybės jaunimo užimtumo 2015-2018 metų programos projektų finansavimo 2015 metų, 2016 metų 2017 metų, konkursų nuostatais. Nuostatuose įtvirtinta, kad finansavimo paraiškas gali teikti vietinės jaunimo bei su jaunimu dirbančios organizacijos, o ne mažiau kaip 2/3 projekto vykdytojų, taip pat ir dalyvių, turi sudaryti jauni asmenys (14-29 m.). Taip pat numatytos finansuojamų projektų veiklos bei JUP metų prioritetas. Kiekvienais metais, atsižvelgiant į esamą situaciją bei jaunimo poreikių analizę, yra nustatomi nauji jaunimo ir jaunimui skirtų projektų finansavimo prioritetai ir veiklos. Veiklos ir metų prioritetus siūlo Marijampolės savivaldybės jaunimo reikalų taryba.</p>
I 2	<p>Pagrindinis dokumentas yra Jaunimo užimtumo programa, kurios dėka yra skirstoma parama jaunimo organizacijoms, tačiau be šios programos lygiagrečiai veikia dar visuomenės sveikatos specialioji programa ir nevyriausybinių organizacijų bei religinių bendruomenių programa, kuriose jaunimo organizacijos sėkmingai dalyvauja ir gauna finansavimą. Jau eilė metų didinamas jaunimo veikloms skirtas biudžetas, kurio planavime dalyvavo jaunimo atstovai. Todėl darome išvadą, kad šiandien dienai biudžetas yra subalansuotas pagal jaunimo esantį poreikį. 2018 metais jaunimo biudžetas pasieks 26,3 tūks. Eurų, tai bus didžiausias kada nors buvęs finansavimas jaunimo idėjų įgyvendinimui. Projektai finansuojami 80 proc., nors šiandien jau pasigirsta diskusijų, kad atranka turi griežtėti daugiau dėmesio skiriant idėjų kokybei. Finansavimas skirstomas sudarant komisiją (įeina ir jaunimo atstovas), kuri atrenka finansuotinus projektus pagal tų metų prioritetingas sritis. Neabejoju, kad visos organizacijos įneša savo indėlį į jaunimo politikos formavimą, kadangi stipri organizacija turi savo viziją ir tvirtą nuomonę. Tarkim valančiukų organizacija veikianti aktyviai visada pasisako už blaivybę ir ta nuomonė visada girdima aiškiai, skautai matomi ir girdimi padedantys jaunimui įgyti daug praktinių ir bendruomeniškų savybių todėl savivaldybėje stipri bendruomeniškumo idėja. Tai leidžia matyti kaip yra svarbu turėti stiprias organizacijas, kurios daro įtaką savivaldybės jaunimo pasaulėžiūros formavime.</p>
I 3	<p>Marijampolės savivaldybėje yra patvirtinta jaunimo užimtumo programa, kurios pagrindu yra skiriamas kasmetinis finansavimas. Programa yra keturių metų, todėl kelis metu žinoma kiek bus pinigų jaunimui.</p> <p>Taip pat jaunimas gali pretenduoti ir į kitus savivaldybėje veikiančius fondus: nevyriausybinių organizacijų, sveikatingumo ir kt.</p> <p>Aš manau, kad finansavimas tikrai pakankamas. Tik nesu patenkintas tuo kaip skirstoma finansavimas, nes pas mus paprastai visi pretenduojantys gauna paramą. Man norėtųsi, kad būtų mažiau projektų, bet didesnėmis sumomis finansuoti ir tada galima būtų tikėtis geresnių, apčiuopiamesnių rezultatų.</p> <p>Jaunimo organizacijos gauna patalpas savo veiklai renginiams, pagal galimybes leidžiama pasinaudoti turimu inventoriumi, taip pat darbuotojai teikia pagalbą.</p> <p>Jaunimo organizacijos gaunančios finansavimą atrenkamos konkurso būdu. Apskritasis stalas ir atviras jaunimo centras gauna dalį finansavimo be konkurso, veikloms vykdyti.</p> <p>Aš manau, kad gavę paramą organizacijos prisideda, nes jų organizuojami renginiai,</p>

	mokymai, seminarai būna orientuoti į jaunimo įtraukimą, jaunimo politikos pristatymą ir pan.
--	--

6. Ar bendradarbiaujate, konsultuojatės su kitomis organizacijomis, spręsdamos aktualias jaunimo politikos problemas savo organizacijų viduje?

Informantas	Atsakymas
I 4	Žinoma, stengiamės visada pasidalinti gera patirtimi su kitomis organizacijomis bei visada pasisemti naudingų žinių iš kitų. Glaudžiai bendradarbiaujame su Lietuvos jaunimo organizacijų taryba, kurios nariai esame, čia nuolat dalyvaujame renginiuose, konferencijose, susipažįstame su visos Lietuvos jaunimo situacija ir problematika, vykstančiose darbo grupės formuojame nacionalines jaunimo pozicijas. Manome, kad taip yra ugdoma mūsų pačių kompetencija ir mes galime geriau suprasti jaunimo padėtį Lietuvoje. Draugaujame su aplinkinių miestų Jaunimo organizacijomis, kur sprendžiam daugiau regiono jaunimui aktualius klausimus, stengiamės išgryninti tinkamas idėjas arba pasidalinti gerą patirtimi.
I 5	Bendraujame, bendradarbiaujame, kai kuriose srityse dirbame kartu.
I 6	Ryšys su jaunimo organizacijomis ir tarpinstitucinis bendradarbiavimas – mano darbo principų esmė. Be jo neįsivaizduoju objektyvių sprendimų priėmimo.

7. Kokią jaunimo politikos situaciją matote ateinančių 2-3 metų laikotarpyje? Kokios jaunimo perspektyvos?

Informantas	Atsakymas
I 1	<p>Jaunimo politiką formuoja Socialinės apsaugos ir darbo ministerija. Kiekvienais metais kviečiami Savivaldybių jaunimo reikalų koordinatoriai į pasitarimą, kuriami pristatomos suformuluotos jaunimo politikos įgyvendinimui skirtos užduotys vietos lygmenyse.</p> <p>2018 metų užduotys:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Mobilaus darbo ir darbo su jaunimu gatvėje plėtra. 2. AJC ir AJE kokybės užtikrinimas ir plėtra. 3. Savanoriškos veiklos plėtra. 4. SJRT veiklos palaikymas ir užtikrinimas sprendžiant jaunimui, jaunimo ir su jaunimu dirbančioms organizacijoms aktualius klausimus. <p>Jaunimo politikos įgyvendinimo sritys per projektines veiklas 2018 m.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Prioritetas. Jaunimo iniciatyvos, laisvalaikio užimtumas. 2. Prioritetas. Jaunimo savivaldų stiprinimas, institucijų ir jaunimo bendradarbiavimo skatinimas. 3. Prioritetas. Savanorystės ir verslumo skatinimas.
I 2	<p>Manychiau, kad didelis dėmesys bus skiriamas kokybiškesnių jaunimo idėjų realizavimui, bei daugiau nukreiptų į savivaldybės bendruomenės gyvenimą. (viešis kultūriniai, sportiniai, meniniai, tradiciniai renginiai matomi visuomenės gyvenime, dar didesnis tarptautiškumas) Marijampolė išliks moksleiviškas ir studentiškas miestas todėl bus skiriamas nemažas dėmesys šių didžiausių jaunimo socialinių grupių poreikių analizavimui. Jauniems žmonėms bus sudaromos galimybės dar labiau dalyvauti sprendimų priėmime.</p>
I 3	<p>Aš matau tendenciją, kad jaunimas vis mažiau nori dalyvauti organizacijų veiklose. Mano nuomone žmonės tampa laisvesni, jei nenori būti organizacijoje turėti konkrečias pareigyles, būti atsakingiems už kažkokią funkciją, tai jiems monotonija, o monotonijos šiuolaikinis jaunimas nemėgsta.</p> <p>Jaunimo organizacijos norėdamos išsilaikyti, turės keistis pačios, ieškoti jaunimui priimtinesnių formų nei susirinkimai, posėdžiai ir pan. Matosi tendencijos, kad jaunimas nori susiburti konkrečiam projektui ar tai būtų renginys, ar koncertas, ar akcija ten kur jiems smagu kur įdomu susiburia padaro ir kas sau. Jaunimui nesvarbu tampa kokai organizacija jie žiūri į konkrečią veiklą, vieną darbą gali daryti su viena organizacija, kitą su kita, toks grynas projektinis susibūrimas.</p> <p>Tai aš manau, kad jaunimo organizacijos išliks tos kurios bus dinamiškos, kurios nebijos ir norės keistis ir atleipti jaunimo poreikius.</p>

8. Marijampolės savivaldybėje įgyvendinant jaunimo politiką kiekvienais metais jaunimo organizacijoms skiriama parama, kuri padeda sėkmingai plėtoti veiklą ir bendradarbiavimą su savivaldybe jaunimo politikos srityje. Ar Jūsų organizacija kreipėsi/kreipiasi į savivaldybę dėl paramos? Dėl kokios paramos daugiausia kreipiatės (finansinės, nefinansinės)? Ar pavyksta gauti paramą? (pakomentuokite plačiau, pateikite keletą pavyzdžių). Kaip

gauta parama sudaro Jums galimybes dalyvauti jaunimo politikos formavime? Ar Jums aiški jaunimo organizacijų projektų finansavimo tvarka?(jei ne tai, ką siūlytumėte tobulinti?)

Informantas	atsakymas
I 4	<p>Na žinoma finansavimo klausimas yra labai svarbus, kadangi mūsų ir mūsų organizacijų veikla be finansavimo negalima. Šitas klausimas jaunimo politinėje darotvarkėje visada aktualus. Šiai dienai situacija yra gana gera, mūsų poreikį atliepanti, kadangi mums pavyksta išsikvoti nuosekliai didėjantį finansavimą organizacijoms per jaunimo užimtumo programą. Tikimės, kad 2018 metams bus skirta 26,3 tukst. Eurų.</p> <p>Jaunimo politikos formavimas čia ir prasideda, kada turėdami reikalingą finansavimą galime suformuoti idėjas ir jas realizuoti. Jeigu išsigrūdiname idėjas, kad šiais metais reikia susikoncentruoti į jaunimo organizacijų lyderių kompetencijų kėlimą tai ir darome, turėdami tinkamą finansavimą. Organizuojame mokymus, seminarus, forumus.</p> <p>Projektų tvarka savivaldybėje nusitovėjusi jau seniai, todėl viskas pakankamai aišku, patys dalyvaujame šiam procese svarstan prioritetus ir formuojant paraiškos formas.</p>
I 5	<p>Dėl finansinės paramos kreipiamės tik projektinių paraiškų pagrindu, nematerialiai bendrauju, tariosi, bet tai daugiau sukurti santykiai dėl ilgamečio darbo savivaldoje, nei dėl pirmininkavimo įtakos. Finansavimą, kurį gauname teiktų paraiškų pagrindu, panaudojame Organizacijos veikloms, iniciatyvoms.</p>
I 6	Šios priemonės nesu naudojės.

9. Kokios jaunimo politikos sritys, jaunimo poreikiai, turėtų būti įtraukiami į savivaldybės darbotvarkę?

Informantas	Atsakymas
I 1	<ol style="list-style-type: none"> 1. Jaunimo nedarbo mažinimas. 2. Jaunimo verslumo didinimas. 3. Mažiau galimybių turinčio jaunimo integravimas, jo užimtumo klausimai. 4. Nedarbingo ir nesimokančio jaunimo klausimai. 5. Tarpžinybinio tinklo palaikymas sprendžiant su jaunimu susijusius klausimus. 6. Jaunimo veiklų finansavimas. 7. Jaunimo nusikalstamumo prevencijos klausimai. 8. Jaunimo sveikatos būklės klausimai. 9 Jaunimo socialinių paslaugų teikimo klausimai. 10 Jaunimo būsto įsigijimo klausimai ir kt.
I 4	Mums kaip regionui, labai svarbu jaunimo įdarbinimas, savanorystės įteisinimas, tarptautiškumas ir tinkamas finansavimas jaunimo idėjoms.
I 5	Aktualiausias sritys turėtų būti parenkamos diskusija, dalyvaujant daugumos Organizacijų atstovams, o šiame klausime išsakyti asmeninę nuomonę, neatspindėčiau realaus Savivaldybės jaunimo intereso.
I 6	Jaunimo kompetencijų kėlimas, jaunų žmonių imigracijos perspektyvos ir startuolių programų palaikymas ir finansavimas.

10..Kaip vertinate Jūsų savivaldybės administracijos požiūrį į jaunimo politiką, jos formavimą? Kokių turite pastabų?

Infor mantas	Atsakymas
I 1	<p>Marijampolės savivaldybė, formuodama ir įgyvendindama jaunimo politiką vadovaujasi nacionaliniu lygmeniu jaunimo politikos klausimais priimtais teisės aktais, Marijampolės savivaldybės tarybos sprendimais bei kitais savivaldybės administracijos priimtais teisės aktais. Savivaldybė vykdo ilgalaikes programas, kurios daugiau ar mažiau skirtos jaunimui, padeda plėtoti jaunimo galimybes įvairiose srityse.</p> <p>Galima teigti Marijampolės savivaldybėje užtikrintos prielaidos sėkmingai įgyvendinti jaunimo politiką, veikia tarpžinybiniai tinklai, jaučiamas politikų palaikymas ir pritarimas veiklose</p>
I 4	Šiuo metu esantis bendradarbiavimas mus tenkina, kadangi randame bendrą sutarimą visais klausimais.
I 5	marijampolės savivaldybės požiūris į jaunimą vertinu labai teigiamai, savivaldybės atstovai tikrai daug dėmesio skiria jaunimo poreikiams, skiria nemenką finansavimą ir tikrai

	visada atranda laiko jaunimui. Mano organizacija priekaištų savivaldybei tikrai neturi.
I 6	Vertinu labai teigiamai, nes jaunimas Marijampolės savivaldybei yra labai svarbus. Tai jaučiasi iš pastovos jaunimo projektų finansavimo didinimo ir įtraukimo į beveik visus miesto procesus.